

ชื่อวิทยานิพนธ์ วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย

อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555

ผู้วิจัย นางพรรณิ พุ่มสุข รหัสนักศึกษา 2498000120 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

(การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข

(2) รองศาสตราจารย์ ฐปนรรต พรหมอินทร์ **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ (2) ปัญหาและอุปสรรคในการรณรงค์หาเสียงแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ (3) ข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง มีจำนวน 21 คน ได้แก่ ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย จำนวน 3 คน ผู้ช่วยหาเสียง จำนวน 6 คน นักปกครองท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 3 คน แกนนำชุมชน จำนวน 7 คน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยนาท จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำท้องถิ่น จำนวน 1 คน เก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) วิธีการในการหาเสียงเลือกตั้ง แบบเป็นทางการ ผู้สมัครนายกเทศมนตรี ใช้วิธีการติดตั้งป้ายหาเสียงตามสามแยก สีแสด ริมนถนนที่ผู้คนเดินทางผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ การแจกแผ่นพับเสนอประวัติผลงานและนโยบาย บัตรขำ รถแห่เปิดเสียงเพลงสดับเพลงประจำตัวผู้สมัครวิ่งเช้า กลางวัน เย็น และเดินเคาะประตูบ้าน ส่วนการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ ใช้วิธีวางฐานเสียงไว้ในระยะยาว ด้วยการช่วยเหลือ และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมาอย่างสม่ำเสมอ หรือใช้เครือข่ายเพื่อนญาติพี่น้องแนะนำ และมีการจ่ายเงินซื้อเสียงผ่านหัวคะแนนก่อนวันเลือกตั้ง (2) ปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงอย่างเป็นทางการ ในการเดินเคาะประตูบ้านช่วงเวลากลางวันไม่พบประชาชนวัยหนุ่มสาว และวัยทำงาน ส่วนใหญ่จะพบแต่เพียงผู้สูงอายุอยู่เฝ้าบ้าน จึงต้องใช้ระยะเวลาสั้นๆ ในช่วงเช้า เย็น และวันหยุดราชการ การหาเสียงโดยใช้รถกระจายเสียง (รถแห่) ที่เปิดเสียงพร้อมกันหลายคัน ทำให้ฟังไม่ชัดเจน ส่วนวิธีการรณรงค์หาเสียงแบบไม่เป็นทางการ โดยการหาเสียงผ่านหัวคะแนน ญาติพี่น้อง และเพื่อน มีส่วนช่วยในการสร้างกระแสให้ประชาชนรู้จักผู้สมัครเท่านั้น ส่วนการตัดสินใจลงคะแนนเลือกผู้สมัครคนใด ประชาชนจะพิจารณาเลือกผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทั้งส่วนตัว และส่วนรวมในชุมชนมาอย่างยาวนาน มากกว่าผู้สมัครที่เข้าไปมีส่วนร่วมเพียงแก่ช่วงเวลา สั้นๆ ก่อนการเลือกตั้งเท่านั้น และปัญหาที่มีคนของผู้สมัครคู่แข่งคอยติดตามจับผิดในการหาเสียง (3) ข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ประชาชน แก่ไขกฏหมายที่จำกัดจำนวนและขนาดป้ายหาเสียง และกำหนดให้ผู้สมัคร “นายก” ขึ้นเวทีปราศรัย

คำสำคัญ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านกล้วย ชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555

Thesis title: The Election Campaigning Methods of Mayor of Bankluay Tambon Municipality Mueang Chai Nat District, Chai Nat Province on November 25, 2012

Researcher: Miss Pannee Poomsook ; **ID :** 2498000120; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Dr.Senee Comsook, Associate Professor; (2) Thapanat Prom-in, Associate Professor; **Academic year:** 2012.

Abstract

This study aimed to examine (1) the Methods of Bankluay Mayor Election Campaigning, Muang Chai Nat District, Chai Nat Province on November 25, 2012, in the formal and unofficial (2) barriers in the formal and unofficial campaign (3) suggested in an election campaign formal and unofficial.

This research is qualitative research. Samples in research used to select a specific number of 21 people, including mayoral candidate Bankluay 3 people who helped campaign for the 6 judges locality (village headman) of 3 community leaders 7 Committee Election Chainat 1, and the director of the local elections. Data were collected by observers and interview. And descriptive analysis.

The results showed that (1) the method of election campaigns. Formal prime candidate for alderman how to install a smear campaign by the roadside at the intersection of three separate people go through to be visible. Distributed leaflets offering Contributions and policies. Card iteration number. Car parade opening speech. Breakfast, lunch and dinner music identification application running and walking door to door. The campaign is not official. Use the base in the long term. With the help And participate in community activities regularly. Or a network of friends and relatives and are paid through the date of election canvassers (2) problems in the campaign. To walk door to door during the day do not have the youth and middle age. Most are found only in the homes of the elderly. It takes a short period in the morning, evening and holidays. Campaign using broadcast vehicle (car procession) at the same time it is not clear to many vehicles. The campaign is no formal way. The campaign canvasser through relatives and friends. Have helped to generate a candidate known to the public only. The decision to vote for any candidate, people will consider candidates who have a relationship both personal patronage. And the majority of the community for so long. More than a candidate who participated in just a short time before the election. And problems with the watchdog monitors the rival candidate in the campaign. (3) suggested in the election campaign. Should be to educate the public about the election. Amendment number. And smear campaign. The presidential candidates took the stage speech. In unofficial methods do not make any illegal campaigns.

Keywords: Election Campaigning, Municipality Mayor, Tambon Bankluay, Chai Nat Province, November 25, 2012

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งใจไว้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์เมตตาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาชี้แนะ และได้ถ่ายทอดความรู้ ช่วยให้คำแนะนำ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่อง ทั้งขั้นตอนและเนื้อหา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ทุกคนที่คณะรัฐศาสตร์ บุคคลในครอบครัว และเพื่อนพ้องที่ทำงาน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดี

สิ่งสำคัญที่ต้องกล่าวถึงและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ ได้แก่ นางชนารักษ์ จันทรค ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยทุกคน เจ้าหน้าที่ กกต. จังหวัดชัยนาท เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ส่วนผู้ที่คอยผลักดันให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ ได้แก่ นายเถลิง พุ่มสุข ซึ่งเป็นสามีที่คอยกระตุ้นเตือนถามเป็นระยะ ๆ ว่า วิทยานิพนธ์เสร็จหรือยัง เมื่อไหร่จะจบเสียที รวมทั้งแม่ละม่อม และพี่อู๋ (ชไมพร พุ่มสุข) ที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนทั้งร่างกายแรงใจ นายชุตินันต์ วัจนะรัตน์ หัวหน้ากลุ่มงานสารสนเทศการ พัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท ที่ให้โอกาสลาพักผ่อน และปฏิบัติงานแทน และบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจสูงสุดก็คือพ่อและแม่ ถึงแม้ว่าท่านทั้งสองจะจากไปแล้วก็ตาม แต่ท่านคงได้รับรู้ถึงความสำเร็จนี้ จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้น ที่เป็นแรงบันดาลใจ และทำให้เกิดความสมบูรณ์ของเนื้อหาทางวิชาการ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้ศึกษา

ขอขอบคุณเจ้าของหนังสืออ้างอิงทุกท่านที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำมาอ้างอิงในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณประชากรวิจัยทั้ง 21 คน ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ที่เมตตาให้คำแนะนำ ชี้แนะในการแก้ไขรูปแบบและเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด หากเกิดความผิดพลาดประการใดผู้วิจัยกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ ด้วย

พรรณี พุ่มสุข

สิงหาคม 2556

วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย
อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555

นางพรรณิ พุ่มสุข

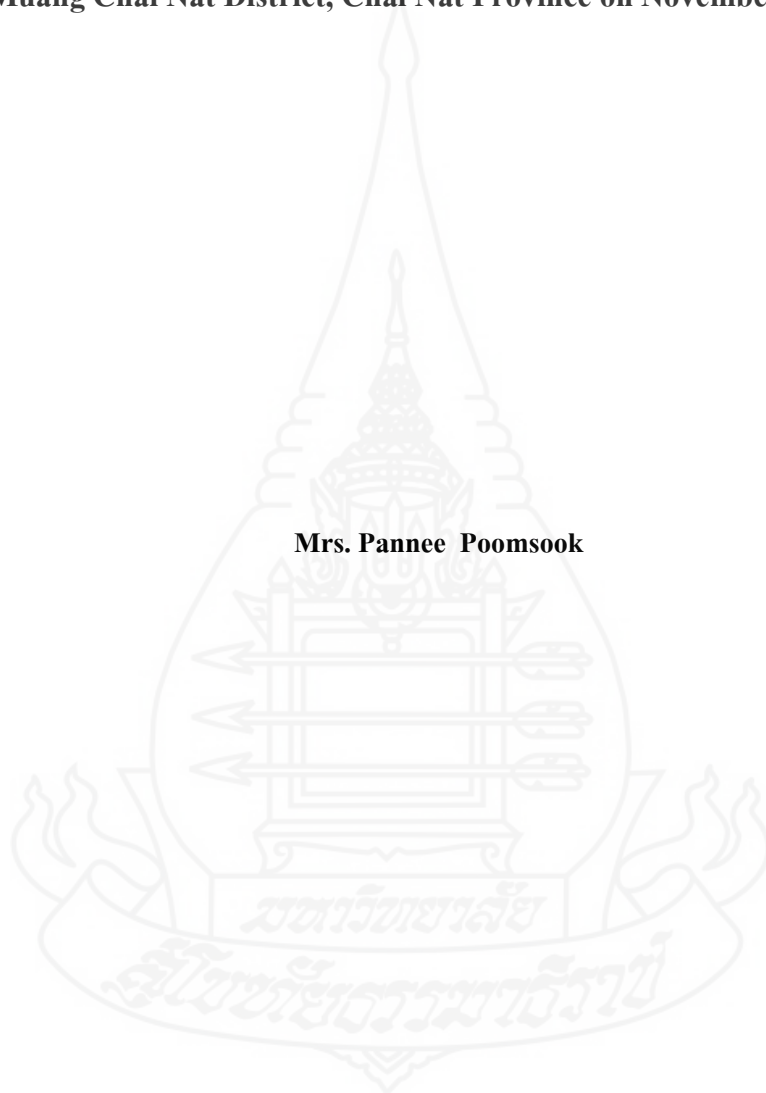

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

**The Election Campaigning Methods of Mayor of Bankluay Tambon Municipality
Muang Chai Nat District, Chai Nat Province on November 25, 2012**

Mrs. Panee Poomsook

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย
อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555

ชื่อและนามสกุล นางพรณี พุ่มสุข

แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข
2. รองศาสตราจารย์ รุ่งปนรรต พรหมอินทร์

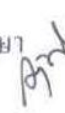
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รุ่งปนรรต พรหมอินทร์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	13
กรอบแนวคิดการวิจัย	14
ขอบเขตของการวิจัย.....	14
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	15
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	17
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	18
แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	18
แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น	26
แนวความคิดเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง	30
แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์	39
แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน.....	48
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น.....	50
ข้อมูลของจังหวัดชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท และตำบลบ้านกล้วย.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบล บ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ	73
ตอนที่ 2 ปัญหาอุปสรรคในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ	97
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะวิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ.....	100
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
สรุปการวิจัย	106
อภิปรายผล	112
ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	126
ภาคผนวก	131
ก แบบสัมภาษณ์	132
ข รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ช่วยหาเสียง.....	138
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	การแบ่งเขตการปกครองตำบลบ้านกล้วย 57
ตารางที่ 2.2	ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ครั้งแรก (19 ตุลาคม 2551) 59
ตารางที่ 3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัย 69
ตารางที่ 3.2	รายชื่อกลุ่มตัวอย่างประชากรวิจัย 70
ตารางที่ 4.1	การเปรียบเทียบจำนวนผู้มีสิทธิ์ และการไปใช้สิทธิ์ฯ ปี 2551 และ 2555.....78
ตารางที่ 4.2	ผลคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย เขตเลือกตั้งที่ 1.....104
ตารางที่ 4.3	ผลคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย เขตเลือกตั้งที่ 2.....105
ตารางที่ 4.4	ผลคะแนนรวมเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย 25 พฤศจิกายน 2555.....105

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	14
ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียว	42
ภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบพีระมิด	42
ภาพที่ 2.3 แผนที่จังหวัดชัยนาท.....	53
ภาพที่ 2.4 แผนที่อำเภอเมืองชัยนาท.....	54
ภาพที่ 2.5 แผนที่ตำบลบ้านกล้วย.....	56
ภาพที่ 4.1 ผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภารับฟังคำชี้แจงและยื่นใบสมัคร.....	76
ภาพที่ 4.2 สัญลักษณ์ของกลุ่มผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาตำบลบ้านกล้วย.....	76
ภาพที่ 4.3 กลุ่มผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภา จำนวน 3 กลุ่ม.....	77
ภาพที่ 4.4 กลุ่มรักบ้านกล้วยเริ่มหาเสียงอย่างเป็นทางการครั้งแรกหลังการรับสมัครเลือกตั้ง.....	78
ภาพที่ 4.5 ป้ายหาเสียงผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มรักบ้านกล้วย.....	79
ภาพที่ 4.6 ป้ายหาเสียงผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา.....	80
ภาพที่ 4.7 ป้ายหาเสียงผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มพลังใหม่.....	81
ภาพที่ 4.8 แผ่นพับผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มรักบ้านกล้วย.....	82
ภาพที่ 4.9 แผ่นพับ ผู้สมัครนายกฯ หมายเลข 3.....	83
ภาพที่ 4.10 บัตรข่าผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มรักบ้านกล้วย.....	84
ภาพที่ 4.11 บัตรข่าผู้สมัครนายกเทศมนตรี หมายเลข 2.....	84
ภาพที่ 4.12 บัตรข่าผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มพลังใหม่.....	85
ภาพที่ 4.13 รถกระจายเสียง (รถแห่) ผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มรักบ้านกล้วย.....	86
ภาพที่ 4.14 รถกระจายเสียง (รถแห่) ผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา.....	86
ภาพที่ 4.15 รถกระจายเสียง (รถแห่) ผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มพลังใหม่.....	87
ภาพที่ 4.16 เดินเคาะประตูบ้านของผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มรักบ้านกล้วย.....	88
ภาพที่ 4.17 สำนักงานกลุ่มพลังใหม่.....	92
ภาพที่ 4.18 การติดตั้งป้ายแนะนำตัวก่อนการลงรับสมัคร.....	93
ภาพที่ 4.19 การเดินหาเสียงของกลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา.....	95

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจของการจัดสรรทรัพยากรให้กับท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นลักษณะของการจัดทำบริการสาธารณะในท้องถิ่น ภายใต้การถ่ายอำนาจจากรัฐบาลกลางสู่การตัดสินใจของประชาชน โดยมีเป้าหมายอันแท้จริงก็คือ การส่งเสริมให้ประชาชนสามารถปกครองตนเอง (ไททศน์ มาลา, 2553) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการปกครองท้องถิ่นจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญอย่างมากกับหลักการกระจายอำนาจการปกครอง การกำหนดสัดส่วนอำนาจของการปกครองและความเป็นอิสระในการบริหารงานระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา ระบอบการเมืองการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้นการปกครองท้องถิ่นนับเป็นพื้นฐาน (Training Ground) ที่สำคัญในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพและขอบเขตของการปกครองตนเอง (ชูศักดิ์ เทียงตรง 2520) โดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นความเข้มแข็งของประชาชนและศักยภาพของการปกครองท้องถิ่นจะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าอำนาจธิปไตยย่อมเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนเป็นสำคัญ

ประวัติศาสตร์ของการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นนักวิชาการหลายฝ่ายต่างยอมรับว่าได้เริ่มต้นในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 โดยได้มีการเริ่มตราพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาเมืองแก่หัวเมืองทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอมเมื่อ ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) เพื่อให้มีหน้าที่ในการรักษาความสะอาด ป้องกันและรักษาความเจ็บป่วยและบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคม ครั้นถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 ได้มีการทดลองจัดตั้ง “คูสิตธานี” เพื่อเตรียมการเป็นแบบอย่างในการปกครองท้องถิ่นและทดลองการปกครองแบบประชาธิปไตย ในรัชสมัยของรัชกาลที่ 7 ได้มีการปรับปรุงกิจการสุขาภิบาลให้เป็นรูปแบบการบริหารแบบประชาธิปไตย (Municipality) หรือเทศบาลในปัจจุบัน จนเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินโดยนำหลักการกระจายอำนาจการปกครองมาใช้ มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ให้เทศบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีงบประมาณ มีทรัพย์สิน มีเจ้าหน้าที่ และมีอำนาจในการปฏิบัติงานในเขตท้องถิ่นนั้นๆ สืบเนื่องไปจนถึงการตราพระราชบัญญัติ

สุขาภิบาล พ.ศ. 2495 เพื่อเร่งรัดการปกครองท้องถิ่นให้ขยายไปทั่วประเทศ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 เป็นผลให้มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 เป็นผลให้มีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีฐานะเป็นนิติบุคคล (แต่ก็ถูกยกเลิกในปี 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ) มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 โดยกำหนดให้กรุงเทพฯ มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเพื่อให้มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 เพื่อกำหนดให้เมืองพัทยาเป็นเขตการปกครองในรูปแบบพิเศษโดยการทดลองนำรูปแบบผู้จัดการเทศบาล (City Manager) มาใช้ในการปกครองท้องถิ่น

จนถึงช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬหรือช่วงปฏิรูปการปกครอง (2535-2539) ได้มีกระแสความตื่นตัวในการปฏิรูปทางการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก มีการตราพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดเขตตำบลที่ไม่ได้อยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลเพื่อจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีการตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีเขตพื้นที่ครอบคลุมเขตของจังหวัดแม้ว่าจะทับซ้อนกับพื้นที่ของท้องถิ่นอื่นก็ตาม (สถาบันพระปกเกล้า 2545) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการปกครองท้องถิ่นไทยนั้น ธเนศวร์ เจริญเมือง (2540) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของชนชั้นนำในสังคมไทยแทบทุกครั้งหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากบนสู่ล่าง (Top-down Approach) โดยที่ประชาชนเป็นเพียงผู้รับคำสั่งและคอยปฏิบัติตามนโยบายเท่านั้น โดยเฉพาะหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบกับความตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะและการจัดสรรสัดส่วนภาวภูมิอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ซึ่งในแวดวงวิชาการทางด้านการปกครองท้องถิ่นต่างยอมรับว่าเป็นช่วงของการริเริ่มการปกครองท้องถิ่นไทยอย่างจริงจังและถือว่าเป็นกระบวนการวนทัศน์ของการปกครองท้องถิ่นไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน) ต่อเนื่องมาจนถึงรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะการบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และยังมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะอีกด้วย

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่เป็นการเฉพาะของตนเอง จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นผลให้มีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือกำหนดให้มีการจัดสรรภาษีอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้ของรัฐ โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2544 และกำหนดให้เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ภายในปี 2549 ผลจากการกระจายอำนาจการปกครองไปยังส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดการเมืองท้องถิ่น (Local politics) ในลักษณะเกี่ยวกับการเมืองระดับชาติ (national politics) สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ทั้งนี้ในงานศึกษาของ Wongpreedee A. (2007) ได้อธิบายถึงการกระจายอำนาจในประเทศไทยว่าเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี 2537 (ที่ได้เริ่มมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น) โดยได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานในด้านอำนาจหน้าที่ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านงบประมาณ ซึ่งจากเดิมที่เคยอยู่ภายใต้การบริหารราชการส่วนกลางและภูมิภาคให้ถูกกระจายลงสู่ท้องถิ่นอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในขณะที่เดียวกันสภาพการณ์ดังกล่าวยังได้ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการเลือกตั้งของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นและรุนแรงซึ่งเป็นลักษณะของการประลองกำลังของฐานคะแนนเสียงของนักการเมืองในระดับชาติ โดยเฉพาะบรรยากาศในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นายก อบจ.) ทางตรงครั้งแรกของไทย (ปี 2546) ปรากฏให้เห็นเด่นชัดว่าไม่มีนักการเมืองหน้าใหม่คนไหนเลยที่มีความเป็นอิสระจากนักการเมืองระดับชาติ

ในทำนองเดียวกัน เวียงรัฐ เนติโพธิ์ (2551) อธิบายว่าการกระจายอำนาจที่ผ่านมาได้ส่งผลถึง (1) ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีลักษณะของการจัดการปกครองที่มีตัวแทนมาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยทั่วทุกพื้นที่ทั้งประเทศ ทำให้การเมืองเรื่องเลือกตั้งขยายไปสู่การเมืองระดับรากหญ้ามากยิ่งขึ้น ประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทต่างเกี่ยวพันกับการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชุมนุมในระดับต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าสู่การแข่งขันตามระบอบประชาธิปไตยอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน (2) อำนาจรัฐเปลี่ยนมือจากข้าราชการส่วนกลางที่ถือครองอำนาจไว้อย่างยาวนานไปสู่ผู้ชุมนุมท้องถิ่นแม้ว่าส่วนใหญ่ผู้ชุมนุมเหล่านี้จะมาจากกลุ่มทุนรายใหญ่ แต่กลุ่มทุนรายเล็กๆ หรือผู้ชุมนุมรายย่อยก็สามารถเบียดเข้ามามีส่วนแบ่งทางอำนาจได้

เช่นกัน และ (3) การเพิ่มขึ้นของงบประมาณอย่างมากโดยเฉพาะในเขตเมืองเป็นแหล่งผลประโยชน์ที่ทำให้เกิดการแข่งขันกันเพื่อเข้าชิงตำแหน่งในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มข้นและรุนแรงยิ่งขึ้น

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในหมวด 14 ได้กำหนดให้รัฐต้องให้อิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตจำนงของประชาชนและให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการเป็นองค์กรหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ การปฏิรูประบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการกำหนดให้มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่คล่องตัวในรูปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ทั้งนี้ได้กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อกำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นตามระดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ อีกทั้งยังกำหนดให้มีการตรากฎหมายรายได้ท้องถิ่นเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่และวงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานะทางการคลังที่ดี

ดังนั้นหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงได้ระดมความคิดเห็นและได้มีการจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับท้องถิ่นรวม 4 ฉบับด้วยกัน ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ร่างพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ร่างพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ (3) ร่างพระราชบัญญัติรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (4) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีการแก้ไขร่างกฎหมายดังกล่าวให้เหลือเพียง 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการส่วนท้องถิ่น และ ร่างพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(คณะกรรมการกฤษฎีกาได้นำร่างกฎหมายการกระจายอำนาจและร่างกฎหมายรายได้ท้องถิ่นมารวมไว้กับร่างพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

สำหรับการปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบัน มี 2 รูปแบบด้วยกันคือ

1. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นทั่วไป ได้แก่

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภากองการบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

2) เทศบาล มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

3) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล

2. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งมีฐานะเป็นทพวงการเมือง และนิติบุคคล โดยในประเทศไทยมีอยู่ 2 แห่งคือ

1) กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหาร คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานคร และสภาเขต

2) เมืองพัทยา มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา

การปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยในสภาวะการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบกับการพัฒนาของประเทศได้ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญขึ้นเป็นลำดับ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองให้มากที่สุด อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง แต่ทั้งนี้ การที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใดก็ตาม จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนขีดความสามารถทางด้านการบริหารบุคคล การเงิน และการคลังของท้องถิ่นเหล่านั้นประกอบกันด้วย (ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539)

การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพราะเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองโดยการออกเสียงเลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน การเลือกตั้งยังเป็นกระบวนการเลือกสรรรัฐบาลหรือบุคคลที่จะมาทำการปกครองประเทศ และเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจการปกครองของผู้ปกครองให้เป็นไปโดยสันติ การเลือกตั้งยังมีบทบาทสำคัญในการยุติข้อขัดแย้งในระบบการเมือง โดยการกำหนดคกฏเกณฑ์กติกาในการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มต่างๆ ไว้ การกำหนดคกฏและกติกาต่างๆ ทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินของผู้เลือกตั้ง วิธีการเช่นนี้จึงช่วยให้การสืบต่ออำนาจทางการเมืองการปกครองเป็นไปอย่างสันติวิธี ไม่ต้องอาศัยวิธีการ

ที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม การปกครองท้องถิ่นยังเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของชาติ เพราะถ้าหากทุกๆ ท้องถิ่นมีความมั่นคง และมีเสถียรภาพภายในท้องถิ่นเอง แล้วนำทุกๆ ท้องถิ่นมารวมกัน ประเทศก็จะเป็นประเทศที่มีความเจริญ มั่นคง (ลิขิต ชีรเวทิน 2537 : 235)

นอกจากนั้น การปกครองท้องถิ่นยังมีความสำคัญในฐานะกระจุกเสาะสะท้อนทิศทางการเลือกตั้งในระดับชาติ กล่าวคือ ถ้าหากการเลือกตั้งในระดับการปกครองท้องถิ่นมีปัญหา ก็แสดงว่าการเลือกตั้งในระดับชาติก็มีปัญหาเช่นกัน ดังเช่นที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจะมุ่งแก้ไขปัญหาแค่ในระดับประเทศเพียงระดับเดียวโดยที่ละเลยการแก้ปัญหาการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นนั้น ไม่สามารถทำได้ เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้กระจายตัวอยู่ทุกพื้นที่ทั้งในชนบท คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนในเขตเมือง คือ เทศบาล ดังนั้น การแก้ปัญหาให้ประสบผลสำเร็จจึงต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้ง 2 ระดับ เมื่อปัญหาของการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหมดไป ก็ย่อมส่งผลให้การเลือกตั้งในระดับประเทศมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมตามไปด้วย

โดยหลักการของการเลือกตั้ง ประชาชนจึงควรที่จะเลือกผู้แทนด้วยหลักของเหตุผล แต่ในความเป็นจริง การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นประสบปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการซื้อสิทธิขายเสียง, การใช้อิทธิพล, การใช้กลวิธีที่ไม่โปร่งใสต่างๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นยังห่างไกลจากการเมืองที่มีความโปร่งใส ความไม่โปร่งใสในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการเมืองในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทเท่านั้น แม้กระทั่งการเลือกตั้งในระดับเทศบาล อันเป็นการปกครองท้องถิ่นในเขตเมืองที่มีประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง, มีการศึกษาสูงอาศัยอยู่ ก็ยังพบปัญหาเช่นเดียวกับการเลือกตั้งในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ

การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นทั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นในเขตชนบท คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยการปกครองในเขตเมืองอันได้แก่เทศบาล ที่มีชนชั้นกลางอาศัยอยู่จำนวนมากก็ตาม แต่ปรากฏการณ์การทุจริตการเลือกตั้งยังคงเกิดขึ้น เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง, การโกงการเลือกตั้ง, การใช้อิทธิพล, การใช้กลวิธีที่ไม่โปร่งใสต่างๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง, การใช้หัวคะแนน, การระดมคนไปเลือกตั้ง เช่นเดียวกับการเลือกตั้งในระดับประเทศท่ามกลางปัญหาการเลือกตั้งที่รุมเร้าหน่วยการปกครองที่มีความสำคัญต่อประชาธิปไตยอย่างยิ่งยวด แต่กลับมีผู้สนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นน้อยมาก เมื่อเทียบกับการเลือกตั้งในระดับชาติ และมีงานวิจัยเพียงไม่กี่ชิ้นที่เป็นการศึกษาการเลือกตั้ง

ท้องถิ่นอย่างรอบด้าน เช่น งานของ สมบัติ จันทรวงศ์ เรื่อง การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต พ.ศ.2528 ที่เป็นการศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งในแง่มุมมองของกระบวนการสรรหาผู้สมัคร, การจัดองค์กรหาเสียง, การคัดเลือกตัวผู้สมัคร, การณรงค์หาเสียงและรูปแบบของการปราศรัยหาเสียง, นโยบายของแต่ละพรรค ฯลฯ

จากการศึกษาของนักวิชาการที่ทำการศึกษาคำประเมินผลการณรงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง ของสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งให้เห็นข้อค้นพบถึงลักษณะร่วมของแต่ละจังหวัด กล่าวคือ ในแต่ละจังหวัด มีโครงสร้างทางการเมืองปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน เห็นได้ว่า ผู้นำชุมชนในทุกระดับมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนของประชาชนในชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็มีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ และโครงสร้างทางการเมืองที่แสดงความสัมพันธ์แบบพึ่งพิง และระบบอุปถัมภ์ก็ถือฤทธิทางการเมือง การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน เป็นพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นทั่วไปในทุกพื้นที่ รวมทั้งจังหวัดชัยนาท (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543 : 34)

สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าประชาชนจะถูกกระดมเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการใช้เงินทอง สิ่งของ และคำมั่นสัญญาต่างๆ แลกเปลี่ยนกัน (เสนีย์ คำสุข 2547 : 204-205)

กรอบแนวคิดในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง จะสังเกตได้ว่า นักการเมืองไทยด้อยคุณภาพลงทุกวัน ซึ่งส่วนนี้เราอาจได้มาจากการซื้อเสียง แจกเงิน โจมตี ฝ่ายตรงข้าม หรือเราได้รับข่าวสารเพียงด้านเดียว แนวคิดการโฆษณาหาเสียงจึงจำแนกได้ 6 ประเด็นดังนี้ คือ บทบาทและความสำคัญในการโฆษณาหาเสียง รัฐธรรมนูญได้บัญญัติและให้ความสำคัญของการโฆษณาหาเสียงโดยการห้ามให้มีการโฆษณาหาเสียงสำหรับการเลือกตั้งวุฒิสภาเท่านั้น การเมืองไทยทั่วไปจึงมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น สื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข่าว เพราะ สื่อมวลชนสามารถใส่ความคิดเห็นของตัวเองในการนำเสนอได้ พรรคการเมืองและนักการเมืองจึงต้องมีอุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยแวดล้อมในการหาเสียง คือ อิทธิพลของนักการเมือง พรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง เงิน สภาพแวดล้อม หรือแม้กระทั่งผู้รับข่าวสารจากสื่อ เหมือนกับว่าพรรคใหญ่อยู่ยาวนาน ค่านิยมดี มักจะได้เปรียบซึ่งเป็นมาตรฐานของพรรคที่คนนิยมชมชอบอย่างต่อเนื่องยาวนานจึงได้เปรียบ ตลาดการเมืองเรื่องการเลือกตั้ง คือ การเปรียบเทียบประเด็นนโยบายของผู้สมัคร นโยบายเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและมองไม่เห็น คือ เราได้บริโภคหรือเลือกเข้าไป ในสภาพเป็นเรื่องของปรัชญาและอุดมการณ์ การสื่อสารทางการเมืองคือ

หัวใจที่สำคัญของระบบประชาธิปไตยในหลายด้านเช่น การวางแผน การหาเสียง การประสานงาน โดยต้องดำเนินไปและอยู่ภายใต้การกำกับของกฎหมายเลือกตั้งด้วย ขั้นตอนในการโฆษณาหาเสียง ต้องอาศัยเทคนิคพรสวรรค์ของผู้สมัครซึ่งจะ ต้องรู้เรื่องก่อนกฤษฎีกาในการเลือกตั้ง ในเวลาการเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง โดยผู้สมัครต้องได้รับการยอมรับความเห็นชอบของพรรคโดยทำเป็น ขั้นตอน โดยมีพรรคระดมกำลังทางสมอง เป็นที่ปรึกษาตลอดโพลจากสถาบันต่างๆ โดยตัวผู้สมัคร ต้องมีลักษณะที่โดดเด่น ในการใช้ภาษา ท่าทางที่สุภาพ บุคลิกภาพที่ดี พูดชักจูงให้คล้อยตาม และ สร้างความน่าเชื่อถือสามารถ กำหนดกมคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง เพื่อสร้างค่านิยมให้ตัวเอง ชี้ให้เห็นอุดมการณ์ โดยอาจเห็นแก่ชื่อ จะนิภาพ การสร้างการสื่อสารจึงถือได้ว่าเป็นอีกช่องทาง ของการโฆษณานอกจากการเดินทางหาเสียงหรือติดป้ายโฆษณา การปราศรัยหาเสียงต่อสาธารณชน ต้องคำนึงถึงสิ่งดังนี้ การตัดสินใจที่จะปราศรัย ประโยชน์ที่จะได้ กลุ่มใครฟัง ขอบเขตการพูด ต้องรู้ ภูมิหลังและรสนิยมของผู้ฟัง โดยลงทุนน้อยแต่ให้ได้คะแนนเสียงมากที่สุดต้องเตรียมเนื้อหา ประเด็น ชักถาม ให้เหมาะสมกับเวลา และพูดให้เห็นเนื้อหาที่มาที่ไปอย่างชัดเจน การเขียนคำ ปราศรัย ต้องเกี่ยวข้องกัน และ มีความต่อเนื่องชัดเจน ทำให้ผู้ฟังรู้จักผู้สมัครเป็นอย่างดี เข้าถึงความ ต้องการของประชาชน ต้องมีการตรวจสอบร่างให้ละเอียดและจัดลำดับคำพูดเป็นขั้นตอน การ มอบหมายให้ผู้อื่นปราศรัยแทนมีข้อดีคือ ตัวแทนกล่าวยกย่องเชิดชูตัวเองได้ เพราะตัวแทน สามารถทำได้ในสิ่งที่เราทำไม่ได้หรือไม่สมควร รูปแบบในคำปราศรัย ต้องเกี่ยวข้อง มีความ ต่อเนื่อง ชัดเจน และต้องถูกกาลเทศะและให้เกียรติสถานที่พร้อมกับรู้จักกล่าวคำขอโทษเมื่อเกิด ความผิดพลาดในรูปแบบของคำปราศรัยต้องคู่สถานที่อีกด้วยการปราศรัยนอกเหนือจากคำพูดแล้ว ยังอาศัยการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่นการเดินทางเคาะประตูบ้านเพื่อแนะนำตัวเป็นต้น

หาเสียง หมายถึง แสวงหาคะแนนนิยมจากประชาชน หรือสมาชิกของชุมชน เพื่อได้ คะแนนโหวตในการเลือกตั้ง คำว่า เสียง ในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงเสียงที่ได้ยินด้วยหู แต่หมายถึง ความนิยม หรือคะแนนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับจากประชาชนหรือสมาชิกของชุมชนนั้น คำว่า เสียง ในความหมายนี้มัก ปรากฏกับคำอื่น เช่น คะแนนเสียง, ฐานเสียง, เสียงข้างมาก, เสียงส่วนใหญ่, ชื่อเสียง, ขายเสียง, ออกเสียง

ตัวอย่างการใช้คำว่า หาเสียง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ ใช้วิธีหาเสียงโดยเดินเข้าไปพบปะประชาชนในชุมชน พรรคการเมืองทั้งหลายต่างใช้กลยุทธ์เด็ดในการหาเสียง การหาเสียงโดยแจกเงินประชาชนเรียกว่าการซื้อเสียง ถือว่าเป็นการทุจริต นักการเมือง บางคนให้สัญญาตอนหาเสียงว่าจะทำอะไรหลายอย่างให้ประชาชน แต่หลังจากได้รับเลือกตั้งแล้วก็ ลืมที่สัญญาไว้

พฤติกรรมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยในหลายๆด้าน แต่ที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) และค่านิยมทางสังคม เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ (patron - client) และค่านิยมของสังคมที่เกี่ยวกับเรื่องของความกตัญญู กตเวทิตา, ค่านิยมเกี่ยวกับความมีน้ำใจกว้างขวางและใจนักเลง, ค่านิยมเกี่ยวกับการแจกสิ่งของในลักษณะของทาน ฯลฯ (กรมพล ทองธรรมชาติ 2531 : 52) ซึ่งจะเห็นได้จากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งของไทยจะมีรูปแบบและวิธีในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองและค่านิยมของสังคมไทยทั้งสิ้น เช่น การหาเสียงโดยใช้ระบบหัวคะแนน, การแจกสิ่งของ หรือการซื้อเสียง เป็นต้น (อัครเมศวร์ ทองนวล 2540 :1) และมักจะพบว่า ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งมักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย, เป็นผู้ที่สามารถใช้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ-สังคม (ระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท) และยังเป็นผู้ที่สามารถสร้างอำนาจและอิทธิพลโดยอาศัยโครงสร้างทางสังคมที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกัน (มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา 2530 : 13) และสามารถนำเอาสิ่งเหล่านี้ไปปรับใช้กับการหาเสียงของตนได้อย่างเหมาะสม

ตามที่ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาของการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น และความพยายามในการแก้ไขปัญหาโดยสังเขปแล้วนั้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้ให้ความสนใจกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาล เพราะเทศบาลนั้นเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับกลางกล่าวคือ เป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ระหว่างการเมืองระดับชาติกับการเมืองของชนบท ซึ่งมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบชนบทไทย อีกทั้งเทศบาลยังเป็นที่รวมของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ชนชั้นกลาง และผู้ที่มีวัฒนธรรมการเมืองแบบชนบทไทย จึงทำให้การศึกษาการเมืองหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาล โดยเฉพาะการเลือกตั้งนั้นก็จะทำให้เราสามารถที่จะคาดคะเนทิศทางหรือรูปแบบของการเมือง การเลือกตั้งของทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้เทศบาลแม้จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเมือง แต่จากประวัติศาสตร์การเมืองที่เป็นประวัติศาสตร์แห่งการรวมศูนย์อำนาจอย่างยาวนาน รัฐบาลกลางไม่ให้ความสนใจกับการปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลก็เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย ซึ่งอาจสามารถสรุปได้ 3 ประการใหญ่ๆ คือ

1. ปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่น การทุจริตการเลือกตั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนในการรณรงค์หาเสียงที่มีการใช้วิธีการ กลยุทธ์ทุกอย่างทั้งที่ถูกและผิดกฎหมายโดยอาศัยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ของไทยมาเป็นเครื่องมือในการทุจริต เช่น การซื้อขาย

เสียง วิธีการทุจริตอื่นๆ เช่น การอุ้มหัวคะแนน ใช้นักเลงจากกรุงเทพฯ ให้มาปฏิบัติการพิเศษ (เวียงรัฐ เนติโพธิ์ 2543 : 169) การระดมคนไปเลือกตั้ง รวมถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น เป็นต้น

2. ปัญหาการที่ประชาชนของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถึงแม้ในบางครั้งดูเหมือนว่าประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่สาเหตุไม่ได้เกิดจากการมีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่เข้าไปมีส่วนร่วมเพราะถูกระดม เช่น การระดมคนไปเลือกตั้ง เป็นต้น

3. โครงสร้างและรูปแบบของการปกครองของเทศบาลไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การบริหารเทศบาลและการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม นั่นคือการใช้รูปแบบสภา-นายกเทศมนตรี (The Council -Mayor Form) รูปแบบสภา-นายกเทศมนตรีนี้ สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนต่อจากนั้นสภาเทศบาลก็จะเลือกฝ่ายบริหารอันได้แก่นายกเทศมนตรี และเทศมนตรี (ชเนศวร์ เจริญเมือง 2540 : 54-55) ระบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยอ้อมนี้ส่งผลเสียหลายประการ เช่น ทำให้ผู้บริหารเทศบาลขาดนโยบายที่ชัดเจน ทั้งในช่วงของการรณรงค์หาเสียงและการบริหารงาน เมื่อไม่มีนโยบายที่ชัดเจนส่งผลให้เทศบาลไม่ค่อยมีผลงานที่เป็นรูปธรรม และประชาชนก็ตรวจสอบการทำงานได้ยาก, ทำให้เกิดการต่อสู้ทางการเมืองอย่างไม่สิ้นสุดภายในหมู่สมาชิกเพราะไม่ได้มีการแบ่งอำนาจกันอย่างเด็ดขาดระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารจึงไม่เข้มแข็งต้องคอยฟังเสียงของสภาเทศบาลซึ่งเป็นผู้กำหนดข้อบังคับ นอกจากนี้ ยังมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจทางการเมืองตลอดเวลา ผลก็คือ การเมืองและการบริหารงานของเทศบาลไม่มีเสถียรภาพ เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงตัวนายกเทศมนตรีบ่อยครั้งการแย่งชิงอำนาจกันนี้ยังส่งผลให้นายกเทศมนตรีเอาใจใส่กับเสียงในสภาเพื่อความมั่นคงในอำนาจและตำแหน่งของตนมากกว่าการทำงานให้กับประชาชน, การเลือกตั้งทางอ้อมยังทำให้นายกเทศมนตรีกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งห่างเหินกัน ประชาชนไม่ค่อยรู้จักนายกเทศมนตรี เพราะในตอนหาเสียงก็เป็นการหาเสียงในนามของกลุ่ม, การเลือกตั้งทางอ้อมยังทำให้ผู้บริหารเทศบาลรับผิดชอบโดยตรงต่อสภาเทศบาลไม่ใช่ประชาชน ดังนั้น จึงสามารถที่จะหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามสัญญาที่เคยให้ไว้กับประชาชนเมื่อตอนหาเสียง, การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยอ้อมยังขาดพลังปลุกเร้าให้ประชาชนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น เพราะประชาชนได้เลือกแต่สมาชิกสภาเทศบาลแต่ก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าใครจะเป็นนายกเทศมนตรีและนายกเทศมนตรีผู้นั้นมีนโยบายของตนเองอย่างไร(ชเนศวร์ เจริญเมือง 2541:122-123) สภาพของความไม่แน่นอนของตัวนายกเทศมนตรีและนโยบายจึงเป็นข้อจำกัดในการติดตามสอบถาม ตรวจสอบบุคคลที่ตนเลือก เป็นผลให้ประชาชนกลายเป็นผู้ที่เฉยชาไม่กระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงมีเจตนารมณ์มุ่งที่จะแก้ปัญหของการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ และในระดับท้องถิ่นให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากขึ้นกว่าเดิม ด้วยการปฏิรูประบบเลือกตั้งเกือบทั้งหมดผ่านมาตรการทางกฎหมายต่างๆ เช่น ในการเลือกตั้งในระดับชาติ ก็จัดให้มีองค์กรกลางที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งทั้งหมดจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.), การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งให้มีทั้งการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและการเลือกตั้งแบบสัดส่วน, ในส่วนของการบริหารการเลือกตั้งได้จัดให้มีการนับคะแนนรวมกัน ณ ที่นับคะแนนกลาง ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้งให้เป็นการเลือกตั้งผู้บริหาร โดยตรง กฎหมายบัญญัติให้การเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ในการควบคุมดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยหวังว่ามาตรการต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้ การเลือกตั้งในระดับชาติและท้องถิ่นมีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น การซื้อเสียงและการตรวจเช็คผลของการจ่ายเงินซื้อเสียงทำได้ยากขึ้น ประชาชนเลือกผู้แทนโดยมองพรรคและนโยบายมากขึ้นกว่าเดิมที่จะมองเพียงตัวบุคคล การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นในระดับเทศบาลเป็นส่วนที่งานวิจัยฉบับนี้เน้นที่จะศึกษาเนื่องจากเทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาประชาธิปไตย เทศบาลเป็นตัวกลางระหว่างเมืองกับชนบท ฉะนั้น หากสามารถพัฒนาการปกครองท้องถิ่นในระดับเทศบาลได้ก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางของการเมือง การเลือกตั้ง และการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทที่อยู่รายล้อมเขตเทศบาลในระยะยาวต่อไป งานวิจัยจะมุ่งศึกษาการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของเทศบาลที่มีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการเลือกตั้งแทบจะทั้งระบบ ซึ่งเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

จากสภาพปัญหาและความพยายามในการวางมาตรการป้องกันการทุจริตในการหาเสียงเลือกตั้งโดยเฉพาะของเทศบาล การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการที่จะศึกษาถึงกระบวนการการเลือกตั้งท้องถิ่น เกี่ยวกับวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ได้แก่วิธีการที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยงานวิจัยนี้อาจมีประโยชน์ในการเป็นข้อมูลที่จะรายงานความเปลี่ยนแปลง ทิศทางทางการเมือง และการเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการเลือกตั้งของไทยให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

ผลการวิจัยจะเป็นการศึกษาาระดับการเป็นประชาธิปไตยในมิติทางการเมืองที่มีแนวโน้มคาดหวังว่าจะดีขึ้นในอนาคต เนื่องด้วยเป้าหมายของการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย คือ การทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมือง การปกครองที่มีประชาชนเป็นเจ้าของ และเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุด โดยการเมืองท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญ ของการเมืองการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย ที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองระดับชาติในเชิงระบบ ที่ถือเป็นระบบย่อยของระบบการเมืองใหญ่ของประเทศ มีโครงสร้างและอำนาจทางการเมือง มีความเป็นสถาบัน และกระบวนการทางการเมือง และความสัมพันธ์เชิงพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมือง (ปธาน สุวรรณมงคล 2546 : 335-337

ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555 เนื่องจากปรากฏการณ์ หรือ กระแสการทุจริตในการหาเสียงเลือกตั้งทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่ผ่านมาในจังหวัดชัยนาท มีการแข่งขันที่เข้มข้นและรุนแรง บางพื้นที่เพียงแค่กำลังจะเปิดตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งก็ถูกทำร้ายถึงขั้นเสียชีวิต หรือบางรายใกล้จะครบวาระก็โดนทำร้าย ส่วนการหาเสียงเลือกตั้งก็มีกระแสการใช้จ่ายเงินซื้อเสียงค่อนข้างสูง ทั้งที่จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดขนาดเล็ก ประกอบด้วย 8 อำเภอ มีประชากรจำนวน 333,519 คน (ข้อมูลจากทะเบียนกลางกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 19 สิงหาคม 2554) แต่ก็มีการแข่งขันสูงเช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการเลือกตั้งทั่วไป ปรากฏว่าจะมีบุคคลที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน หรือนักการเมืองที่มีเครือข่ายพี่น้อง ลูกหลานลงสมัครเลือกตั้ง บางตระกูลมีความเชื่อมโยงสืบทอดอำนาจมาตั้งแต่รุ่นพ่อ พี่น้อง ภรรยา ได้แก่ ตระกูลสงฆ์ประชา , ตระกูลคุ้มชนะ, ตระกูลสุขสันต์, ตระกูลนาคาศัย เป็นต้น ทุกตระกูลนอกจากจะเล่นการเมืองระดับชาติแล้ว ยังมีทาญาติเล่นการเมืองระดับท้องถิ่นด้วย เมื่อมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง จึงทำให้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550 คณะกรรมการเลือกตั้งพบการทุจริตการเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดชัยนาท จึงตัดสินใจให้ใบแดงและพิจารณาถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๒ จังหวัดชัยนาท นำไปสู่การยุบพรรคการเมืองเก่าแก่อย่างพรรคชาติไทยในที่สุด ในขณะที่เดียวกันผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ก็มีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ อีกทั้งพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านกล้วยเป็นเขตติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองชัยนาท มีบริบททางพื้นที่ และประชากร บางประการแตกต่างกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดชัยนาท รวมทั้งมีความหลากหลายของกลุ่มคน ฐานะทางสังคม ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นชนชั้นกลาง ทั้งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นักธุรกิจ ผู้คนต่างถิ่นที่ย้ายถิ่นฐานมาซื้อบ้านจัดสรรอาศัยอยู่หลายแห่งในพื้นที่ตำบลบ้านกล้วย ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา และประชาชนที่มีพื้นเพดั้งเดิมส่วนใหญ่ อีกส่วนหนึ่งที่ยังยึดถือความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์แบบชนบทไทยอยู่จำนวนมาก ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ครั้งนี้ก็แตกต่างจากครั้งก่อน ๆ ที่เคยแข่งขันกันเพียง 2 กลุ่ม มาตั้งแต่มีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อปี 2543 และมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงครั้งแรกเมื่อปี 2551 – 2555 จึงเป็นที่น่าติดตามว่าระบบการเลือกตั้ง และความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์แบบเดิมจะส่งผลให้กระบวนการที่ใช้ในการหาเสียงนายกเทศมนตรี

ตำบลบ้านกล้วย ที่จะครบวาระในวันที่ 18 ตุลาคม 2555 และ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดชัยนาท. กำหนดจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการที่ใช้ในการหาเสียง ระหว่างผู้สมัคร หัวคะแนน และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างไร เพราะคาดว่าจะมีผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยครั้งนี้มี 3 คน มาจาก กลุ่มการเมืองท้องถิ่น 3 กลุ่ม ได้แก่ นายวิชฌพงษ์ โรจน์วิบูลย์ชัย (โกแซ) กลุ่มรักบ้านกล้วย อดีต ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย ปี 2543 - 2547 , นายสำเริง จินอ่ำ (ผู้ใหญ่น้อย) กลุ่ม บ้านกล้วยพัฒนา อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย ปี 2547-2551 และนายกเทศมนตรี ตำบลบ้านกล้วย ปี 2551 - 2554 และนายพดล สีตบุตร กลุ่มพลังใหม่ อดีตรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย ปี 2547-2551 และรองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย ที่มี นายสำเริง จินอ่ำ เป็นนายกฯ ปี 2551 - 2554 ซึ่งได้แยกตัวออกมาจากกลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาประเด็นการเลือกตั้งจากแง่มุมของนักการเมือง หรือตัวผู้สมัคร รับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเป็นหลัก เพื่อศึกษาวิธีการที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งแบบ เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ว่ามีรูปแบบ และวิธีการอย่างไร รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และ ข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้งว่ามีอะไรบ้าง

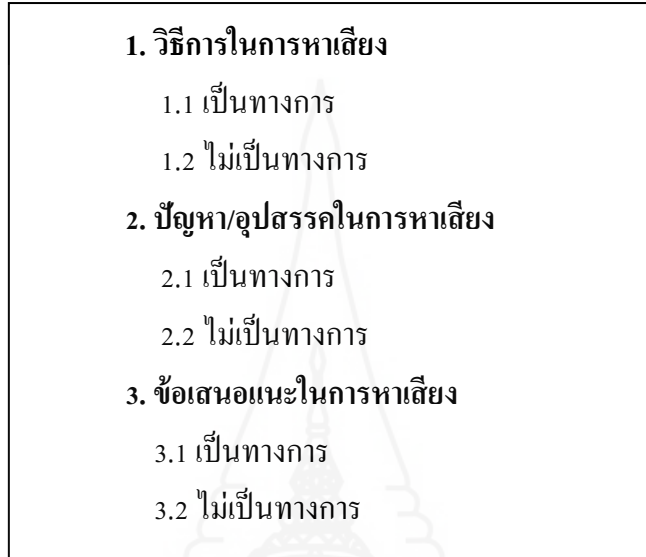
สาเหตุที่เลือกศึกษาวิจัยวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย มากกว่าจะเลือกการวิจัยการหาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะว่าการหาเสียงเลือกตั้งระดับเทศบาลต้องหาเสียงเป็นทีม และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกล้วยมีลักษณะ ใกล้เคียงกับเขตเทศบาลเมืองชัยนาทมากกว่าพื้นที่อื่นๆในจังหวัดชัยนาท ที่มีชนชั้นกลาง และชนชั้นสูงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งท้าทายศักยภาพของผู้สมัครให้มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น ซึ่งคาดว่าผู้สมัครจะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ เทคนิคและวิธีการที่แปลกใหม่ในการหาเสียงเลือกตั้งได้ชัดเจนกว่าเทศบาลอื่นในจังหวัดชัยนาท

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาวิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรี ตำบลบ้านกล้วย แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร นายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ
- 2.3 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะวิธีการในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555

4.2 ขอบเขตด้านประชากรวิจัย

ประชากรในพื้นที่ตำบลบ้านกล้วยที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย รวมประมาณ 379 คน แยกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สมัครนายกเทศมนตรี จำนวน 3 คน ผู้ช่วยหาเสียง จำนวน 48 คน นักปกครองท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 7 คน แกนนำชุมชน จำนวน 315 คน ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง จำนวน 1 คน และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวน 5 คน

5. ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการศึกษาแบบเข้าไปมีส่วนร่วม และสังเกตการณ์ในช่วงเวลาการหาเสียงเลือกตั้ง การศึกษาจึงมีข้อจำกัดอยู่บ้าง ในเรื่องระยะเวลาในการให้สัมภาษณ์ของผู้สมัครนายกเทศมนตรี โดยเฉพาะเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึก หรือการเข้าถึงตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด จึงเป็นการยากที่การวิจัยฉบับนี้จะสามารถวิเคราะห์ อภิปราย หรือเก็บข้อมูลของผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยการศึกษาสัมภาษณ์ ผู้สมัครนายก ผู้อำนวยการเลือกตั้งท้องถิ่น ตัวแทน กกต.จังหวัด ผู้ช่วยหาเสียง นักปกครองท้องถิ่น และ แกนนำชุมชน เพียงบางส่วนเท่านั้น ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภา ก็อาจจะถูกกล่าวถึงบ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การวิจัยในครั้งนี้ แม้จะเป็นการศึกษาจากเทศบาลตำบลบ้านกล้วยเพียงแห่งเดียว แต่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยย่อมมีลักษณะร่วมบางประการที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นอื่นๆ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับใช้ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของตนต่อไป

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 6.1 “เลือกตั้ง” หมายความว่า การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย
- 6.2 “ผู้สมัคร” หมายความว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย
- 6.3 “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษ หรือวัสดุอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ที่ผู้สมัครได้จัดทำขึ้น เพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ แผ่นพับ บัตรยื่น

6.4 “เทพหรือวัสดุโทรทัศน์” หมายความว่า เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทพและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 และให้หมายความรวมถึงเทปบันทึกภาพหรือเสียงหรือการบันทึก โดยวิธีอื่นใดที่ทำให้ภาพหรือเสียงปรากฏได้ เพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร

6.5 “ผู้ช่วยหาเสียง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ผู้สมัครได้ว่าจ้าง หรือให้ช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้งโดยจะรับหรือไม่รับค่าจ้าง ตลอดระยะเวลาหาเสียงเลือกตั้งหรือว่าจ้างเป็นรายวัน เพื่อช่วยเหลือผู้สมัครในการเดินหาเสียง แจกแผ่นพับ บัตรยื่น และพูดคุยขอคะแนนจากประชาชน ทั้งนี้ ผู้ช่วยหาเสียงอาจเป็นหัวหน้าคณะให้แก่ผู้สมัครได้ด้วย

6.6 “วิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ” หมายความว่า วิธีการหาเสียงที่เปิดเผย ถูกกฎหมาย และเป็นกรหาเสียงในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ได้แก่ การติดตั้งป้าย แจกแผ่นพับและแผ่นพก รถแห่ และการเดินเคาะประตูบ้าน เป็นต้น

6.7 “วิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบไม่เป็นทางการ” หมายความว่า การหาเสียงที่ไม่เปิดเผย ซึ่งมีทั้งวิธีที่ถูกกฎหมาย ผิดกฎหมาย และก้ำกึ่ง เป็นการหาเสียงระยะยาว การแจกสิ่งของการพาเที่ยว การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูล การให้หวัคะแนและญาติพี่น้องแนะนำตัวแทนตนสร้างกระแสนิยมและวางฐานเสียง

6.8 “ระบบอุปถัมภ์” หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ที่บุคคลสองฝ่ายที่มีสถานภาพทางสังคมไม่เท่าเทียมกัน แต่อยู่ด้วยกันได้เพราะมีลักษณะต่างตอบแทนกันและกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความเป็นเพื่อนระหว่างกันอยู่ด้วย โดยผู้อุปถัมภ์เป็นฝ่ายให้สิ่งตอบแทนที่เป็นทรัพย์สินหรือการช่วยเหลือ ส่วนผู้รับอุปถัมภ์ก็ตอบแทนด้วยการให้ความนิยมเพื่อสนับสนุนทางการเมืองต่อผู้อุปถัมภ์

6.9 “ยุทธศาสตร์” หมายถึง แนวทางการดำเนินงานที่กระทำไปอย่างรู้ตัว เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่เป็นที่เข้าใจกันแล้วเป็นอย่างดี

6.10 “ยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียง” หมายถึง แนวทางการดำเนินงานที่กระทำไปให้บรรลุถึงเป้าหมายของการเลือกตั้งหรือชนะการเลือกตั้งนั่นเอง

6.11 “การเคาะประตูบ้าน” หมายถึงวิธีการที่ผู้สมัครและทีมงานร่วมกันเดินไปทักทายชาวบ้านในที่ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินไปตามบ้านพักอาศัยของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง เพื่อแนะนำตนเองให้เป็นที่รู้จัก และโน้มน้าวให้ชาวบ้านเลือกตน หรือ ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน

6.12 “หวัคะแนน” หมายถึง “ตัวกลาง” ที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์เป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับแต่การสร้างเสียงและเปลี่ยนเสียงให้เป็นคะแนน หวัคะแนนยังกำหนดหน้าที่ผู้ให้ข่าวสารการเมือง ช่วยเหลือชักนำ และควบคุมให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง หวัคะแนนเปรียบเสมือนแขนขาที่สำคัญของนักการเมืองในการประสานงานและติดต่อกับประชาชน เพื่อปลุกกระดม กระตุ้นให้ประชาชนเหล่านั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่นักการเมืองผู้นั้นต้องการ

6.13 “นักปกครองท้องถิ่น” หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

6.14 “แกนนำชุมชน หมายถึง ผู้นำกลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายชุมชน ได้แก่ กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำสตรีหมู่บ้าน/ตำบล กรรมการกองทุนหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ อาสาพัฒนาชุมชน (อช) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) กรรมการชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบเทคนิควิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท และสามารถนำไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นต่อไป

7.2 ทำให้ทราบถึงวิธีการ และรูปแบบในการหาเสียงที่ผู้สมัครใช้หาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาหารูปแบบและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งที่เหมาะสมในอนาคต

7.3 ผลการศึกษาอาจนำไปใช้เป็นประโยชน์ให้กับเจ้าหน้าที่ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข วางมาตรการทางกฎหมาย หรือให้ความรู้ทางการเมืองเพิ่มเติมกับประชาชน หากพบว่ากระบวนการเลือกตั้งของท้องถิ่นยังไม่โปร่งใส หรือมีข้อบกพร่องหรือในทางกลับกัน หากเงื่อนไขหรือบริบทต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นในประเด็นเรื่องการเลือกตั้งมีความโปร่งใสมากขึ้น วิธีการ เงื่อนไข หรือบริบทของเทศบาลตำบลบ้านกล้วยก็อาจถูกนำไปปรับใช้กับการเลือกตั้งในท้องถิ่นแห่งอื่น ซึ่งก็อาจทำให้การเมืองท้องถิ่นในเรื่องของการเลือกตั้งของท้องถิ่นนั้น ๆ มีความโปร่งใสขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องวิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการหาเสียง
4. แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์
5. แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน
6. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง
7. ข้อมูลจังหวัดชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท และตำบลบ้านกล้วย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ได้สรุปแนวความคิดของนักวิชาการและนักปกครองที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า คำนิยามความหมายของการปกครองท้องถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้ ส่วนใหญ่มีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะต่างคือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

เดเนียล วิท (Daniel Wit อ้างใน โกวิทย์ พวงงาม 2550) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชน ในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway 1951 อ้างใน โกวิทช์ พวงงาม 2550) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

โจน เจ. คลาร์ก (John J. Clarke) (1957 : 87-89 อ้างใน โกวิทช์ พวงงาม 2550) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และหน่วยการปกครอง ดังกล่าวนี้อาจจัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

แฮริส จี. มอนตาญู (Haris G. Montagu) (1984 : 574 อ้างใน โกวิทช์ พวงงาม 2550) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วย การบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้ บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

อีมิล เจ. ซัดซี (Emile J. Sady อ้างใน อุทัย หิรัญโต 2523 : 4) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครอง ทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมาย และมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจการ ในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษี เจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่นก็ได้

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535) อ้างใน วิฑูริ์ วิฑูริ์ บุญยวงศ์วิวัชร 2551 นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มี อำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (อุทัย หิรัญโต 2523 : 2) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชน ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุม ของรัฐหาได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson 1953 : 574 อ้างใน วิถีวุฒิ บุญวงศ์วิวัชร 2551) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

จากนิยามต่าง ๆ ข้างต้นสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นได้ในสาระสำคัญ ดังนี้ การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว และหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็น รัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขต ที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครอง ท้องถิ่นระดับใด จึงจะเหมาะสม หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการ ปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และ เพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ สุขาภิบาล เป็นต้น

2. สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครอง ท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการ ให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญ ให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของ รัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

1.2.2 เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชน ในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

1.2.3 เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้าง แต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่าง รอบคอบ

1.2.4 เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบคอบ ระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

1.3 ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2518 : 6-7) โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝน ให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการ ของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

1.3.2 การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเอง มิใช่เป็น การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเอง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องพึงเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึก ในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล 2521 : 6-7)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือ การกระจายอำนาจไปในระดับ ต่ำสุดคือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่ง ของการพัฒนากระบวนการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของ ระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขาดอันหนึ่ง ก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน 2525 :3)

การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาระยะของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาระยะ ของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 28-29)

1) การกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

2) รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหา และความต้องการ ที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกัน ย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหา และเข้าใจปัญหา ได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

3) กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการดังกล่าวเอง

ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และไม่แน่ว่าจะสนองความต้องการของท้องถิ่นทุกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่น เพื่อดำเนินการเองแล้ว ภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุม ดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ หรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาข้อมต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็น ผู้ที่รู้จักปัญหาและความต้องการ ของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติ ไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลง ภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทย ผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ, นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็น

นายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ (วิญญู อังคนารักษ์ 2518 : 98)

การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบท ที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชน ในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยเหลือตนเอง ของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระ ในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้ว การพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะ “หิบบิ้นยัดใส่ หรือกึ่งหิบบิ้นยัดใส่” เกิดความคาดหวัง ทุกปีจะมี “ลาถลอย” แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพาไม่ยอมช่วยเหลือตนเอง อันเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย (ลิขิต ชีรเวทิน, 2528 : 3-4) ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญ ของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่ง

การกระจายอำนาจมีข้อพึงระวังและได้กลายเป็นจุดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีอยู่หลายประการดังได้กล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ของขอบเขต การกระจายอำนาจและการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมาก และมีมานานตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กล่าวคือ ได้มีการถกเถียงถึงความพร้อมของประชาชนต่อการปกครองตนเอง มาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แต่จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้น หากจะมองรวม เป็นจุดใหญ่ ๆ แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็นสองด้านคือ ด้านการเมืองการปกครอง และการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้น เป็นการปูพื้นฐานของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย และการเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่น ได้หาทางตอบสนองแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยกลไกทางการบริหารต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการจัดการ ฯลฯ

1.4 องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญโต 2523 : 22)

1.4.1 สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมี

ความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

1.4.2 พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

1.4.3 การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการ ปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

1.4.4 องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

1.4.5 การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

1.4.6 อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายใน ขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชา ของหน่วยงานทางราชการ

1.4.7 งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขต ที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุง ท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

1.4.8 การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระ ในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่า มีอิสระเต็มที่ทีเดียว คง

หมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็น รัฐอธิปไตย ไป (อนันต์ อนันตกุล 2521 : 10) รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรม การปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็น ในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครอง ตนเองอย่างกว้างขวาง

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

นักวิชาการหลายๆ ท่านได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ดังต่อไปนี้

Harrop และ Miller (1987) ได้ให้คำจำกัดความของการเลือกตั้งว่าเป็นการใช้สิทธิอย่างเป็นทางการของประชาชน อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงการตัดสินใจของประชาชนว่า ใครจะเข้าไปเป็นผู้ปกครอง, ใครสมควรจะอยู่ในตำแหน่งต่อไป, ใครควรจะออกไป หรือใครควรจะเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนคนเก่าที่ไม่ถูกเลือกตั้งเข้ามา (London : Macmillan Education, 1987 : 2 อ้างใน เพียงกมล มานะรัตน์ 2547)

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2538) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่าเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะการเรียกร้อง (demand) หรือสนับสนุน (support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2538 : 201)

วัชรวิไล ไซยสาร (2544) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้ง หมายถึงกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตน เพื่อไปทำหน้าที่นิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกที่แสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้องสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน ดังนั้น การที่ประชาชนจะเลือกพรรค, ผู้แทน, กลุ่มการเมืองใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่าพรรค, กลุ่มการเมือง, ผู้สมัครมีอุดมการณ์และนโยบายที่ตอบสนองกับความต้องการของตนหรือไม่

2.2 ความสำคัญของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตย หรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง เพื่อให้เขาเหล่านั้นไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบต่ออำนาจ และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าตนเองต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก (วัชรวิทย์ 2544 : 11)

โดยสรุป การเลือกตั้งมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง
2. เป็น “ห้ามล้อ” ทางการเมือง ทำให้ผู้ปกครองต้องฟังเสียงของประชาชนตลอดเวลา
3. เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ
4. สร้างความชอบธรรมทางการเมือง
5. ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม
6. ทำให้เกิดบูรณาการทางการเมือง
7. ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ในลักษณะของความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

โดยทั่วไปแล้ว การเลือกตั้งมีหลักเกณฑ์ซึ่งเป็นแกนกลางที่ยอมรับกันทั่วไปดังต่อไปนี้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2538 : 203)

1. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of election) หมายถึง การให้ความเป็นอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง โดยมีให้มีการขู่มขู่บังคับให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic election) หมายความว่า การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุก 4 ปี หรือทุก 5 ปี เป็นต้น
3. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine election) หมายถึง การดำเนินการให้การเลือกตั้งได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ รัฐบาลจะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันมิให้มีการคดโกงในการเลือกตั้งเกิดขึ้น โดยการให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

4. หลักการออกเสียงทั่วถึง (Universal suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึงแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่รับรองกันทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลวิกลจริต หรือมีจิตบกพร่อง เป็นต้น

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

2.3 วิธีการเลือกตั้ง

วิธีการเลือกตั้งมีด้วยกัน 2 วิธี คือ (พิมลจรรย์ นามวัฒน์ 2534 : 726)

2.3.1 การเลือกตั้งโดยตรง (Direct election) หมายถึง การเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้วิจารณญาณของตนในการออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละตำแหน่งโดยตรง คะแนนเสียงที่ได้รับจากการออกเสียงลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นเครื่องชี้วัดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ

2.3.2 การเลือกตั้งโดยทางอ้อม (Indirect election) หมายถึง การที่ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งคณะบุคคลคณะหนึ่งเข้าทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตน (Electoral college) เป็นการมอบหมายสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่คณะบุคคลผู้ทำการเลือกตั้งโดยตรง การเลือกตั้งแบบนี้ใช้ในกรณีที่เห็นว่าคณะบุคคลที่เข้าไปทำการเลือกตั้งนั้นจะมีสติปัญญาและความรู้ความสามารถในการใช้วิจารณญาณได้ดีกว่า อันเป็นหลักประกันได้ว่าประชาชนจะได้ผู้แทนที่ดีมีความสามารถอย่างแน่นอน

ในงานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยโดยตรง ซึ่งนับเป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยใช้วิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง (Direct election) และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุที่วิธีการเลือกตั้งนั้นจะส่งผลถึงรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพียงแต่วิธีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเท่านั้น (แต่เดิมสมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้เลือกนายกเทศมนตรี) แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติเทศบาล ยังเปลี่ยนแปลงรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปด้วย จากรูปแบบสภา – นายกเทศมนตรี (The Council – Mayor Form) มาเป็นรูปแบบนายกเทศมนตรีเข้มแข็ง (The Strong Mayor Form) ที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4 รูปแบบสภา – นายกเทศมนตรี (The Council – Mayor Form)

องค์กรปกครองท้องถิ่นที่ใช้รูปแบบเช่นนี้โดยทั่วไปยึดหลักการปกครองแบบรัฐสภา (Parliamentary System) โดยอาศัยหลักการดังกล่าว องค์กรปกครองท้องถิ่นประเภทนี้จึงแบ่งอำนาจออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสภา (Council) และฝ่ายบริหาร (Executive) ฝ่ายสภาทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ คือออกกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ เช่น เทศบัญญัติที่ออกโดยเทศบาล สภาประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ส่วนฝ่ายบริหารประกอบด้วยสมาชิกของสภาจำนวนหนึ่ง ซึ่งก็คือผู้นำของกลุ่มบุคคลที่กุมเสียงข้างมากของสภานั้นเอง ในระบบนี้ประชาชนเลือกตั้งฝ่ายสภาโดยตรง แต่เลือกตั้งฝ่ายบริหารโดยอ้อม

ในประเทศไทย เทศบาลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่นำเอาแบบสภา – นายกเทศมนตรีมาใช้นับแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 โดยประชาชนเลือกสมาชิกสภาเทศบาลหรือที่เรียกว่า สท. ต่อจากนั้นสภาเทศบาลก็จะเลือกฝ่ายบริหาร คือ คณะเทศมนตรีต่อมารูปแบบการปกครองแบบสภา-นายกเทศมนตรีนี้เริ่มก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวเทศบาลเอง ด้วยเหตุที่เมืองมีการเติบโตพัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ มีการพัฒนาอุตสาหกรรม พร้อมๆ กับปัญหาของเมืองที่มากขึ้นทุกที ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะ, มลพิษ, การวางผังเมือง ฯลฯ แต่ฝ่ายบริหารกลับไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากมีการแย่งชิงตำแหน่ง/อำนาจทางการเมืองในสภา ทำให้การบริหารงานไม่มีเสถียรภาพ, นายกเทศมนตรีไม่มีอำนาจในการบริหารงานอย่างแท้จริง ในบางครั้งผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นเทศมนตรีฝ่ายต่างๆ ก็ไม่ได้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน ทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ จึงนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยใช้รูปแบบนายกเทศมนตรีเข้มแข็ง (The Strong Mayor Form) แทน

2.5 รูปแบบนายกเทศมนตรีเข้มแข็ง (The Strong Mayor Form)

เป็นรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่นในสหรัฐอเมริกาที่เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 1880 หรือปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

จุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อแก้ไขปัญหาจากรูปแบบนายกเทศมนตรีอ่อนแอ ด้วยการเพิ่มอำนาจให้แก่ฝ่ายบริหาร ให้นายกเทศมนตรีกุมอำนาจการกำหนดนโยบายและการบริหาร นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน แต่ตำแหน่งบริหารอื่นๆ ไม่ให้มาจากการเลือกตั้ง แต่ให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งหัวหน้าฝ่ายต่างๆ และสามารถถอดถอนจากตำแหน่งได้ นอกจากนี้นายกเทศมนตรียังมีอำนาจในการยับยั้งมติของสภา และกำหนดและปรับปรุงงบประมาณ (ชเนศวร์ เจริญเมือง 2540 : 54 -57)

ในการเลือกตั้งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ มากมายที่มีได้จำกัดอยู่แค่การไปลงคะแนนเสียงเท่านั้น คะแนนเสียงเป็นเพียงผลการตัดสินใจของประชาชนที่จะเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง แต่กระบวนการในการเลือกตั้งที่มีความสำคัญ และเราไม่สามารถมองข้ามไปได้ก็คือขั้นตอนที่ผู้สมัครต่างๆ เสนอตัวเป็นตัวเลือกต่อประชาชน สิ่งที่คุณผู้สมัครจะต้องทำต่อไปก็คือการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเห็นว่าตนเองเป็นตัวเลือกที่เหมาะสมอันนำไปสู่การลงคะแนนให้ในที่สุด ขั้นตอนในการเสนอตัวเป็นตัวเลือกนั้นก็คือ “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง” นั่นเอง

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง

การรณรงค์หาเสียงก็คือ ความพยายามที่จะแจ้ง/บอกให้ทราบ, ชักจูง และระดมอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่กับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกันไม่ออก

David Truman (1987) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “เราจะไม่อาจเข้าใจการเลือกตั้งได้ถ้าหากเราไม่ศึกษากระบวนการที่ต่อเนื่องของมัน อันมีการรณรงค์หาเสียงและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด” ถึงแม้ว่าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจะไม่ใช่ว่าปัจจัยเดียวที่จะเป็นตัวตัดสินผลการเลือกตั้ง แต่ก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้เราทำนายผลของการเลือกตั้งได้ (London : Macmillan Education, 1987 : 228 อ้างใน เพ็ญกมล มานะรัตน์ 2547)

การเลือกตั้งเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ทางการเมืองในการได้มาซึ่งผู้นำของสังคม เพื่อไปจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับสมาชิกในสังคม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองเป็นความพยายามที่จะแจ้ง/บอกให้ทราบ, ชักจูง และระดมอย่างเป็นระบบ เพื่อที่นำมาซึ่งตัวผู้นำทางการเมืองการปกครอง ทั้งนี้เพราะการรณรงค์หาเสียงทำให้ประชาชนรู้จักเลือกผู้ที่จะเป็นตัวแทนของตน เพื่อไปทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรดังกล่าว การศึกษาการเมืองเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นการศึกษาการแข่งขันทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งการแข่งขันอาจมีทั้งการต่อสู้ ขัดแย้งร่วมมือกันทางการเมือง โดยที่ผู้สมัครจะต้องคำนึงถึงข้อได้เปรียบและเสียเปรียบต่างๆ ของตนเองและของคู่แข่ง และสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอีกประการก็คือ กติกาการเลือกตั้งที่จะส่งผลถึงแนวทางและแผนการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร เพราะหากกติกาการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป ข้อได้เปรียบเสียเปรียบของผู้สมัครก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย (กนก วงษ์ตระหง่าน 2530 :39-40) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยอาจมีความแตกต่างไปจากพฤติกรรมการหาเสียงเลือกตั้งในประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความเจริญในขั้นสูง เช่น สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, สวิตเซอร์แลนด์, ออสเตรเลีย ฯลฯ ดังจะเห็นได้ว่าคนไทยมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึง

ค่านิยมทางสังคมของไทย เช่น การหาเสียงที่สอดคล้องกับค่านิยมอันเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของ “เจ้านาย – ลูกน้อง” (Patron – Client), ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู ฯลฯ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยจึงมีวิธีการต่างๆ มากมาย สุดแต่ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้วิธีการหาเสียงในรูปแบบใด แต่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงก็มักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และสามารถใช่วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีปัจจัยหรือส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 เรื่อง (London : Sage Publication 2002 : 127-133) คือ

1. การสำรวจบริบท/สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้งครั้งนั้นๆ (Contextual Environment)
2. การจัดองค์กรบริหารการหาเสียง (Campaign Organization)
3. กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง (Target)
4. ระยะเวลาการรณรงค์หาเสียง

3.1 การสำรวจบริบท/สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้ง (Contextual Environment)

เป็นการสำรวจขั้นต้น (Surfacing) เกี่ยวกับบริบท และสิ่งแวดล้อมของผู้สมัครในการเลือกตั้งครั้งนั้นๆ เช่น กฎหมาย, กติกา, กฎเกณฑ์, ข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเทคนิคที่จะใช้ในการเลือกตั้งของตน เช่น การสำรวจคะแนนเสียงของตน โดยผู้สมัครจะต้องมีการสำรวจถึงข้อดี – ข้อเสียของตนเอง รวมถึงประเมินฐานเสียงของตนว่ามีเท่าใด ประมาณการคะแนนที่จะต้องได้ เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง (Judith S. Trent and Robert Friedenberg 1983 : 24) โดยมีคะแนนประเภทที่สำคัญที่สุดคือ “คะแนนจัดตั้ง” ซึ่งผู้สมัครจะต้องประเมินว่าจะต้องรวบรวมคะแนนจัดหาเท่าใดจึงจะชนะการเลือกตั้ง ซึ่งวิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการรวบรวมคะแนนเสียงจัดหา คือ การประเมินจากหัวคะแนนในสังกัดของตนที่มีอยู่ในชุมชนว่าจะสามารถจัดหาคะแนนจากชุมชนได้เท่าใด จะต้องจัดหาเพิ่มในท้องที่อื่นๆ อีกหรือไม่ เป็นต้นนอกจากพยายามจะรู้จักตนเองแล้ว ผู้สมัครจะต้องพยายามรู้จักคู่ต่อสู้อย่างละเอียดถี่ถ้วนเช่น รู้ว่าใครเป็นคู่แข่งของตน, พรรคพวก, ผู้สนับสนุนคู่ต่อสู้เป็นใคร, ฐานเสียงของกลุ่มอยู่ที่ไหนเพื่อจะได้วินิจฉัยว่าจุดใดที่เราจะมีโอกาสเข้าไปแย่งชิงคะแนนเสียง หรือจุดใดที่เราควรปล่อยไปจะได้ไม่ต้องเสียเงินและเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ รวมถึงต้องวิเคราะห์จุดแข็ง – จุดอ่อนของกลุ่ม เพื่อดำเนินการแข่งขันโดยเริ่มจากจุดอ่อนของกลุ่ม เป็นต้น

การสำรวจบริบทในการเลือกตั้ง และการสำรวจจุดแข็ง – จุดอ่อนของผู้สมัครและคู่ต่อสู้ ก็คือ “การวางยุทธศาสตร์” ของการรณรงค์หาเสียง คำว่า “ยุทธศาสตร์” ในที่นี้หมายถึง “แนวทางการดำเนินงานที่กระทำไปอย่างรู้ตัว เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่เป็นที่เข้าใจกันแล้วเป็นอย่างดี ฉะนั้นคำว่า “ยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียง” ก็คือ แนวทางการดำเนินงานที่กระทำไปให้บรรลุถึงเป้าหมายของการเลือกตั้งหรือชนะการเลือกตั้งนั่นเอง ดังนั้น ยุทธศาสตร์เปรียบเสมือนแผนแม่บทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หากผู้สมัครกำหนดยุทธศาสตร์ผิดพลาดก็มีโอกาสที่จะพ่ายแพ้ การเลือกตั้งมากขึ้น เช่น ทฤษฎี 3 เขตยุทธศาสตร์ ที่มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1. เขตของเรา 2. เขตของเขา 3. เป็นกลาง เป็นต้น

3.2 การจัดการบริหารการหาเสียงและยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง

ในหัวข้อนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

3.2.1 การจัดการบริหารการหาเสียง ปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการกำหนดประสิทธิภาพของการหาเสียง คือ องค์กรหาเสียงของผู้สมัคร ยิ่งเขตเลือกตั้งกว้างและผู้แข่งขันมีมาก องค์กรการหาเสียงยิ่งมีความจำเป็นมากเท่านั้น การจัดการหาเสียงก็คือ การบริหารจัดการปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ของผู้สมัครหรือผู้ใกล้ชิดกับผู้สมัคร เพื่อให้เกิดประโยชน์และเอื้ออำนวยให้ผู้สมัครบรรลุเป้าหมายแห่งชัยชนะในการเลือกตั้ง (เพิ่มพงษ์ ชวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี 2531 :16) โดยทั่วไปแล้วในองค์กรจะประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ 1) งานวางแผน 2) งานประชาสัมพันธ์ 3) งานหาเสียงในพื้นที่ 4) งานข่าวและการประเมิน 5) งานเสียบังและการต้อนรับ 6) งานการเงินและธุรการ (สมบัติ จันทร์วงศ์ 2529 : 27-30)

3.2.2 ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียง เมื่อกำหนดยุทธศาสตร์ อันได้แก่ พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว ผู้สมัครก็จะกำหนดยุทธวิธีในการรณรงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ ยุทธวิธีที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงนั้นก็คือ การที่ผู้สมัครใช้ช่องทางต่างๆ วิธีการต่างๆ ในการติดต่อสื่อสารส่งข่าวสารข้อมูลกับประชาชน เพื่อให้ตนสามารถชนะการเลือกตั้ง ช่องทางนั้นอาจจะเป็นคน เช่น ติดต่อสื่อสารผ่านทางห้วคะแนน, ผู้สมัครสื่อสารกับประชาชนด้วยตนเอง หรือการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ เป็นต้น เราสามารถจำแนกวิธีการที่ผู้สมัครใช้ได้ดังนี้

จำแนกรูปแบบการรณรงค์หาเสียงโดยใช้เกณฑ์ของกฎหมายเป็นตัวแบ่ง สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. รูปแบบของการหาเสียงที่เปิดเผยหรือแบบเป็นทางการ ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.1 การใช้สิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ เช่น การทำป้ายโปสเตอร์ขนาดต่างๆ ติดไว้ในที่สัญจรของประชาชน, แผ่นปลิวซึ่งส่วนมากจะประกอบไปด้วยรูปของผู้สมัคร ชื่อ

ชื่อสกุล หมายเลข และผลงาน การออกใบปลิว, การใช้รถที่มีโปสเตอร์หรือแผ่นป้ายโฆษณาชื่อ
ภาพถ่าย หมายเลขของผู้สมัครวิ่งกระจายไปตามชุมชนต่างๆ

1.2 การปราศรัยหาเสียง

1.3 การเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผ่านวิธีการ “เคาะประตูบ้าน”

1.4 การใช้สื่อมวลชนเพื่อการหาเสียง เช่น วิทยุ, โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์,

Internet เป็นต้น

2. การหาเสียงที่ไม่เปิดเผย เป็นการหาเสียงนอกกรอบแบบ เป็นการหาเสียงที่ไม่
เปิดเผยหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้ง เชื่อกันว่าการหาเสียงในรูปแบบนี้เป็นส่วนที่มี
ความสำคัญเหนือกว่าการหาเสียงในรูปแบบหรือในกรอบของกฎหมายหลายเท่าตัว วิธีการที่ใช้ก็
คือ การหาเสียงโดยใช้ “ผู้มีอิทธิพลและหัวคะแนน” การซื้อเสียงขายเสียง (สมบัติ จันทรวงศ์
2529 : 31- 43)

3. การหาเสียงที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผิดจริยธรรมทางการเมือง เป็นการหา
เสียงที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาในแง่จริยธรรมทางการเมืองแล้วถือว่าเป็นเรื่องน่าตำหนิ
ได้แก่

3.1 การใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่งโดยปราศจากมูลความจริง

3.2 การกระตุ้นให้ประชาชนเอือมระอากับคู่แข่ง ทำให้ประชาชนเกิดความ
รำคาญหรือเอือมระอาผู้สมัครบางคนจนไม่ลงคะแนนเสียงให้ (สุริยพันธ์ จิระสัตย์สุนทร, 2531:106)

จำแนกรูปแบบของการรณรงค์หาเสียงโดยใช้กลุ่มเป้าหมายเป็นเกณฑ์ในการ
แบ่ง (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 29-34) คือ

1. ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงด้านกว้าง ได้แก่ วิธีการที่มุ่งเป้าไปสู่บุคคลทั้งหมด
ในเขตเลือกตั้งโดยไม่จำกัดกลุ่ม ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงต้องมีลักษณะทั่วไป วิธีการรณรงค์หาเสียง
ประเภทนี้ก็จะใช้ป้ายหาเสียง โปสเตอร์ แผ่นพับ การปราศรัย การเคาะประตูบ้าน ตลอดจนการ
ใช้สื่อทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

การใช้แผ่นพับ โปสเตอร์ แผ่นปลิว ป้ายหาเสียง นั้น ส่วนมากเป็นเพียงการ
สร้างความรู้จักมักคุ้นว่าใครเป็นใครเท่านั้น แต่ไม่ได้มีผลถึงขั้นที่ประชาชนจะลงคะแนนเสียงให้

การปราศรัยและการเคาะประตู เป็นวิธีการพื้นฐานของการรณรงค์หาเสียงที่
บรรดาผู้สมัครใช้กัน การปราศรัยเป็นการพูดเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังศรัทธาเลื่อมใสผู้พูด เนื้อหาที่จะ
ประกอบด้วยคำโฆษณาถึงผลงานในอดีตและสิ่งที่ผู้สมัครจะกระทำต่อไปในอนาคต บางคนก็จะมิ
เนื้อหาที่เสียดสีวิพากษ์วิจารณ์จุดอ่อนของคู่แข่ง แต่อย่างไรก็ดี การปราศรัยหาเสียงก็ใช้ไม่ได้ผลใน
บางพื้นที่ เช่น บางพื้นที่ไม่มีคนไปฟังการหาเสียง ผู้สมัครจึงต้องใช้ให้ทีมงาน พรรคพวก ระดมคน

ไปฟังการปราศรัยหาเสียงของตน เพื่อสร้างบรรยากาศการปราศรัยให้คึกคัก การปราศรัยเป็นที่นิยมใช้กันมากในแถบภาคใต้, กรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ในภาคต่างๆ

การเคาะประตูบ้าน เป็นวิธีการที่ผู้สมัครและทีมงานร่วมกันเดินไปทักทายชาวบ้านในที่ต่างๆ เพื่อแนะนำตนเองให้เป็นที่รู้จัก แต่การเดินเคาะประตูในปัจจุบันแทบจะไม่เหลือพลังที่จะโน้มน้าวให้ชาวบ้านเลือกผู้สมัครอีกแล้ว เพราะผู้สมัครก็ใช้วิธีการนี้ทุกคน และเป็นการไปพบที่ใช้เวลาสั้นๆ ไม่กี่นาที ทำให้ผู้สมัครและชาวบ้านขาดความผูกพันกัน การเสนอความคิดเห็นในเชิงถกเถียงปัญหา ตอบคำถามทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ, โทรทัศน์ หรือจัดให้มีการปราศรัยในรูปแบบนี้ ปรากฏว่าเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอันมาก โดยเฉพาะชนชั้นกลางที่ยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะเลือกใคร

2. ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงด้านลึก เป็นยุทธวิธีที่ผู้สมัครใช้โดยพยายามมุ่งตรงเข้าหากลุ่มเป้าหมายในลักษณะเฉพาะเจาะจงแบบตีสันทประชิดตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและบุคคลที่หวังผลในคะแนนเสียงได้ การรณรงค์ในลักษณะที่มีความล่อแหลมสูงที่จะแปรเปลี่ยนไปเป็นการรณรงค์หาเสียงที่ทุจริต

ผู้สมัครที่จะทำการรณรงค์ด้านลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

- 2.1 ผู้สมัครต้องมีเครือข่ายการจัดตั้งองค์กรมวลชนที่กว้างขวาง และมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับมวลชน
- 2.2 ผู้สมัครต้องมีบุคลิกส่วนตัวในลักษณะเป็นกันเอง, มีภาพลักษณ์ที่ดีงาม
- 2.3 การทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้สมัครสามารถวางรากฐานทางด้านต่างๆ ได้อย่างแน่นหนา และทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง ยิ่งผู้สมัครคนใดหมั่นเข้าไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านสม่ำเสมอตั้งแต่ก่อนจะถึงช่วงเลือกตั้ง ก็จะทำให้ผู้สมัครผู้นั้นกุมจิตใจมวลชนไว้ได้ แต่ถ้าผู้สมัครคนใดที่ทำงานมวลชนน้อยเวลาเลือกตั้งวิธีการเดียวที่จะใช้ได้ก็คือการใช้จ่ายเงินซื้อเสียงแทน
- 2.4 การทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้สมัครสามารถวางรากฐานทางด้านต่างๆ ได้อย่างแน่นหนา และทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง ยิ่งผู้สมัครคนใดหมั่นเข้าไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านสม่ำเสมอตั้งแต่ก่อนจะถึงช่วงเลือกตั้ง ก็จะทำให้ผู้สมัครผู้นั้นกุมจิตใจมวลชนไว้ได้ แต่ถ้าผู้สมัครคนใดที่ทำงานมวลชนน้อยเวลาเลือกตั้งวิธีการเดียวที่จะใช้ได้ก็คือการใช้จ่ายเงินซื้อเสียงแทน

2.5 การใช้เงินนอกทางวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อม ผู้สมัครมักจะอาศัยงานบุญ งานประเพณีต่างๆ เช่น งานศพ, งานแต่งงาน, งานบวช ฯลฯ ของชาวบ้านเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้สมัครคนนั้นได้ไม่ยากนัก

2.6 การให้การศึกษาทางด้านการเมืองและรับฟังปัญหาจากชาวบ้าน
(พิชัย รัตนคิล ฅ ฎุเกีต 2541 : 78-85)

3. กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง (Target)

ในการรณรงค์หาเสียงทุกครั้ง เป้าหมาย คือ ต้องการระดมผู้ที่สนับสนุนผู้สมัครไปลงคะแนนให้ผู้สมัครคนนั้นๆ แต่หลายครั้งการรณรงค์หาเสียงก็มีเป้าหมายเพื่อโน้มน้าวหรือชักจูงให้ประชาชนที่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกใคร หรือประชาชนที่ให้การสนับสนุนฝ่ายตรงข้ามให้กลับมาสนับสนุนตนเอง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไม่จำเป็นจะต้องตั้งเป้าหมายว่าจะต้องได้คะแนนเสียงทั้งพรรคในเขตเลือกตั้ง เพราะวิธีการนี้ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก แต่ทรัพยากรของผู้สมัครแต่ละคนมีจำกัด ผู้สมัครจึงต้องใช้ทรัพยากรนั้นสร้างคะแนนเสียงให้อยู่ในระดับที่เพียงพอที่จะชนะการเลือกตั้งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ “การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย” จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Edie N. Goldenberg and Michael W Traugott 1984 : 47) สามารถจำแนกกลุ่มเป้าหมายหรือประชากรเลือกตั้งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

3.1 จำแนกตามชนชั้นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

การศึกษาเรื่องชนชั้นเป็นสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์การเมืองได้จำแนกขึ้น โดยใช้ศึกษาการเมืองในภาพรวมมากกว่าจะเฉพาะเจาะจงลงไปประเด็นอื่นๆ แต่เราก็สามารถนำมาปรับใช้กับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้ เพราะเศรษฐศาสตร์การเมืองได้แบ่งประชากรโดยใช้รายได้, ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ, การศึกษา, อาชีพ ฯลฯ ซึ่งเท่ากับเป็นการจำแนกความต้องการของคนกลุ่มต่างๆ ออกมา เป็นการง่ายที่นักการเมืองแต่ละคน จะใช้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่เหมาะสมแก่คนแต่ละกลุ่ม การจำแนกประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยแบ่งเป็นชนชั้นนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ชนชั้นสูง มักเป็นผู้ที่มีฐานะดี, รายได้สูง, มีการศึกษาสูง, เป็นเจ้าของกิจการต่างๆ , ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, ดำรงตำแหน่งทางการบริหาร

2) ชนชั้นกลาง มักเป็นผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาทขึ้นไป, มีอาชีพเป็นข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ, พนักงานธุรกิจเอกชนระดับกลาง หรือเป็นเจ้าของประกอบธุรกิจส่วนตัว, มีการศึกษาระดับ ปวส. ขึ้นไป, มีที่อยู่อาศัยเป็นทาวน์เฮ้าส์, อาคารพาณิชย์ และบ้านเดี่ยว เป็นต้น

3) คนชั้นล่าง มักเป็นผู้ที่มีรายได้น้อย มีอาชีพรับจ้าง, เป็นแรงงานรับจ้าง, ค้าขายขนาดเล็กประเภทหาบเร่ แผงลอย, ลูกจ้างธุรกิจเอกชนระดับเสมียน, มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมลงมา เป็นต้น (พิชัย รัตนดิถก ฅ ฎุเก็ด 2541 : 38-59)

การใช้ยุทธศาสตร์-ยุทธวิธีจึงต้องปรับตามกลุ่มประชากร เช่น ผู้สมัครต้องการคะแนนเสียงจากชนชั้นกลางถึงชนชั้นสูง ก็อาจใช้วิธีการหาเสียงในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น ใช้นโยบายมาเป็นจุดขาย ส่วนผู้สมัครที่ต้องการคะแนนเสียงจากชนชั้นล่าง อาจจะต้องใช้ยุทธวิธีการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการหรือในเชิงลึกลับ เช่น การใช้หวัคะแนน, การให้สิ่งของ/เงินทองช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น

3.2 จำแนกตามฐานเสียง จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) ผู้ที่สนับสนุนผู้สมัครคนนั้นๆ เป็นกลุ่มที่ผู้สมัครมั่นใจว่าจะต้องลงคะแนนเสียงให้ตนอย่างแน่นอน
- 2) ผู้ที่ยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะเลือกใคร เป็นกลุ่มที่ผู้สมัครจะต้องพยายามใช้ยุทธวิธีต่างๆ แย่งชิงคะแนนเสียงจากคนในกลุ่มนี้ และมักจะพบว่ากลุ่มนี้มักจะมีอำนาจมากที่สุดและหลายๆ ครั้งกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจว่าใครจะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง
- 3) ผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม (Edie N. Goldenberg and Michael W Traugott, 1984 :48)

4. ห้วงเวลาในการรณรงค์หาเสียง

ห้วงเวลาการรณรงค์หาเสียงนับเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะบอกให้ผู้สมัครรู้ว่าช่วงใดควรใช้ยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีใด เข้มข้นมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมิได้เกิดขึ้นในทุกวัน แต่มีเฉพาะบางห้วงเวลาเท่านั้น นอกจากนั้น ห้วงเวลาในการรณรงค์หาเสียงก็ยังมีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เพราะห้วงเวลาที่ต่างกันยุทธศาสตร์/ยุทธวิธี, การจัดองค์กรหาเสียง, กลุ่มเป้าหมาย อาจแตกต่างกันด้วย

โดยทั่วไปเราสามารถแบ่งห้วงเวลาของการเลือกตั้งออกเป็น 2 ระยะเวลาใหญ่ๆ คือ

- (1) ระยะเวลาก่อนการรณรงค์เลือกตั้ง
- (2) ห้วงการรณรงค์หาเสียง

ระยะก่อนการรณรงค์

เป็นช่วงเวลาที่การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการยังไม่ได้เกิดขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นเวลาปกติก่อนที่จะกำหนดการเลือกตั้ง การหาเสียงในช่วงนี้ไม่มีช่วงกำหนดระยะเวลาว่าควรจะนานเท่าใด ขึ้นอยู่กับสถานะ วิธีการ เงินทุน ฯลฯ ของแต่ละคน เราอาจเรียกการหาเสียงก่อนการรณรงค์นี้ว่า “การวางแผนหาเสียงระยะยาว”

สำหรับนักการเมืองที่เจนเวทีแล้ว การวางแผนหาเสียงจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะช่วงเวลาที่มีการกำหนดว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ เพราะพวกเขามองว่าแท้จริงแล้วการหาเสียงในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นแค่การหาเสียงอย่างเป็นทางการหรือเป็นการหาเสียงพิเศษเพิ่มเติมจากที่ตนเองได้กระทำเป็นประจำอยู่แล้วเท่านั้น (สมบัติ จันทรวงศ์ 2529 : 14-15) ในช่วงเวลานี้ ผู้สมัครหรือผู้ที่คิดจะลงสมัครจะใช้ช่วงเวลานี้เพื่อปูฐานคะแนนนิยม โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น ลงไปพบปะพูดคุยถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกับชาวบ้าน, ใช้วิธีการหว่านพืชโดยการสร้างสาธารณูปโภค แจกจ่ายสิ่งของ ร่วมทำบุญกุศล หรือร่วมงานประเพณีต่างๆ กับชาวบ้าน การปฏิบัติเช่นนี้เป็นการสร้างความผูกพันทางด้านจิตใจกับประชาชน และจากเงื่อนไขของกฎหมายในปัจจุบัน ทำให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เปรียบผู้สมัครคนอื่นๆ เพราะสามารถใช้อำนาจและงบประมาณของทางราชการเป็นเครื่องมือในการสร้างความนิยม เช่น การนำโครงการต่างๆ เข้าสู่ชุมชน, จัดให้ชุมชนต่างๆ ไปดูงาน ฯลฯ วิธีการนั้นนอกจากไม่ผิดกฎหมายแล้วยังสามารถกระทำได้อย่างชอบธรรม

ห้วงฤดูการณรงค์หาเสียง

เป็นช่วงเวลาที่นับจากวันสุดท้ายของการรับสมัครเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง และในช่วงนี้เรายังสามารถจำแนกออกเป็น 3 ห้วงย่อยๆ คือ

1. ห้วงต้นฤดูการเลือกตั้ง ในช่วงนี้ผู้สมัครแต่ละคนจะเริ่มจัดกระบวนการหรือจัดตั้งองค์กรการหาเสียง เริ่มดำเนินตามยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่ตนได้ตั้งไว้ เช่น เริ่มมีการติดโปสเตอร์, แผ่นป้าย, แจกแผ่นพับแก่ประชาชน, เริ่มมีการปราศรัยหาเสียง, เริ่มการเดินทางประตูบ้าน, เริ่มวางแผนจัดตั้งกลไกห้วคะแนน (ในกรณีที่ใช้ยุทธวิธีในทางลึกลับและผิดกฎหมาย) ในช่วงนี้นับว่าการต่อสู้ของผู้สมัครแต่ละคนยังไม่เข้มข้น เพียงแต่เป็นการชิมलग และบอกกับประชาชนว่าตนนั้นลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้

2. ห้วงฤดูการณรงค์ ในระยะนี้การต่อสู้ แข่งขันของผู้สมัครแต่ละคนจะเป็นไปอย่างเข้มข้นผู้สมัครจะปล่อยยุทธวิธีต่างๆ ออกมาต่อสู้แข่งขันกันอย่างหนาแน่น แต่ละคนต่างก็จะจัดเอาวิธีการทุกประเภทเข้าแข่งขันกัน กลไกและองค์กรจัดตั้งต่างๆ ได้รับการปรับปรุงให้สามารถต่อสู้กับคู่แข่งได้นอกจากนั้น ผู้สมัครแต่ละฝ่ายต่างพยายามปรับปรุงแก้ไขยุทธวิธีของตนให้เข้มข้นรัดกุมยิ่งขึ้น และพร้อมกันนั้นก็ได้วางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติที่จะใช้ในปลายฤดูหาเสียงเลือกตั้ง

3. ห้วงปลายฤดูการเลือกตั้งหรือช่วง 10 วันสุดท้ายก่อนจะถึงวันเลือกตั้ง ในช่วงนี้ผู้สมัครจะมีการต่อสู้กันอย่างเข้มข้น ผ่านวิธีการต่างๆ ทั้งยุทธวิธีหาเสียงโดยถูกต้องกฎหมาย- ผิดกฎหมาย, ทั้งการหาเสียงในเชิงกว้าง - ลึกลับ เช่น การใช้ห้วคะแนนลงไประดมประชาชนไปเลือกตั้ง, การโจมตีฝ่ายตรงข้าม ฯลฯ บทบาทของทีมงานของผู้สมัคร ไม่ว่าจะเป็นห้วคะแนน, เจ้าหน้าที่ใน

องค์กรหาเสียง, อาสาสมัครจะต้องทำหน้าที่อย่างหนักในช่วงนี้ เพื่อที่จะรักษาคะแนนเสียงของฝ่ายตนที่มีอยู่ขณะเดียวกันก็ต้องเร่งสร้างคะแนนเสียงเพิ่ม โดยการทำให้ประชาชนที่ยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะเลือกใครหันมาเลือกฝ่ายตน ในขณะเดียวกัน ก็พยายามดึงคะแนนเสียงจากฝ่ายตรงข้ามให้มากที่สุดส่วนในต่างประเทศ นักวิชาการที่ค้นคว้าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น การศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) ของสหรัฐอเมริกา (Edie N. Goldenberg and Michael W Traugott, 1984 : 47-54) พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้กำหนดยุทธวิธีในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไว้ 3 ประเด็น คือ

1. การกำหนดกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (targeting the election)
2. ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียง (campaign appeals) เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มักจะมีประเด็นทั้งแบบโจมตีจุดอ่อนของคู่ต่อสู้และยกประเด็นความคิดสำคัญ หรือนโยบายที่น่าสนใจของฝ่ายตนขึ้นมาเพื่อเรียกร้องให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสนับสนุน
3. การประมวลข่าวสาร เพื่อใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (information gathering in the campaign) ประเด็นนี้มีความสำคัญต่อการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก โดยผู้สมัครจะใช้ polls, การแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ ตามคอลัมน์หนังสือพิมพ์ เป็นเครื่องมือเพื่อให้ทราบถึงความนิยมของประชาชนต่อผู้สมัครในแต่ละช่วงเวลา จุดอ่อนจุดแข็งของตนและคู่แข่ง เพื่อปรับปรุงยุทธวิธีในการหาเสียงให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงเวลา

ส่วนขั้นตอนในการหาเสียง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน กล่าว คือ

1. ขั้นการสำรวจเบื้องต้น (Surfacing) เพื่อประเมินสถานภาพของตนเอง และวางแผนการรณรงค์หาเสียง, เทคนิค, เริ่มสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองให้ตนเองดูดีและเหมาะสมกับตำแหน่ง ฯลฯ
2. ขั้นการเลือกตั้งขั้นต้น (Primaries) ซึ่งผู้สมัครจะต้องทำให้ตนได้รับการยอมรับจากพรรคและสมาชิกพรรคที่ตนสังกัด วิธีการที่จะทำให้พรรคยอมรับ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมหาทุนให้กับพรรค ฯลฯ เพื่อให้ผู้สมัครคนนั้นเป็นผู้ที่มีความโดดเด่นที่สุดในพรรค
3. ขั้นการเป็นตัวแทนขอพรรค เป็นขั้นตอนที่ผู้สมัครจะต้องทำให้ตัวเองได้รับการเสนอชื่อและผ่านความเห็นชอบจากมติของที่ประชุมพรรค (Nominating Conventions) เพื่อให้ตัวเองเป็นตัวแทนของพรรคในการเลือกตั้ง
4. ขั้นการเลือกตั้งทั่วไป (The General Election) ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่มีการดำเนินกิจกรรมในการหาเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็น การปราศรัยหาเสียง, การตั้งขบวนหาเสียง, การ

อภิปราย, การทำป้ายโปสเตอร์หาเสียง, การติดสติ๊กเกอร์, การห้อยคะแนนเสียง, การหาเสียงผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ ฯลฯ

ในงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาการเมืองท้องถิ่นอันหมายถึง การต่อสู้, แข่งขัน, ร่วมมือกันของผู้สมัครแต่ละฝ่ายในขั้นตอนของการรณรงค์หาเสียง จึงมุ่งศึกษาว่าวิธีการผู้สมัครใช้ในการหาเสียงทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ที่ทำให้ผู้สมัครประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งได้อย่างไร เนื่องจากเป็นการศึกษาการเมืองท้องถิ่นในสังคมไทยที่มีรายละเอียดวัฒนธรรม, กฎหมาย, ความคิดความเชื่อแตกต่างจากสังคมอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ขั้นตอนและองค์ประกอบในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั้ง 4 ประการ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นอันสอดคล้องกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของสังคมได้เป็นอย่างดี

สรุป งานวิจัยฉบับนี้ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งก็คือการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมาใช้เป็นกรอบในการอธิบายถึงกระบวนการทางการเมืองภายในการเมืองท้องถิ่น ที่แสดงออกมาผ่านการการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง การต่อสู้แข่งขันกันของผู้สมัครโดยวิธีการต่างๆ นั้น จะเป็นเครื่องชี้วัดทิศทางในการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น หลังจากได้มีการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงกติกากเลือกตั้ง, การควบคุมการเลือกตั้ง, การเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งจากการเลือกตั้งทางอ้อมมาเป็นเลือกตั้งทางตรงก็เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่จะสามารถเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนได้โดยตรง, มีการเมืองที่โปร่งใสตรวจสอบได้มากขึ้น และเหนือสิ่งอื่นใดเป็นการปูพื้นฐานประชาธิปไตยจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ อันเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยตามแนวทางที่เหมาะสมและถูกต้องที่สุด

4. แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

James C. Scott (อ้างในธีรยุทธ บุญมี 2533 : 199) ได้ให้คำจำกัดความของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์แบบ dyadic (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน) ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย โดยคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่าหรือเรียกว่า “ผู้อุปถัมภ์” (patron) จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่คุ้มครอง ให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง 2 อย่างแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่าหรือเรียกว่า “ผู้รับอุปถัมภ์” (client) ซึ่งผู้ได้รับการอุปถัมภ์ก็มักจะต้องตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน ซึ่งทั้งนี้รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์

กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ – ผู้รับอุปถัมภ์ จะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคล 2 คน หรือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของความร่ำรวย, อำนาจ/อิทธิพลทางการเมือง, ความมั่นคง และสถานทางสังคม โดยที่ฝ่ายหนึ่ง (ผู้อุปถัมภ์) จะมีมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง (ผู้รับอุปถัมภ์) ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีความสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ กล่าวคือ ผู้อุปถัมภ์จะอาศัยทรัพยากรที่ตนมีอยู่ให้ประโยชน์ หรือปกป้อง หรือทั้ง 2 อย่าง ให้แก่ผู้ได้อุปถัมภ์ของตน โดยหวังจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ได้อุปถัมภ์ในรูปแบบของความจงรักภักดี, การทำงานให้ หรือช่วยเหลือในทางการเมือง เป็นต้น เมื่อผู้รับอุปถัมภ์ได้ให้ความช่วยเหลือหรือบริการแก่ผู้อุปถัมภ์ แล้วสิ่งที่ผู้ได้อุปถัมภ์จะได้รับตอบแทนกลับมา คือ การให้ความคุ้มครอง, การช่วยเหลือทางด้านวัตถุหรืออาชีพการงาน เป็นต้น ดังนั้น ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝ่ายนี้จึงขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างต้องการและคาดหวังว่าจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อผู้รับอุปถัมภ์รับเอาวัตถุหรือบริการโดยไม่สามารถตอบแทนคืนให้กับผู้อุปถัมภ์ได้เต็มที่ ทำให้เกิด “หนี้สินทางใจ” ที่ผูกพันบุคคลนั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ รูปแบบการตอบแทนผู้อุปถัมภ์ของผู้รับอุปถัมภ์นั้นมักจะเริ่มจากการตอบแทนในทางเศรษฐกิจ ไปสู่การตอบแทนทางสังคม และการตอบแทนทางการเมืองในที่สุด เช่น กลุ่มการเมืองท้องถิ่นสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์อุปถัมภ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการเลือกตั้ง โดยการอาศัยอำนาจ, ตำแหน่งทางการเมืองที่มีอยู่ให้ผลประโยชน์เฉพาะหน้าบางอย่างแก่ประชาชนที่ยากจน เช่น อาหาร, ยารักษาโรค หรืออาชีพการงาน ให้ประชาชนที่ยากจนนั้นนิยมชมชอบ และรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณกลุ่มการเมืองนั้นๆ ที่ได้หยิบยื่นสิ่งที่ดีตนเองขาดแคลนมาให้ จึงตอบแทนโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับกลุ่มการเมืองที่ช่วยเหลือตน เป็นต้น

4.1 ความสัมพันธ์อุปถัมภ์กับสังคมไทย

อकिन รพีพัฒน์ (อ้างในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543 : 3-4) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทยเนื่องจากเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนมาสู่ล่าง กล่าวคือสังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะ ตำแหน่ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะตำแหน่งสูงกว่า และผู้ได้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า นอกจากนี้ ระบบอุปถัมภ์ยังเป็นผลมาจากความเชื่อของสังคมไทยในเรื่องบุญ – กรรม และเรื่องของการตายแล้วเกิดใหม่ เช่น ความเชื่อที่ว่าผู้เกิดมาท่ามกลางเงินทอง ทรัพย์สิน อำนาจวาสนา เป็นเพราะผลบุญ ที่ทำไว้แต่ชาติปางก่อน เหตุที่คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกันเพราะบุญบารมีอันได้สะสมไว้แต่ปางก่อน เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูง – ต่ำของฐานะ ตำแหน่งเป็นหลัก เราจึงพบว่าความสัมพันธ์ของบุคคลที่แตกต่างกันเป็นแบบแผนที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบสังคมในด้านพฤติกรรม ความสัมพันธ์ที่สำคัญและ

เห็นได้ง่ายที่สุดคือความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง อันเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

4.2 ลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ประกอบไปด้วย

4.2.1 การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล เกิดจากผู้อุปถัมภ์มักจะมีทรัพย์สิน อำนาจ และ สถานภาพมากกว่าผู้รับอุปถัมภ์ เหตุเพราะผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นผู้ควบคุมหรือผูกขาดทรัพยากร (Resource) ที่สำคัญๆ เช่น เงิน, อำนาจ, อิทธิพล, สถานะทางเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคง ทำให้ คนอื่นๆ ที่ไม่มีทรัพยากรเหล่านี้จำใจหรือเต็มใจเข้าไปพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ เพื่อขอใช้ทรัพยากรเหล่านั้น กระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลจึงเริ่มต้นขึ้น ในที่สุดผู้ที่เข้าไปพึ่งพิงผู้ที่มีทรัพยากรก็ตกเป็น ผู้รับการอุปถัมภ์

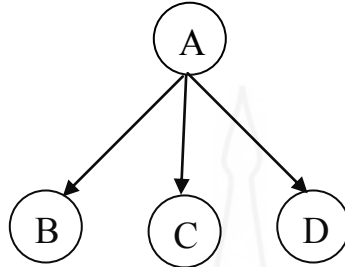
4.2.2 ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นั้นต้องเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ ผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกันจึงเป็น ผลประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจงเป็นการส่วนตัว ผลจากการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณความจงรักภักดี เช่น เมื่อผู้รับการอุปถัมภ์ต้องการเงิน หรือต้องการให้มีคนช่วยติดต่อ, ไกล่เกลี่ยพุดจากกับผู้มีอำนาจอื่นๆ เขาก็จะรู้สึกว่าเขาจะต้องพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ของเขา ส่วนผู้ อุปถัมภ์ก็จะรู้ว่า “คนของเขา” ก็จะช่วยเหลือเขาในยามที่เขาต้องการ หรือการเอื้อประโยชน์ต่อกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับพ่อค้า เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะให้ผลประโยชน์แก่พ่อค้า พ่อค้าก็ให้เงินหรือ สิ่งของเป็นการแลกเปลี่ยน เป็นต้น

4.2.3 ความสัมพันธ์แบบรอบด้านหรือซับซ้อน ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะมี ลักษณะไม่แน่นอนตายตัวเหมือนความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ ผู้อุปถัมภ์ก็อาจจะมี ความสัมพันธ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ของตนได้ในหลายลักษณะและซับซ้อน เช่น จากการให้เช่าทรัพย์สิน, อาศัย ความผูกพันระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง, อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพ่อของผู้รับการอุปถัมภ์ ฯลฯ ความสัมพันธ์ที่มีที่มาจากหลากหลายและซับซ้อนนี้ทำให้เกิดการตอบแทนหรือการแลกเปลี่ยนกัน อย่างหลากหลายและรอบด้าน เช่น ผู้อุปถัมภ์อาจขอให้ผู้รับการอุปถัมภ์ช่วยเหลือกิจการตน ผู้รับ การอุปถัมภ์ก็อาจขอให้ผู้อุปถัมภ์ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ตน เป็นต้น

4.2.4 เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่า หลักการดังนั้น การที่จะรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้ให้ได้ก็จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ระหว่างกันอยู่อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมในแต่ละฝ่ายต่างก็มีสิ่งๆ ที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการจะได้ แต่ถ้าเมื่อใดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง 2 ฝ่ายไม่พอใจ ผู้รับการอุปถัมภ์อาจเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์ใหม่ได้หาก เขาเห็นว่าผู้อุปถัมภ์เดิมไม่สามารถให้ผลประโยชน์กับผู้รับการอุปถัมภ์ได้อีกต่อไป

4.3 รูปแบบและโครงสร้างของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์

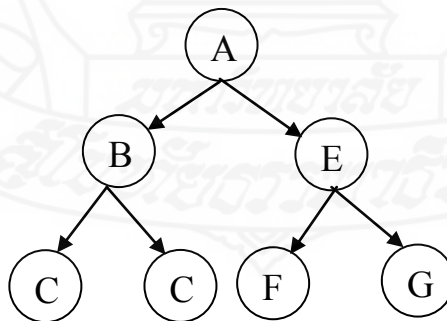
โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบกลุ่ม (Patronage – Client Cluster)

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียวหรือกลุ่มเดียว

ที่มา : อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุณินทร์พันธ์ 2543 : 57 (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 37)

ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะเป็นความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวระหว่างบุคคล 2 คน(dyads) แต่ก็อาจมีการขยายเครือข่ายออกไปเชื่อมโยงไปยังผู้รับการอุปถัมภ์คนอื่นๆ เป็นการรวมเอาสายสัมพันธ์แบบกลุ่มมารวมกันไว้โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่บุคคลเดียว ภายในกลุ่มก็ยังคงมีความไม่เท่าเทียมกันในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ และยังคงความสัมพันธ์ในลักษณะแนวตั้งไว้ เราเรียกความสัมพันธ์เช่นนี้ว่า “ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์แบบพีระมิด” (patron – client pyramid) ดังแผนภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบพีระมิด” (patron – client pyramid)

ที่มา : อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุณินทร์พันธ์ 2543 : 57 (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 38)

ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในรูปแบบนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้อุปถัมภ์ A และผู้รับการอุปถัมภ์ B, ระหว่างผู้รับอุปถัมภ์ B และผู้รับอุปถัมภ์ C, B และ F ก็จะไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรง และ A ก็ไม่จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ C D F G H การที่ผู้อุปถัมภ์จะให้ความช่วยเหลือหรือให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับการอุปถัมภ์ได้นั้น ผู้อุปถัมภ์จะต้องมีทรัพยากรหรือผลประโยชน์อยู่ 3 ลักษณะ (James C. Scott ใน อินทชัย วัฒนาพร 2527 : 13-14) คือ

1. ความรู้และทักษะ

2. การควบคุมโดยตรงเหนือทรัพย์สิน หรือสิทธิในปัจจัยต่างๆ เช่น เงิน, การเป็นเจ้าของธุรกิจหรือกิจการต่างๆ ซึ่งสามารถใช้เพื่อสร้างความจงรักภักดีจากผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าตนได้

3. การควบคุมโดยอ้อมเหนือทรัพย์สินหรืออำนาจหน้าที่บางด้าน เช่น การอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครอง แล้วผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครองนั้นอาศัยอำนาจ, ความชอบธรรมของตนสร้างผู้รับอุปถัมภ์ เป็นต้น

ทรัพยากรของผู้อุปถัมภ์ทั้ง 3 ประการนี้ ยังเป็นตัวกำหนดขนาดของเครือข่ายอุปถัมภ์, การมีอยู่ และความต่อเนื่องยั่งยืนของเครือข่ายอุปถัมภ์นั้นๆ ด้วย กล่าวคือ หากผู้อุปถัมภ์ตาย ทรัพยากรทั้ง 3 ประการของเขาลดลง หรือผู้อุปถัมภ์ไปตัดหรือลดผลประโยชน์ของกลุ่มผู้รับอุปถัมภ์ลงไป จำนวนผู้รับอุปถัมภ์ภายในเครือข่ายของเขาก็จะลดลงด้วย เหตุเพราะกลุ่มอุปถัมภ์นี้เป็นกลุ่มที่ขึ้นอยู่กับคนๆ เดียว ไม่ได้ขึ้นกับลักษณะของคนทั้งกลุ่ม การดำรงอยู่ของกลุ่มจึงขึ้นอยู่กับผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางของกลุ่ม (Lucian M. Hanks ใน นภดล สุคนธวิท, 2539: 41) ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ของผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางของกลุ่ม มักจะส่งผลกระทบต่อดำรงอยู่ของกลุ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น (โปรดดูแผนภาพที่ 2 ประกอบ) หาก A ไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือให้ผลประโยชน์ที่เพียงพอแก่ B และ F ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ระดับรองในเครือข่ายของเขาได้ ทั้ง B และ F ก็จะออกจากเครือข่ายของ A พร้อมทั้งผู้รับการอุปถัมภ์ของทั้ง 2 คน (C, D, F และ G, H, I) ส่งผลให้เครือข่ายความสัมพันธ์อุปถัมภ์ของ A อ่อนแอลง ในที่สุดอาจนำไปสู่การสลายตัวของเครือข่ายความสัมพันธ์อุปถัมภ์ของ A ได้ในที่สุด

การตอบแทนที่ผู้รับการอุปถัมภ์ให้แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนนั้นสามารถตอบแทนได้ 4 ทาง (James C. Scott ใน ชีรยุทธ บุญมี 2533 : 207) คือ

1. การตอบแทนด้านแรงงานหรือด้านวัตถุ เช่น ในบางโอกาสผู้รับการอุปถัมภ์ก็จะนำเอาสิ่งของมาถนัดแก่ผู้อุปถัมภ์เพื่อแสดงถึงความผูกพัน, ความจงรักภักดี หรือตอบแทนโดยการทำงานให้แก่ผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น

2. ช่วยเหลือในการต่อสู้ เช่น การเป็นพรรคพวกช่วยเหลือเมื่อผู้อุปถัมภ์ของตนถูกรังแกจากฝ่ายอื่น เป็นต้น

3. การช่วยเหลือตอบแทนทางการเมือง เช่น การเป็นห้วคะแนนให้กับผู้อุปถัมภ์, การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ หรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเมืองในด้านอื่นๆ ให้กับผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น

4. การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา อันเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดี เช่น การที่ผู้ได้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำผู้อุปถัมภ์ในวันเกิดหรือวันสงกรานต์, การไปร่วมงานและช่วยงานในการประกอบพิธีที่ผู้อุปถัมภ์จัดขึ้น

4.4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์

แม้ว่าความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มีลักษณะรอบด้านและซับซ้อน ทำให้ระบบอุปถัมภ์มีลักษณะยืดหยุ่น และปรับตัวได้ตามสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่กระบวนการสร้างความทันสมัย(modernization) และการพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม อาจทำให้ความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปได้ กล่าวคือ

- ความสัมพันธ์จะเปลี่ยนแปลงจากลักษณะหลากหลาย (Multiplex) มาสู่เฉพาะด้านมากขึ้น จากเดิมที่ผู้อุปถัมภ์จะเป็นเหมือนผู้ให้ความคุ้มครองอย่างรอบด้าน แต่ผู้อุปถัมภ์ในยุคใหม่มีแนวโน้มที่จะมีทรัพยากร, อิทธิพลที่แคบลง และมีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น เช่น มีอิทธิพลทางการเมือง

- ความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้อุปถัมภ์แบบใหม่มีลักษณะทางจิตใจน้อยลง เน้นวัตถุมากกว่าจิตใจ ส่งผลให้รูปแบบการแลกเปลี่ยนเป็นการแลกเปลี่ยนเชิงวัตถุหรือการใช้สอย (Instrumental Exchange) เป็นหลัก และมักจะอยู่บนพื้นฐานของเงินและการคาดคำนวณเรื่องผลได้ผลเสียมากกว่าที่จะคำนึงถึงความต่อเนื่องถาวร เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ภายใต้งคมสมัยใหม่ที่มีความซับซ้อน และความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากในอดีต แต่ก็มิได้หมายความว่าความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จะค่อยๆ เลือนหายไป วูลฟ์ ได้เสนอว่า ภายใต้งคมสมัยใหม่ ความสัมพันธ์ของญาติครอบครัวเพื่อน ยังคงอยู่และซับซ้อนยิ่งขึ้น ในเรื่องระบบอุปถัมภ์เขาได้เสนอว่าจะเกิดขึ้นเมื่อ การตอบแทนกันอย่างเท่าเทียมกันนั้นได้เสียสมดุลไป นั่นคือ ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันหมดไปกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ฝ่ายหนึ่งมีทรัพยากรมากพอที่จะอุปถัมภ์คู่สัมพันธ์อีกฝ่ายหนึ่งได้ความสัมพันธ์อุปถัมภ์กับการเลือกตั้ง

สำหรับประเทศไทย Scott (James C.Scott ใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุณินทร์ พันธุ์ 2543 : 100-106) กล่าวว่า การแปรผันทั้ง 4 ข้อนี้อาจจะไม่เป็นไปตามที่กล่าวไว้ทั้งหมด เช่น

ในประเทศไทยคะแนนเสียงของผู้รับอุปถัมภ์อาจไม่สำคัญพอที่จะปรับปรุงฐานะการต่อรองกับผู้อุปถัมภ์

ในส่วนของสังคมไทย ในกระบวนการเลือกตั้ง ถ้าหากผู้สมัครเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์มากไปด้วยอิทธิพลและบารมี ซึ่งมีผู้รับอุปถัมภ์อยู่ภายใต้สายสัมพันธ์ของตนเองจำนวนมาก นั่นคือมีพรรคพวก หรือเพื่อนคอยช่วยเหลือทั้งในเรื่องของจำนวนคะแนนเสียงที่อยู่ในมือ หรือการช่วยเหลือให้ยังถ้ามีผู้รับอุปถัมภ์หรือพรรคพวกกระจายไปในทุกๆ พื้นที่ทั่วเขตเลือกตั้ง เขาก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมากกว่าคนอื่นๆ และเนื่องจากกลุ่มความสัมพันธ์อุปถัมภ์เหล่านี้ มักจะเป็นกลุ่มที่ใหญ่โตมีสมาชิกมากมาย แต่กลับมีความสัมพันธ์กันในแนวดิ่ง จึงเกิด “ตัวกลาง” ที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางกับผู้รับอุปถัมภ์ที่เป็นประชาชนทั่วไป ในกระบวนการเลือกตั้งเรียกคนที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางนี้ว่า “หัวคะแนน”

หัวคะแนนเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับแต่การสร้างเสียงและเปลี่ยนเสียงให้เป็นคะแนน หัวคะแนนยังกำหนดหน้าที่ผู้ให้ข่าวสารการเมือง ช่วยเหลือ ชักนำ และควบคุมให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง หัวคะแนนจึงเปรียบเสมือนแขนขาที่สำคัญของนักการเมืองในการประสานงานและติดต่อกับประชาชน เพื่อปลุกกระดม กระตุ้นให้ประชาชนเหล่านั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่นักการเมืองผู้นั้นต้องการ (พิชัย เก้าสำราญ, สมเจตน์ นาคเสวี และวรวิทย์ บารู 2531 : 97)

4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สมบัติ จันทรวงศ์ (2529) (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 42) ได้แบ่งประเภทของหัวคะแนนตามลักษณะของความสัมพันธ์ที่หัวคะแนนมีกับผู้สมัคร และตามบทบาทหน้าที่ของหัวคะแนน เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. หัวคะแนนหลักหรือหัวคะแนนระดับหนึ่ง ได้แก่บุคคลที่มีความผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อนการเลือกตั้ง เช่น อาจเป็นญาติพี่น้อง คนที่เคยมีบุญคุณเคยอุปถัมภ์กันมาก่อน หรือเป็นบุคคลที่ผู้สมัครไว้วางใจเชื่อใจได้ว่าการสนับสนุนแก่ตนโดยสุจริตไม่ได้หวังอามิสสินจ้างตอบแทนในรูปใดรูปหนึ่งในทันที นอกจากนี้ หัวคะแนนระดับนี้ยังต้องเป็นบุคคลที่กว้างขวาง มีสมัครพรรคพวก หรือคนรู้จักในท้องถิ่นมาก และรู้ดีในลึกลงมาบางของการเมืองในท้องถิ่นดีพอที่จะช่วยกลั่นกรองคัดเลือกคนที่เข้ามาช่วยงานหาเสียงของผู้สมัครได้อย่างถูกต้อง หัวคะแนนระดับหนึ่งนี้ปกติแล้วจะไม่ลงไปสัมผัสกับชาวบ้านในระดับของการ “แปรเสียงให้เป็นคะแนน” โดยตรง แต่จะเป็นคนที่เป็นตัวกลางติดต่อและควบคุมหัวคะแนนในระดับต่างๆ ให้แก่ผู้สมัครอีกทีหนึ่ง

2. หัวคะแนนในระดับรองหรือระดับล่าง ได้แก่ บุคคลที่ไม่ได้มีความผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง หรือถ้ามีก็เป็นเพียงความสัมพันธ์แบบผิวเผินแต่หัวคะแนนรองอาจมีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมหรือเคยมีการเกื้อกูลอุปถัมภ์กันมาก่อนกับหัวคะแนนหลัก และการเข้ามาทำงานให้แก่ผู้สมัครก็เป็นการร้องขอหรือสั่งงานจากหัวคะแนนหลักโดยที่ตัวผู้สมัครและหัวคะแนนระดับล่างอาจไม่เคยพบปะกันเลยก็ได้ ในการทำงานของหัวคะแนนระดับนี้ ปกติแล้วจะคาดหวังค่าจ้างหรือค่าตอบแทนเพิ่มพูนย์ ซวลิต ได้แบ่งประเภทของหัวคะแนน โดยเน้นระดับของความผูกพันและความใกล้ชิดกับผู้สมัคร สามารถแบ่งหัวคะแนนได้ 3 ประเภท ได้แก่

1) กลุ่มหัวคะแนนที่เป็นเครือญาติพี่น้องของผู้สมัคร ถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับผู้สมัครมากที่สุด การอาศัยความสัมพันธ์อันที่เครือญาติทำให้มีผลประโยชน์กับผู้สมัคร และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในทุกรูปแบบมากที่สุด ความผูกพันดังกล่าวมีผลให้หัวคะแนนเหล่านี้มีความซื่อสัตย์ต่อผู้สมัครมากที่สุดเช่นเดียวกัน

2) กลุ่มหัวคะแนนที่เป็นเพื่อนฝูงหรือเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้สมัครโดยตรง กลุ่มบุคคลประเภทนี้ไม่ใช่เครือญาติกับผู้สมัคร แต่เป็นบุคคลที่ผู้สมัครรู้จักโดยตรง การช่วยเหลือผู้สมัครหาเสียงเลือกตั้งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับของความผูกพันที่มีต่อผู้สมัคร

3) กลุ่มหัวคะแนนที่ได้รับการแนะนำมาอีกต่อหนึ่ง หัวคะแนนประเภทนี้ไม่มี ความผูกพันโดยตรงกับผู้สมัคร หากแต่ได้รับคำแนะนำมาจากกลุ่มหัวคะแนนประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2 จากความผูกพันที่น้อยกว่า 2 ประเภทแรก อาจประเมินในขั้นต้นว่าอาจจะมีปัญหาต่อความมั่นคงในการรักษาคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัคร

พิชัย แก้วสำราญ, สมเจตน์ นาคเสวี และวรวิทย์ บารู (2531) อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 42 ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครว่า ส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (patron – client) บางครั้งความสัมพันธ์ก็อาจเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการเป็นเพื่อน/เป็นผู้ที่เคยช่วยเหลือสนิทสนมกันมากจนผู้สมัครอาจเคยช่วยเหลือหัวคะแนนในเรื่องต่างๆ เช่น เงิน หรือการอำนวยความสะดวกในการติดต่อราชการ และเรื่องอื่นๆ ยามที่หัวคะแนนเดือดร้อน ถูกคุกคามจากราชการ กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่น หรือนักเลง ผู้สมัครอาจเคยช่วยเหลือหัวคะแนนให้พ้นจากเรื่องเดือดร้อนนั้น ในทางกลับกัน หัวคะแนนก็จะพยายามช่วยเหลือผู้สมัครในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพราะความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับหัวคะแนนก็จะเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีสถานะค่อนข้างจะมั่นคง โดยขึ้นอยู่กับความไว้นื้อเชื่อใจกันและกันซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีผลประโยชน์มาแลกเปลี่ยนกัน นั่นหมายความว่า การที่ผู้สมัครให้เงินแก่หัวคะแนนเป็นค่าใช้จ่ายในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เขาก็จะมั่นใจว่าเงินนี้

จะไม่ถูกหวัคະແນນนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ส่วนหวัคະແນนก็คาดหวังว่าเมื่อเขาช่วยเหลือผู้สมัครในการหาเสียงต่อไปเขาก็จะสามารถพึ่งพิงขอความช่วยเหลือจากผู้สมัครได้ในยามที่ตนเดือดร้อน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ทั้ง สมบัติ จันทรวงศ์, เพิ่มพงษ์ ชวลิต และพิชัย แก้วสำราญ และคณะ ต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับหวัคະແນนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์อุปถัมภ์ที่เริ่มจากการเป็นญาติ เป็นเพื่อน การเป็นผู้มีพระคุณต่อกัน ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีการแลกเปลี่ยน หรือคาดหวังผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่งตอบแทนกลับมา เช่น หวัคະແນนช่วยผู้สมัครในการเลือกตั้ง เมื่อผู้สมัครได้รับเลือกตั้งก็จะให้ความช่วยเหลือหวัคະແນนตอบแทน

จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับหวัคະແນนได้พัฒนารูปแบบขึ้นจากเดิมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่สามารถสลายตัวได้อย่างง่ายดาย เมื่อไม่มีผลประโยชน์แลกเปลี่ยนระหว่างกัน ผู้สมัครจึงได้แสวงหาแบบแผนหรือแนวทางขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ นั่นคือ การนำความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เข้าสู่โครงสร้างที่เป็นทางการ จึงเท่ากับว่าผู้สมัครฯ และหวัคະແນนมีความสัมพันธ์กันทั้งในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (ผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์) และรูปแบบที่เป็นทางการ (ผู้บริหารเทศบาลกับแกนนำชุมชน)

ความสัมพันธ์ระหว่างหวัคະແນนกับประชาชน อาจแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ความสัมพันธ์ในลักษณะของความเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือคนเคยรู้จักคุ้นเคย
2. ความสัมพันธ์ทางอาชีพ คือ มีอาชีพเดียวกัน มีความเกี่ยวพัน แลกเปลี่ยนพึ่งพากัน
3. ความสัมพันธ์ในลักษณะของการพัฒนา มีการเกี่ยวข้อง ช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการพัฒนาต่างๆ

เมื่อหวัคະແນนกับประชาชนมีความสัมพันธ์กันในลักษณะความเป็นเครือญาติ เป็นเพื่อนหรือรู้จักกัน มีการร่วมมือช่วยเหลือ พึ่งพากันในด้านต่างๆ เวลาที่มีการเลือกตั้ง หวัคະແນนก็มักจะอาศัยความสัมพันธ์เหล่านี้แนะนำ หรือชักจูงประชาชนให้ลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่เขาสนับสนุนอยู่ ดังนั้น ถ้าหากผู้สมัครคนใดมีหวัคະແນนที่มีเครือข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่เลือกตั้งมากเท่าใด เขาก็ย่อมมีสิทธิ์ที่จะชนะการเลือกตั้งมากขึ้นเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวทางการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงต้องให้ความสนใจกับหวัคະແນนซึ่งมักจะดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนระดับต่างๆ เพื่อให้เขาเหล่านั้นระดมประชาชนให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตามคำแนะนำของหวัคະແນน

5. แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน

งานวิจัยนี้ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนมาเป็นส่วนที่สนับสนุนแนวความคิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ เพื่อให้การวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในรูปแบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ อันเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลถึงการแสดงออกซึ่งวิธีการ, พฤติกรรมต่างๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น การที่ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งให้กับผู้ใดผู้หนึ่งเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือรางวัลที่ผู้สมัครจะมอบให้ แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนนั้น George Homans (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 45) ได้อธิบายว่ามนุษย์จะคบหากันหรือไม่หรือใกล้ชิดเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับ การตอบสนองความต้องการและประโยชน์ซึ่งกันและกัน ความต้องการและประโยชน์จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกัน การสูญเสียผลประโยชน์ การได้รับรางวัล และการได้กำไร เป็นความรู้สึกสำนึกพื้นฐานในการคบหาสมาคม คนเราจะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นการให้บริการกับอีกฝ่าย หรือการกระทำอย่างใดๆ ก็ตาม ก็เพื่อจะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุด แม้ตนเองจะสูญเสียอะไรไปบ้างก็เป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ยกตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ที่ต่างก็ยืนอยู่บนผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายก็ต่างคาดหวังให้อีกฝ่ายตอบสนองให้กับตน เช่น ผู้อุปถัมภ์ให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทอง, ความคุ้มครอง ฯลฯ แก่ผู้รับการอุปถัมภ์ ผู้อุปถัมภ์ก็หวังที่จะได้รับความจงรักภักดี, การตอบสนองเมื่อผู้อุปถัมภ์ร้องขอ ส่วนผู้รับการอุปถัมภ์ก็หวังที่จะได้รับเงินทองความคุ้มครอง อาชีพการงานจากผู้อุปถัมภ์เช่นกัน

นอกจากนี้ Homans (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 46) ยังได้ศึกษาถึงพฤติกรรม การแลกเปลี่ยน (Exchange Behaviorism) โดยชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์เราในสังคมระกอบไปด้วยหน่วย (elements) ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. กิจกรรม (activities) คือ การกระทำต่างๆ ของมนุษย์ในสถานการณ์ที่กำหนดเพื่อมุ่งประสงค์รางวัล
2. การกระทำระหว่างกัน (interaction) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ในหน่วยกิจกรรมเพื่อต้องการรางวัลและหนึ่การลงโทษ
3. ความรู้สึก (sentiments) เป็นสภาพจิตภายในตัวบุคคลในกิจกรรมและการกระทำระหว่างกัน เช่น ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ

สรุป

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นถึงแนวความคิดที่จะใช้เพื่อเป็นกรอบในการอธิบาย การเมืองเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย คือ 1. แนวคิดเกี่ยวกับการ ปกครองท้องถิ่น 2. แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น 3. แนวความคิดเกี่ยวกับการหาเสียง 4. แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ 5. แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงทั้ง 6 แนวคิด แล้วนำมาปรับใช้กับการวิจัยได้ดังนี้ โดยเริ่มจากความสัมพันธ์ ของคนในสังคมไทยที่ยังมีความสัมพันธ์ในลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อยู่มาก ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นี้จะมีผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ เป็นต้น โดยที่ผู้อุปถัมภ์นั้นมักจะ เป็นผู้ถือครองทรัพยากรต่างๆไว้ในมือ เช่น เงินทอง, สิ่งของ ฯลฯ การถือครองนั้นก็ย่อมทำให้ผู้ อุปถัมภ์มีอำนาจและอิทธิพลเหนือคนอื่นๆ ไปโดยปริยายธรรมชาติของการมีอำนาจและอิทธิพลที่ ย่อมจะต้องมีผู้มาพึ่งพิงมากมาย นั่นก็คือผู้รับการอุปถัมภ์การจะเป็นผู้อุปถัมภ์ หรือผู้รับการอุปถัมภ์ กันได้นั้นก็จะถูกแบ่งแยกโดยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ผู้ที่ให้ผลประโยชน์มากกว่า ที่อีกฝ่ายหนึ่งตอบแทนให้ก็เป็นผู้อุปถัมภ์

ในแง่ของการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างก็ส่งผลถึงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นวิธีการ, ยุทธศาสตร์,แนวทาง, ช่องทาง ในการหาเสียง เช่น ผู้อุปถัมภ์ซึ่งมักจะผันตัวไปเป็นผู้สมัครรับ เลือกตั้ง ผู้อุปถัมภ์คนนี้มีอำนาจ, มีอิทธิพล และมีผู้รับการอุปถัมภ์ในสังกัดของตนอยู่เป็นจำนวน มาก ก็ส่งผลต่อวิธีการหาเสียงที่อาจเน้นการใช้ห้วคะแนนเป็นช่องทางในการเข้าถึงประชาชน หรือ ในกรณีที่ผู้สมัครเคยดำรงตำแหน่งบริหารมากมายก็อาจจะใช้การหาเสียงระยะยาว เช่น การสร้าง ถนน, สะพาน, ไฟฟ้า ให้แก่ชุมชนเพื่อหาฐานการเมือง เป็นต้น ในส่วนของผู้สมัครที่ไม่ได้เป็นผู้ที่มี อำนาจและอิทธิพล ไม่มีผู้รับการอุปถัมภ์ของตน วิธีการหาเสียงของเขาก็จะต้องใช้วิธีการที่เป็น ทางการมากกว่า เช่น การเน้นนโยบาย, การปราศรัย, การเดินเคาะประตูบ้าน เป็นต้นแต่ในปัจจุบัน ผลจากการตรากฎหมายเลือกตั้งขึ้นใหม่ส่งผลต่อความไม่แน่นอนของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ อาจเปลี่ยนไปตามห้วคะแนน ทำให้ผู้สมัครแสวงหาแบบแผนหรือแนวทางขึ้นเพื่อใช้ร่วมกับ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ นั่นคือ การส่ง/สนับสนุนลูกน้องหรือผู้รับการอุปถัมภ์เข้าดำรงตำแหน่ง ต่างๆ ในชุมชน ซึ่งเท่ากับเป็นการใช้ระบบและกลไกรัฐเข้ามาช่วยเพื่อประโยชน์ในด้านคะแนน เสียความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จึงสัมพันธ์กับการรณรงค์หาเสียง ในฐานะปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนด รูปแบบและวิธีการในการหาเสียง เช่น ผู้สมัครที่ต้องการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ก็ จะต้องใช้วิธีการหาเสียงระยะยาวด้วยวิธีการที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย เช่น แจกเงิน/สิ่งของ การ กำหนดนโยบายให้ตรงกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด เป็นต้น หากสามารถจัดตั้งเครือข่าย

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์สำเร็จก็จะส่งผลถึงรูปแบบและปริมาณของการรณรงค์หาเสียงในช่วงการรณรงค์อย่างเป็นทางการ เช่น ผู้สมัครแทบจะไม่ออกมาหาเสียงเลย เพราะมีเครือข่ายอุปถัมภ์ทำหน้าที่เป็นช่องทางในการหาเสียงให้อยู่แล้ว และความสำคัญของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อีกประการหนึ่งคือ เป็นปัจจัยที่เป็นตัวตัดสินผลแพ้ชนะ (แม้นโยบายจะเริ่มมีบทบาทและทวีความสำคัญมากขึ้นก็ตาม) ยืนยันได้จากงานวิจัยฉบับนี้ที่ผู้ชนะซึ่งมีเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แทบจะไม่ออกมาหาเสียง ตรงข้ามกับผู้สมัครฯ ลำดับที่ 2 ที่ออกมาหาเสียงอย่างหนักและมีนโยบายที่ละเอียดครอบคลุม แต่สิ่งที่เขาไม่มีก็คือเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

6. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

6.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

“หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 72 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

6.2 ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

6.2.1 “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง สถาบันที่ห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ใด ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 ได้แก่ มัสยิด สุเหร่า ศาลเจ้า โรงเจ โบสถ์พราหมณ์ โบสถ์คริสต์ สำนักปฏิบัติธรรม สถาบันการศึกษา สหกรณ์ กองทุนสงเคราะห์ชุมชน สโมสร กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ กลุ่มการเมือง กลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ กลุ่มบุคคลที่รวมกันโดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน ”

6.2.2 “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง วิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2551 ข้อ 6 ในการหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครกระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้ง ให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการ” ดังนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือ จัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินให้แก่ผู้ใด เช่น งานวันเกิด งานบวช งานโกนจุก งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญ งานเทศกาล งานขึ้นปีใหม่ หรืองานศพ เป็นต้น

(2) ให้เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่า โดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด มัสยิด สุเหร่า ศาลเจ้า โรงเจ โบสถ์คริสต์ โบสถ์พราหมณ์ สำนักปฏิบัติธรรม สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ สหกรณ์กองทุน สงเคราะห์ชุมชน ชมรมสโมสร หรือ สถาบันอื่นใดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศ เช่น การบริจาคเงิน การประมูลทรัพย์สิน หรือ สิ่งของในงานกุศลต่างๆ เป็นต้น

(3) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีหรสพ หรือการรื่นเริงต่างๆ รวมทั้งการแสดงและการละเล่นอื่นๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใ้ร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจ ให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครใด เช่น การปราศรัยด้วยข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง เป็นต้น

(6) ในการหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครกระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการแจกจ่ายเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการวางหรือโปรยในที่สาธารณะ.

6.3 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2554)

หมวด 4 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 33 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1. มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

2. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง และ

4. คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

มาตรา 37 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นเสียสิทธิ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

2. สิทธิรับรองคัดค้านการเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

3. สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

4. สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

5. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

6. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเสียดสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

หมวด 6 ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

มาตรา 57 เมื่อมีการประกาศให้มีการเลือกตั้งในกรณีอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือให้งดเว้นการลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการดังนี้

1. จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

2. ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

3. ทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ

4. เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

5. หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้าย หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครใด

มาตรา 58 ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้งหรือนำกลับจากที่เลือกตั้ง หรือจัดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งหรือกลับจากที่เลือกตั้งโดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ

ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง เพื่อจูงใจหรือควบคุมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครผู้ใด

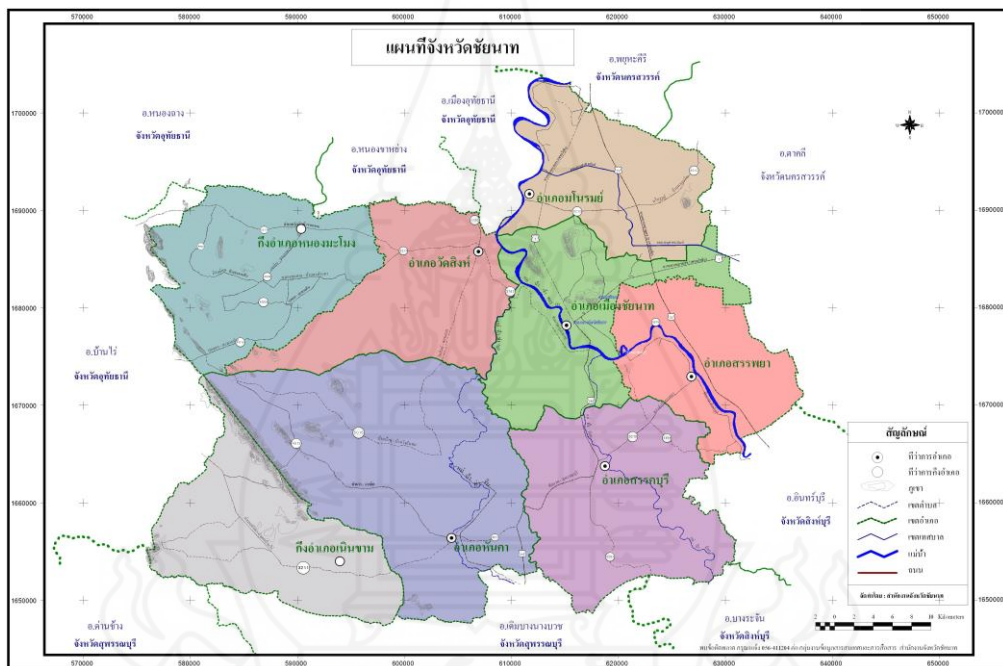
หมวด 7 การลงคะแนนเลือกตั้ง

มาตรา 81 ห้ามมิให้ผู้ใดจ่าย แจก หรือ ให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจมิให้ไปลงคะแนนเลือกตั้ง หรือ กระทำการใดๆ เพื่อมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเลือกตั้ง

มาตรา 82 ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อลงคะแนนเลือกตั้ง หรืองดเว้นไม่ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใด

7. ข้อมูลของจังหวัดชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท และตำบลบ้านกล้วย

7.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 2.3 แผนที่จังหวัดชัยนาท

ที่มา : เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชัยนาท

www2.ect.go.th/home.php?Province=chainat (ค้นคืนวันที่ 18 มิถุนายน 2556)

จังหวัดชัยนาทตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ตัวเมืองชัยนาท ตั้งอยู่ฝั่งด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศเหนือ ประมาณ 196 กิโลเมตร ตามทางหลวง หมายเลข 1 ประมาณกิโลเมตรที่ 50 มีทางแยกเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ประมาณกิโลเมตรที่ 183 มีทางแยกซ้ายมือเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 1 ไปชัยนาทอีก 10 กิโลเมตร เนื้อที่รวมทั้งจังหวัด ประมาณ 2,469.74 ตารางกิโลเมตร แบ่งการ

ปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอสรรพยา
อำเภอสรรคบุรี อำเภอหันคา อำเภอหนองมะโมง และอำเภอเนินขาม รวม 51 ตำบล 505 หมู่บ้าน
การปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้งหมด 59 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท 1
แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 35 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 22 แห่ง

ลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

ภูมิประเทศมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร มีแม่น้ำ
ไหลผ่าน 3 สายได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์, อำเภอวัดสิงห์, อำเภอเมืองชัยนาท
และอำเภอสรรพยา ซึ่งเป็นที่ตั้งเขื่อนเจ้าพระยาบริเวณพื้นที่อำเภอสรรพยา แม่น้ำท่าจีน (หรือแม่น้ำ
มะขามเฒ่า) มีต้นกำเนิดจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่หน้าวัดปากคลองมะขามเฒ่า ไหลผ่านอำเภอวัดสิงห์
อำเภอหันคา และแม่น้ำน้อย มีจุดกำเนิดจากแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณพื้นที่ด้านใต้ของอำเภอเมือง
ชัยนาท ไหลผ่านอำเภอสรรคบุรี ประชากรส่วนใหญ่ยึดอาชีพเกษตรกรรม ภูมิอากาศแบบร้อนชื้น

7.2 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเมืองชัยนาท

ที่มา : เว็บไซต์สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

<http://www3.cdd.go.th/muang-chainat> (ค้นคืนวันที่ 18 มิถุนายน 2556)

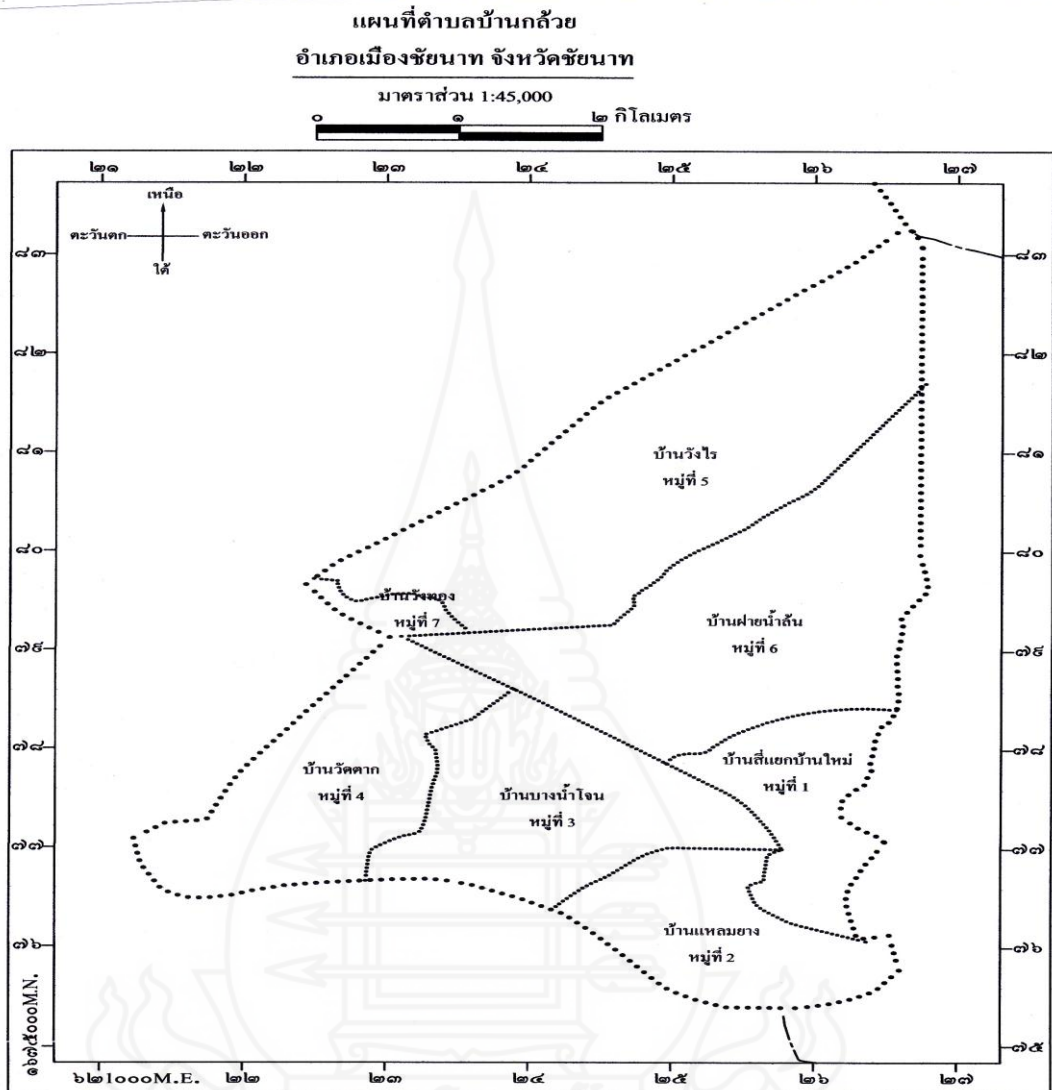
อำเภอเมืองชัยนาทตั้งเมื่อ พ.ศ.2471 อยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านตะวันออกมีพื้นที่ประมาณ 262 ตารางกิโลเมตร (เขตเทศบาล 6,623 ตารางกิโลเมตร.) สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาแม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำน้อยมีพื้นที่เป็นภูเขาในตำบลเขาท่าพระ และตำบลธรรมามูล พื้นที่เหมาะสมในการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา เพราะมีคลองชลประทานระบายน้ำในการทำนา

อำเภอเมืองชัยนาทมีประชากรรวมทั้งสิ้น 76,523 คน เป็นชายจำนวน 37,033 คน เป็นหญิงจำนวน 39,490 ราย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ปลูกผัก ปลูกไม้ประดับ และเลี้ยงปลา

พื้นที่การปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอเมืองชัยนาท แบ่งเป็น 9 แห่ง (เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง ได้แก่

1. เทศบาลเมืองชัยนาท ครอบคลุมพื้นที่ตำบลในเมืองทั้งตำบล รวมทั้งบางส่วนของตำบลบ้านกล้วย ตำบลท่าชัย และตำบลเขาท่าพระ
2. เทศบาลตำบลชัยนาท ครอบคลุมพื้นที่ตำบลชัยนาททั้งตำบล
3. เทศบาลตำบลหาดท่าเสา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดท่าเสาทั้งตำบล
4. เทศบาลตำบลเสือโฮก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเสือโฮกทั้งตำบล
5. เทศบาลตำบลบ้านกล้วย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านกล้วย (นอกเขตเทศบาลเมืองชัยนาท)
6. เทศบาลตำบลนางสีห์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนางสีห์ทั้งตำบล
7. เทศบาลตำบลธรรมามูล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลธรรมามูลทั้งตำบล
8. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าชัย (นอกเขตเทศบาลเมืองชัยนาท)
9. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาท่าพระ (นอกเขตเทศบาลเมืองชัยนาท)

7.3 ข้อมูลทั่วไปของตำบลบ้านกล้วย

ภาพที่ 2.5 แผนที่ตำบลบ้านกล้วย

ที่มา : สำนักงานโยธาและผังเมืองจังหวัดชัยนาท

ตำบลบ้านกล้วย ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ใกล้อำเภอเมืองชัยนาท มากที่สุด ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ส่วนที่อยู่ไกลอำเภอเมือง มากที่สุด ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร ตำบลบ้านกล้วยมีเนื้อที่ประมาณ 16.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,217 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

ภูมิประเทศมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ประมาณร้อยละ 80 เป็นพื้นที่ทางการเกษตร บ้านเรือนราษฎรส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมฝั่งด้านเหนือแม่น้ำเจ้าพระยา มีคลองสาธารณะ และระบบชลประทานส่งน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองธรรมมูลเข้าถึง ภูมิอากาศแบบร้อนชื้น

อาณาเขตติดต่อกับพื้นที่การปกครองข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลในเมือง และตำบลเขาท่าพระ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเสื่อโฮก อำเภอเมืองชัยนาท และตำบลตุ๊ก
อำเภอสรรพยา

ทิศใต้ ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งตรงข้ามเป็นตำบลชัยนาท

ทิศตะวันตก ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งตรงข้ามเป็นตำบลท่าชัย

ตำบลบ้านกล้วย มีรูปแบบการปกครองท้องถิ่น เป็นเทศบาลตำบล แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 7 หมู่บ้าน ได้แก่ (ข้อมูล ณ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2555 อ้างอิงจากข้อมูลทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย)

ตารางที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองตำบลบ้านกล้วย

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน		จำนวนประชากร	
		ครัวเรือน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
1	สี่แยกบ้านใหม่	157	262	269	531
2	แหลมยาง	277	388	444	832
3	บางน้ำโจน	322	406	515	921
4	วัดตาก	951	858	918	1,776
5	วังไร	542	566	638	1,204
6	ฝายน้ำล้น	350	462	506	968
7	วังทอง	218	235	259	494
	รวม	2,817	3,177	3,549	6,726

ตำบลบ้านกล้วยได้ยกฐานะจากสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นไปตามการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวคือการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงิน

อุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการ บริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาสองประเภท ประเภทแรก เป็นสมาชิกสภาโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ประเภทที่สองเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน ส่วนคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย กำนันเป็นประธานโดยตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านอีกไม่เกิน 2 คน และสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งอีกไม่เกิน 4 คน รวมแล้วมีคณะกรรมการบริหารได้ไม่เกิน 7 คน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 285 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

ในกลางปี พ.ศ. 2546 รัฐสภาได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2546 โดยได้มีการยกเลิกชื่อเรียก คณะกรรมการบริหารและกรรมการบริหาร ให้ใช้ชื่อ คณะผู้บริหาร และชื่อเรียก ประธานกรรมการบริหาร เปลี่ยนเป็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานกรรมการบริหารเปลี่ยนเป็น รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เปลี่ยนชื่อเรียก ข้อบังคับตำบลเป็น ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล และยกเลิกไม่ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะผู้บริหาร

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลบ้านกล้วยเมื่อ วันที่ 19 ตุลาคม 2551 มีนายสำเริง จินอ่ำ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี (นายสำเริง จินอ่ำ ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวาระที่ 2 ตั้งแต่ 25 ตุลาคม 2551) และครบวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ 18 ตุลาคม 2555

ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2551 มีประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 4,829 คน แต่มีผู้มาแสดงตัวใช้สิทธิเลือกตั้งเพียง 3,345 คน โดยมีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนและกาบัตรเสีย จำนวน 208 คน ซึ่งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี จำนวน 2 คน ได้แก่ นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย และนายสำเร็จ จินอ่ำ ตามผลการเลือกตั้งดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ครั้งแรก (19 ตุลาคม 2551)

หมายเลขผู้สมัคร	ชื่อ - สกุล	คะแนน	ลำดับ
1	นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย	1,532	2
2	นายสำเร็จ จินอ่ำ	1,605	1

ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยครั้งแรก มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 3,345 คน คิดเป็นร้อยละ 69.29 โดยนายสำเร็จ จินอ่ำ ผู้ชนะได้รับคะแนนเสียงมากกว่านายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย จำนวน 73 คะแนน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์ การพึ่งพาอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับหัวคะแนน หรือประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งงานวิจัยที่เน้นการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

รัชนี คล้ายนาค (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล

ผลจากการศึกษายืนยันสมมุติฐานบางส่วน กล่าวคือ ระบบการเลือกตั้งโดยตรงได้กระตุ้นความสนใจให้ประชาชนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่างๆ ในการสนทนาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น แต่การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เพิ่มสูงขึ้นกลับพบว่ามีปัญหาเรื่องการซื้อเสียงมาก โดยเฉพาะในกลุ่มของประชาชนที่มีรายได้น้อย ขณะที่การเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สมัครณรงค์หาเสียงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มหัวคะแนนผู้สมัคร กลุ่มเครือญาติและเพื่อนพ้องที่ใกล้ชิดของผู้สมัคร และเป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่มีเงินเป็นสื่อแลกเปลี่ยนตอบแทน

งานวิจัย ยังได้ทราบปัญหาในเรื่องการซื้อเสียง ซึ่งมีการใช้เงินซื้อเสียงมากที่สุด มีทั้ง การซื้อเสียงตำแหน่งสมาชิก และ นายกเทศมนตรี ควบคู่กันผ่านทางระบบห้วคะแนน โดย กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนที่มีรายได้น้อย มีความรู้ น้อย มีการบดล็อกห้วคะแนนและเกทับ

อาจกล่าวได้ว่า เงิน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจูงใจให้ลงคะแนนเสียง

เพียงกมล มานะรัตน์ (2547) ทำการศึกษาการเมือง เรื่องการเลือกตั้งศึกษากรณีการ รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2547 พบว่า

1. การจัดตั้งองค์กรหาเสียง วิธีการ-ยุทธวิธี และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับ เลือกตั้ง ห้วคะแนน และประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเรื่องความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในรูปแบบ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ โดยมีผลประโยชน์เป็นตัวเชื่อมทั้งสามฝ่ายเข้าด้วยกัน แต่ในอีกส่วนหนึ่ง ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครฯ ห้วคะแนน และประชาชน โดยไม่ได้ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์บุคคล ทั้งสามฝ่ายมิได้มีความสัมพันธ์ส่วนตัวใดๆ ระหว่างกัน

2. กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรก ส่งผลให้กระบวนการ เลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการรณรงค์หาเสียงที่ไม่สุจริตต่างๆ ให้แยบยลซับซ้อนมากขึ้น จน กฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ ส่วนในแง่บวก คือ เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกของเทศบาลที่นโยบายได้ เข้ามามีบทบาทในการรณรงค์หาเสียงในฐานะส่วนประกอบสำคัญที่มีผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ควบคู่ไปกับการใช้กลยุทธ์การหาเสียงด้วยวิธีการเดิมๆ

พฤติกรรมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยในหลายๆด้าน เช่น วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) และค่านิยมทางสังคม ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมือง แบบอุปถัมภ์ (patron - client) และค่านิยมของสังคมที่เกี่ยวกับเรื่องของความกตัญญู- กตเวทิต, ค่านิยมเกี่ยวกับความมีน้ำใจกว้างขวางและใจนักเลง, ค่านิยมเกี่ยวกับการแจกสิ่งของในลักษณะของ ทาน ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้จากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งของไทยจะมี รูปแบบและวิธีในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองและค่านิยม ของสังคมไทย เช่น การหาเสียงโดยใช้ระบบห้วคะแนน, การแจกสิ่งของ หรือการซื้อเสียง และ มักจะพบว่า ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งมักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของคน ไทย, เป็นผู้ที่สามารถใช้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ-สังคม ยังเป็นผู้ที่สามารถสร้างอำนาจและ อิทธิพลโดยอาศัยโครงสร้างทางสังคมที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกัน และสามารถนำเอาสิ่งเหล่านี้ไป ปรับใช้กับการหาเสียงของตนได้อย่างเหมาะสม

จากปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้การเลือกตั้งทั่วไปของไทยเต็มไปด้วยปัญหาตามมา โดยเฉพาะในช่วงของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง การใช้อิทธิพล การใช้กลวิธีที่ทุจริตต่างๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ การระดมคนไปเลือกตั้ง

การปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย และเป็น การปกครองที่ใกล้ชิด เกี่ยวพันกับชีวิตความเป็นอยู่ และผลประโยชน์ของประชาชนโดยตรง ปรากฏการณ์ทุจริตการเลือกตั้งยังคงมีให้เห็น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นในทุก รูปแบบ

ทรงยุทธ วิถีธรรมศักดิ์ (2552 : 73-74) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง พฤติกรรมในการเลือก ผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

งานวิจัยได้สรุปผลพฤติกรรมในการเลือกผู้นำท้องถิ่นของประชาชนว่า ประสบการณ์ ในอดีตมีผลต่อแรงจูงใจของบุคคล ดังนั้น ทุกพฤติกรรมของมนุษย์ถ้าวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่าได้รับ อิทธิพลที่เป็นแรงจูงใจมาจากประสบการณ์ในอดีต และประสบการณ์ในด้านนี้จะกลายเป็น แรงจูงใจทางบวกที่ส่งผลเร็วให้มนุษย์มีความต้องการแสดงพฤติกรรมในทิศทางนั้นมากยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การให้ทรัพย์สิน สิ่งของ ส่งผลพฤติกรรมในการเลือกผู้นำท้องถิ่นน้อย มาก แต่เป็นการทำสิทธิหน้าที่พลเมืองที่ดี และไม่เลือกผู้นำท้องถิ่นที่ให้เงิน ส่วนบุคลิกภาพของ ผู้นำท้องถิ่น ต้องมีความเชื่อมั่นและกระตือรือร้นมากที่สุด และนิสัยของผู้นำท้องถิ่นต้องมี คุณธรรมในการบริหารงาน การมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้นำที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการเลือกผู้นำ ท้องถิ่น ต้องมีความสามารถ มีความรู้ในการบริหารงานตามแผนงาน ระเบียบและกฎหมาย รวมทั้ง รับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากที่สุด

ในขณะที่ เสรี โกมลเปลิน (2541) ศึกษาเรื่อง การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งระดับ ท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการใช้จ่ายเงินในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับท้องถิ่น

ผลการศึกษาวิจัย ยืนยันสมมุติฐานบางส่วน กล่าวคือ มีการใช้จ่ายเงินในการหาเสียง เลือกตั้ง โดยใช้ทั้งในทางที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง การใช้จ่ายเงินในทางที่ไม่ถูกต้องนั้น เป็นการใช้จ่าย ผ่านญาติ และคนใกล้ชิดที่ไว้วางใจเท่านั้น มิได้มีการจัดตั้งหรือใช้จ่ายผ่านหัวคะแนนเช่นเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งครั้งนี้ได้ส่งผล กระทบทางลบต่อการพัฒนาการทางการเมืองของไทย เนื่องจากเป็นการปลุกฝังค่านิยมที่ไม่พึง ประสงค์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อการเลือกตั้งในระดับอื่นๆ ต่อไป

เดชะ สิทธิสุทธิ (2541 : 30) ได้ศึกษาถึงการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่ม การเมืองในการเมืองท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองมากที่สุด คือ หัวหน้ากลุ่มโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับสมาชิกภายใน

กลุ่มและกลุ่มผู้สนับสนุนภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้คุณสามารถชนะการเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่น หลังจากนั้นการบริหารงานจะมีลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สนับสนุนกลุ่ม และพวกพ้องของคุณมากกว่าการทำหน้าที่เป็นพรรคการเมืองในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ในการสร้างอำนาจการเมือง อาศัยทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิ อำนาจ ทรัพยากรทางวัตถุ และทรัพยากรที่มีใช้วัตถุ ทรัพยากรทางวัตถุ ถือเป็นทรัพยากรทางการเมือง ที่ชนชั้นนำผู้ใช้อำนาจจะมีและมีมากกว่าคนอื่นและจะทำการแลกเปลี่ยน หรือ ประโยชน์ที่จะนำมาสู่คุณขณะเดียวกันชนชั้นนำจะให้ประโยชน์อันเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจน และสามารถให้ต่อผู้ที่ยอมทำตามได้อย่างทันทีทันใดในลักษณะการตอบโต้ได้ และประโยชน์ที่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ตอบสนองความต้องการได้

ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่คุณมีอยู่ เช่น เงิน ทอง ชื่อเสียง และสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อที่จะเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงให้ได้ โดยวิธีการที่นำมาใช้ก็มีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายและเมื่อได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองแล้ว ก็จำเป็นต้องใช้อำนาจทางการเมืองของคุณแสวงหาทรัพยากรทางการเมืองโดยคอร์รัปชันเพื่อทดแทนทรัพยากรที่ได้ใช้ไปในการเลือกตั้งและเพื่อเตรียมไว้ในการเลือกตั้งต่อไป ลักษณะเช่นนี้จึงเกิดขึ้นและกลายเป็นวงจรอยู่คู่กับการเมืองไทยมาจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาของ เดชะ สิทธิสุทธิ ทราบข้อค้นพบที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. กระบวนการในการสร้างฐานอำนาจยังคงมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในท้องถิ่น ได้แก่
  - 2.1 การให้ผลประโยชน์และการอุปถัมภ์สมาชิกภายในกลุ่ม
  - 2.2 การให้ผลประโยชน์และการอุปถัมภ์ภายในกลุ่มผู้รับเหมา ข้าราชการส่วนท้องถิ่น นักการเมือง คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในเขตพื้นที่
  - 2.3 การเป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่น ความมีอิทธิพล และการได้รับการสนับสนุนจากคนในท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กับข้าราชการในท้องถิ่น ตลอดจนบรรดานักธุรกิจชาวบ้าน ซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญต่อการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง และไม่ใช่เรื่องของการบีบบังคับ แต่จะเป็นเรื่องของผลประโยชน์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์รวมถึงการตอบแทนบุญคุณและการแสดงน้ำใจต่อกันจะมีหัวคะแนนที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก กลุ่ม ประชาชน

3. บทบาทของกลุ่มในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น แสดงออกอย่างชัดเจน โดยพยายามที่จะหาคะแนนเสียงอยู่ตลอดเวลา และทำหน้าที่คล้ายคลึงกับพรรคการเมือง มีการรวมตัวกันโดยที่อำนาจสั่งการต่างๆ อยู่ที่ตัวบุคคลที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม สมาชิกกลุ่มลงพบปะและดูแลความเดือดร้อน และรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนอยู่ตลอดเวลา โดยการเข้าถึงประชาชนทุกคน โดยแบ่งเขตกันรับผิดชอบ

4. การก่อตัวของกลุ่ม อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวของสมาชิกกับหัวหน้ากลุ่มเป็นประเด็นสำคัญ และผลประโยชน์ระหว่างหัวหน้ากลุ่มกับสมาชิกกลุ่มภายใต้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์

5. วัตถุประสงค์ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น เพื่อปกป้องและช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ มีพฤติกรรมการแบ่งสรรผลประโยชน์ โดยการอุปถัมภ์ แบ่งปันส่วนแบ่งต่างๆ ให้สมาชิกกลุ่มหรือผู้ที่มีอิทธิพล ตลอดจนผู้ที่ให้การสนับสนุนคอยช่วยเหลือหัวหน้ากลุ่ม

6. การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองในท้องถิ่น พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับเหมาและสมาชิกบางคน หรือข้าราชการมีความสัมพันธ์กัน ใกล้ชิดกับผู้รับเหมา

กลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับการเมืองท้องถิ่น พบว่า ระบบอุปถัมภ์ยังคงมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและแนบแน่น ประกอบกับความสัมพันธ์ของการเมืองกับผลประโยชน์ยังคงเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด และมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างผลงานในท้องถิ่นด้วย จึงไม่ยากที่จะหาประโยชน์และสร้างผลประโยชน์ให้กับท้องถิ่นในขณะเดียวกัน เพราะผลตอบแทนที่ได้รับนั้นคือศักยภาพในการสร้างฐานอำนาจ ไม่ว่าจะวิธีการที่จะสร้างฐานอำนาจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

งานวิจัยชิ้นนี้ ยังยืนยันข้อค้นพบว่าการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีการทุจริตการเลือกตั้ง และมีการใช้เงินซื้อเสียงกันอย่างมาก และในการพัฒนาท้องถิ่นผ่าน โครงการพัฒนาต่างๆ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้สนับสนุนกลุ่มการเมือง และ ในท้องถิ่นมีการผูกขาดอำนาจทางการเมืองโดยกลุ่มการเมืองเพียงกลุ่มเดียวเป็นระยะเวลาที่ยาวนานและผิดกฎหมาย มีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองทั้งที่ชอบด้วยกฎหมายและผิดกฎหมาย มีการเจรจาและต่อรองผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มการเมืองด้วยกัน

สุรเดช ครองแก้ว (2550) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณีเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบและวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) ศึกษาผลของการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีต่อ

การเมืองในเขตเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก (3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการวิจัยพบว่า (1) ในเขตเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก รูปแบบและวิธีการซื้อเสียงเลือกตั้งมักกระทำในสองลักษณะ ได้แก่ รูปแบบทางตรง ได้แก่ การแจกเงินและสิ่งของผ่านหัวหน้าคะแนน และรูปแบบทางอ้อม ได้แก่ การบริจาคเงินผ่านองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียน วัด โดยคำนึงถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น (2) ผลของการซื้อเสียงเลือกตั้งที่มีต่อการเมืองในเขตเทศบาลตำบลพบพระจังหวัดตาก พบว่า ผลที่เกิดจากการใช้เงินซื้อเสียงมิได้เป็นการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น การสร้างค่านิยมในเรื่องการซื้อเสียงเป็นบ่อเกิดความแตกแยกทางสังคม พบว่า มีการแบ่งฝ่ายทางการเมืองมีการทะเลาะกันระหว่างเครือข่ายในทางการเมืองในเขตเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก และมีการโจมตีคู่แข่งทางการเมือง (3) การแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงเลือกตั้งควรมีการปรับปรุงกฎหมาย โดยเพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิดให้หนักขึ้น เพื่อให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม รณรงค์ให้ประชาชนรู้ถึงผลเสียของการซื้อเสียงเพื่อสร้างมิติใหม่ทางการเมือง และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักการใช้อำนาจของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

วิธีการใช้เงินในการเลือกตั้ง ในกรณีโรคร้อยเอ็ด พบว่า เงินที่ใช้จ่ายในการหาเสียงส่วนใหญ่มักจะใช้จ่ายเงินที่กฎหมายกำหนด ซึ่งนอกจากจะเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งองค์กรในการหาเสียงเลือกตั้งและวิธีการหาเสียง การใช้เงินซื้อเสียงยังเป็นอีกค่าใช้จ่ายและทุ่มเงินซื้อเสียงในเขตที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีคะแนนนิยมน้อย มีเวลาจำกัด และมุ่งไปซื้อเสียงสู่กลุ่มเป้าหมายที่ชอบนอนหลับทับสิทธิ์และมีการศึกษาน้อย

บทบาทของเงินกับการเลือกตั้ง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติเงินทำให้เกิดการได้เปรียบเทียบกับในหมู่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมากขึ้นทุกที

ในกระบวนการซื้อเสียงมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 4 ประการ คือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตัวแทนผู้สมัครหรืออีกนัยหนึ่งคือหัวหน้าคะแนน ผู้ลงคะแนนเสียง และเงิน หรือ ผลประโยชน์ต่าง ๆ องค์ประกอบดังกล่าวมีความสำคัญเท่าๆ กันจะขาดความต่อเนื่องอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้ เพราะจะทำให้กระบวนการซื้อเสียงได้ผลน้อย

รูปแบบการซื้อเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ รูปแบบการซื้อเสียงทางตรง และรูปแบบการซื้อเสียงทางอ้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการซื้อเสียงทางตรง อาจกระทำได้โดยการซื้อคะแนนเสียงผ่านกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน การซื้อเสียงโดยผ่านหัวหน้าคะแนน การซื้อคะแนนเสียงโดยอามิสสินจ้าง และคำมั่นสัญญาต่างๆ การซื้อบัตรประจำตัวประชาชน

รูปแบบการซื้อเสียงทางอ้อม เป็นวิธีการที่ซับซ้อน ได้แก่ การจัดหาหรือนำพาคนไปลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง การแจกสิ่งของ และการสร้างสาธารณประโยชน์ การสร้างสาธารณประโยชน์เพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนน การบริจาคเงินผ่านองค์กรหรือบุคคล

กล่าวโดยสรุป การซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ในการระดมเสียงมาสนับสนุน เพื่อให้ตนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง จุดประสงค์หลักของการซื้อเสียงคือการใช้จ่ายเงินรูปแบบต่างๆ ผ่านระบบห้วคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียง การซื้อคะแนนเสียงมักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่โครงสร้างทางสังคมเป็นระบบความสัมพันธ์ส่วนตัว และหรือความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ประชาชนยึดมั่นในค่านิยมที่เอื้อต่อการซื้อเสียง เช่น ความเกรงใจ ความเคารพในผู้อาวุโส และผู้มีอำนาจ ยึดถือวัตถุมากกว่าจิตใจ

ธงชัย พิมพ์สกุล (2539) ได้ศึกษาปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : แนวทางแก้ปัญหา (เฉพาะการทุจริตการเลือกตั้งที่จังหวัดชลบุรี) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การซื้อเสียงในการเลือกตั้งของจังหวัดชลบุรี มีรูปธรรมชัดเจนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2526 และมีเรื่องราวของอิทธิพลอำนาจเถื่อนจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น ก่อตัวให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในอาณาเขตที่ได้รับเลือกตั้ง โดยหวังผลประโยชน์ที่ตามมา นั่นคือการอำนวยความสะดวกในการแสวงหาผลประโยชน์ในท้องถิ่นให้กับกลุ่มผู้มีอิทธิพล ในลักษณะเป็นกลุ่มหาผลประโยชน์ที่มีนักการเมืองหนุนหลัง ถึงแม้จะมีนักการเมืองจากหลายพรรคมาลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่การกระทำอันเป็นการทุจริตต่อการเลือกตั้งทุกรูปแบบนี้ จะมีมาจากผู้สมัครของกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นเท่านั้น ที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ประกอบกับเจ้าหน้าที่ทางราชการของจังหวัดชลบุรีก็พร้อมจะรู้เห็นเป็นใจกับอำนาจเถื่อนดังกล่าวอย่างเปิดเผย ทั้งนี้เพราะอำนาจเงินตราของกลุ่มอิทธิพลที่เป็นตัวหลัก ก่อให้เกิดกลุ่มอิทธิพลมีอำนาจมากในทางลบ ขณะเดียวกันกลุ่มอิทธิพลก็พยายามสร้างบารมีในทางบวกให้เกิดควบคู่กันไป โดยมีต่อประชาชนทุกหมู่เหล่าเป็นเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อหวังผลให้กลุ่มชนที่ได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจาก กลุ่มผู้มีอิทธิพลตกอยู่ในภาวะเป็นหนี้บุญคุณ แล้ว กลายเป็นเครื่องมือให้กลุ่มอิทธิพลใช้ประโยชน์ในทางลบต่อไป

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ต่างตกอยู่ในสถานะผู้เป็นหนี้บุญคุณ และอยู่ในอำนาจของกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นแทบทั้งสิ้น เนื่องจากการให้การเกื้อหนุนด้านการเงินจากผู้มีอิทธิพลที่ทำได้เป็นเจ้าพ่อ มีบารมีอย่างยิ่งต่อกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น อันเป็นบ่อเกิดของบุญคุณ ผู้มีอิทธิพลจึงอยู่ในฐานะที่ผู้มีพระคุณที่กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นจะต้องตอบแทนบุญคุณและผู้ช่วยเหลือก็หลังประโยชน์ตอบแทนจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลเพื่อสร้างตัวเองให้มีชื่อเสียงต่อไป จึงมีลักษณะต่างแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน

ด้วยปัจจัยดังกล่าว ชงชัย พิมพ์สกุล (2539) จึงได้ชี้ให้เห็นว่าการซื้อเสียง ซื้อประชาชนของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มาจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล จึงมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลดีมาก และแน่นอนเพราะเงินของกลุ่มดังกล่าวมีอำนาจในตัว เนื่องจากผู้ซื้อก็มีอำนาจเงินที่ซื้อก็มีอำนาจ และเงินของกลุ่มผู้ที่ไม่มียุทธิพล ย่อมไม่มีอำนาจในตัวหรือชาวบ้านเรียกว่า “เงินไม่ยาง “ เพราะไม่มีใครเกรงกลัวแม้จะรับเงินไปแล้วก็ตาม

ข้อเท็จจริงในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ผู้สมัครแต่ละคนต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก ยิ่งถ้าต้องการได้รับชัยชนะหรือเป็นเขตที่มีการแข่งขันสูงแล้ว ค่าใช้จ่ายจะสูงมาก ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ บางครั้งอาจมองเห็นได้ชัดเจน หรือไม่อาจมองเห็นได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในงานสังคม เพื่อสร้างบารมีของตน เช่น งานมงคลสมรส งานบวช งานทอดผ้าป่า และค่าใช้จ่ายแนวทางนี้นับวันจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากผู้สมัครมีแนวโน้มต้องหาทางประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาด้วยตนเอง ด้วยเทคนิคใหม่ ๆ หรือวิธีการหาเสียงแบบใหม่ เพื่อไม่ให้ซ้ำกับคู่แข่งและเพื่อให้คะแนนมากขึ้น ในขณะที่ผู้สมัครบางคนยอมเสียค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตเลือกตั้ง เช่น สร้างหรือซ่อมแซมวัด โรงเรียน สะพาน ซึ่งเชื่อว่าเป็นอีกวิธีที่จำเป็นวิธีหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ นั่นคือ ค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้นย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อระบอบประชาธิปไตย ขาดความเท่าเทียมกันในเรื่องโอกาสที่จะเข้ามาบริหารงานในการเป็นผู้นำทางการเมือง

การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการเมืองในระดับชาติ หรือมีอิทธิพลต่อกันในกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่ง สมบัติ จันทรวงศ์ (2530) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า การที่ผู้สมัครเป็น ส.ส. จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์โยงใยกับนักการเมืองในระดับท้องถิ่นเพราะโดยสภาพผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ย่อมจะถูกดึงตัวเข้ามาช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง ยิ่งถ้าผู้นำที่มีบารมีอิทธิพล ตลอดจนฐานะทางการเงินมั่นคงมักจะเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ และไม่ใช่ว่า

การเลือกตั้ง ที่มีการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมืองมีเพิ่มสูงขึ้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องพยายามทุกวิถีทางในการให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมืองนั้นๆ และวิถีทางหนึ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้จ่ายเงินในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งในวิถีทางที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง

การใช้จ่ายเงินในวิถีทางที่ไม่ถูกต้องนี้คือ การซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยเงิน หรือวัตถุอันเป็นอามิสสินจ้างต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นการใช้สินบนประชาชน เป็นเครื่องจูงใจ หรือผูกพันให้ประชาชนเลือกตน และประชาชนบางส่วนก็ไปลงคะแนนให้ เพราะต้องการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งการเลือกตั้งที่แท้จริง ตามหลักการในระบอบประชาธิปไตยจะต้องไม่มีการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งด้วยวิธีใดๆ ก็ตาม ส่งผลให้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถพัฒนาก้าวไกลไปได้เท่าที่ควร

วิธีการจ่ายเงินซื้อเสียง เศรษฐพร กุศรีพิทักษณ์ ได้แบ่งวิธีการจ่ายเงินซื้อเสียงไว้ดังนี้

1. วิธีซื้อเสียงโดยแจกผ่านหัวคะแนน ซึ่งผู้สมัครจัดส่งอาสาสมัครหรือหัวคะแนนนำเงินมาจ่ายให้หัวคะแนน หรือหัวคะแนนมารับเงินจากผู้สมัคร หรือผู้อำนวยการเลือกตั้งด้วยตนเอง และเป็นเงินซื้อเสียงที่อยู่ในความควบคุมของหัวคะแนน และเงินที่ผู้สมัครจ่ายให้กับหัวคะแนนเป็นค่าดำเนินการค่าจ้าง ค่าแรงงาน ฯลฯ ตามอัตราส่วนที่ตกลงกัน
2. วิธีซื้อเสียงโดยไม่ผ่านหัวคะแนน เป็นวิธีการจ่ายเงินโดยตรงระหว่างผู้สมัครถึงประชาชน ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้เกิดฐานคะแนนเสียงที่มั่นคง โดยต้องระมัดระวังมากที่สุด
3. วิธีซื้อเสียงแบบได้คืน หรือ โดยใช้อำนาจอิทธิพลช่วยเหลือ การณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยใช้อำนาจอิทธิพล หรืออำนาจ ช่วยในการหาเสียง เช่น อาศัยอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการใช้หัวคะแนนที่เป็นบุคลากรของรัฐด้วย และส่วนใหญ่เกิดในพื้นที่แข่งขันหรือพื้นที่คู่แข่งที่มีอิทธิพลและมีฐานคะแนนเสียงที่แน่นอน

ชนิดการซื้อเสียง แบ่งได้ดังนี้

1. การซื้อเสียงด้วยเงินสด
2. การซื้อเสียงด้วยระบบเช็คล่วงหน้า
3. การซื้อเสียงโดยซื้อบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อเก็บและตัดคะแนนคู่แข่ง และลงคะแนนเสียงแล้วค่อยคืนให้เจ้าของบัตร
4. การซื้อเสียงโดยซื้อกรรมการในหน่วยเลือกตั้ง โดยกรรมการจะทราบ ใครบ้างที่ใช้สิทธิ ใครบ้างที่ยังเหลืออยู่ และจะนำบัตรเลือกที่เหลือมาหาหมายเลขที่คนสนับสนุนแล้วนำไปหย่อนใส่หีบเลือกตั้ง

ข้อมูลการตัดสินใจเลือก

1. ในกรณีที่ผู้สมัครหลายคนต่างทุ่มซื้อเสียงในชุมชนหมู่บ้าน และประชาชนรับเงินเหล่านี้ไปแล้ว การตัดสินใจว่าเลือกผู้สมัครหมายเลขใด ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับจัดการของหัวคะแนนหรือ หัวหน้าครอบครัว หากเขตเลือกตั้งนี้ไม่มีปัจจัยที่แสดงออกถึงอิทธิพล อำนาจ โดยหลักการทั่วไปจะใช้วิธีการแบ่งเฉลี่ยคะแนนให้ทั่วถึงทุกคน
2. ในกรณีที่ผู้สมัครเป็นที่เคารพชื่นชมจากประชาชนในเขตเลือกตั้ง หรือมีสายสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างสนิทแน่นแฟ้น หรือได้รับการรับรองจากผู้มีอิทธิพลการดำเนินงานได้ง่ายขึ้น
3. ในบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านเล็กๆ ที่อยู่ห่างไกล ผู้สมัครส่วนใหญ่อาจเข้าไปติดต่อซื้อเสียงไม่ครบตามจำนวนบุคคลที่ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้ง เงื่อนไขนี้ทำให้ประชาชนสามารถรับการติดต่อจากผู้สมัคร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยใช้ประชากรวิจัย และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ประกอบด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ผู้ช่วยหาเสียง นักปกครองท้องถิ่น (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) แกนนำชุมชน ผู้อำนวยการเลือกตั้งท้องถิ่น และคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดชัยนาท โดยทำการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในประเด็นที่เกี่ยวกับวิธีการในการหาเสียง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรวิจัยในเขตตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย โดยมีประชากรวิจัย จำนวน 379 คน แยกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สมัคร กลุ่มผู้ช่วยหาเสียง กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น กลุ่มแกนนำชุมชน กลุ่มผู้อำนวยการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

กลุ่มตัวอย่างประชากรวิจัย

โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย จำนวน 3 คน เหตุผลในการเลือกเป็นประชากรวิจัยในครั้งนี้ เพราะว่าคุณคณาเหล่านี้เป็นเป้าหมายโดยตรง ซึ่งเป็นทั้งผู้กำหนดเป้าหมาย วิธีการ กลยุทธ์ในการหาเสียง และดำเนินการเสียงด้วยตนเอง ซึ่งจะสามารถให้ข้อมูลที่ เป็นข้อเท็จจริงจากการดำเนินงานในเชิงลึกได้
2. กลุ่มผู้ช่วยหาเสียงผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย จำนวน 6 คน เหตุผลในการเลือกประชากรวิจัยกลุ่มนี้ ก็เพราะว่าเป็นกลุ่มที่สามารถลงพื้นที่หาเสียงแบบเชิงลึกในการช่วยหาเสียงแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจของผู้สมัคร ซึ่งจะรู้วิธีการหาเสียงทุกรูปแบบที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียงครั้งนี้

3. กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 3 คน

เหตุผลในการเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ตำบลบ้านกล้วย เป็นประชากรวิจัยในครั้งนี้ เพราะว่าคุณคณเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการปกครองท้องที่ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งจะกว้างขวางและรับรู้ความเคลื่อนไหว และพฤติกรรมในการหาเสียงของผู้สมัครได้เป็นอย่างดี

4. กลุ่มแกนนำชุมชน จำนวน 7 คน บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้นำกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านตำบล

เหตุผลในการเลือกประชากรวิจัยกลุ่มนี้ เพราะว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ เป็นผู้ที่ประชาชนได้คัดเลือกมาเป็นผู้นำ และให้ความเคารพนับถือ ซึ่งมีความเชื่อ โดยพื้นฐานว่าจะเป็นผู้ชักนำ หรือโน้มน้าวให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้

5. ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำท้องถิ่น จำนวน 1 คน

เหตุผลในการเลือกประชากรวิจัยกลุ่มนี้ เพราะว่าเป็นผู้กำกับดูแลกระบวนการเลือกตั้งครั้งนี้ ตั้งแต่ต้นจนถึงสุด ย่อมรู้กฎหมาย ข้อบังคับในการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกการให้บริการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยให้แก่ผู้วิจัยด้วย และผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นครั้งนี้ด้วย

6. คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยนาท จำนวน 1 คน

เหตุผลในการเลือกประชากรวิจัยกลุ่มนี้ เพราะว่าเป็นตัวแทนจากองค์กรที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้งโดยตรง เป็นผู้ที่มีระเบียบ แนวทางปฏิบัติในการหาเสียงเลือกตั้ง และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ประชาชน รวมทั้งมีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนในการกระทำ ความผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้สมัครหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และยังเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นครั้งนี้ด้วย

ตารางที่ 3.1 ประชากร และตัวอย่างวิจัย

ประเภทประชากรวิจัย	จำนวนตัวอย่าง
1. ผู้สมัครนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย	3
2. ผู้ช่วยหาเสียงผู้สมัครนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย	6
3. นักปกครองท้องถิ่น (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	3
4. แกนนำชุมชน	7
5. ผู้อำนวยการเลือกตั้งท้องถิ่น	1
6. คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชัยนาท	1

ตารางที่ 3.2 รายชื่อกลุ่มตัวอย่างวิจัย (ผู้ให้สัมภาษณ์) จำนวน 21 คน

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ประเภทประชากร กลุ่มตัวอย่าง	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	
1	นายชัชฌพงษ์	โรจนวิบูลย์ชัย	ผู้สมัครนายก	61	ปริญญาตรี	นักธุรกิจ
2	นายสำเร็จ	จินอ่า	ผู้สมัครนายก	70	ประถมศึกษาปีที่ 4	รับจ้าง
3	นายนพดล	สีตะบุตร	ผู้สมัครนายก	53	ปริญญาตรี	รับจ้าง
4	นายชุน	ข้างโค	ผู้ช่วยเหลือ	68	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ค้าขาย
5	นางอำไพ	บุญธรรม	ผู้ช่วยเหลือ	45	ประถมศึกษาปีที่ 6	ทำนา
6	นายนิพนธ์	จันทร์ควง	ผู้ช่วยเหลือ	70	ประถมศึกษาปีที่ 4	รับจ้าง
7	นายอภิชาติ	เดชเทศ	ผู้ช่วยเหลือ	38	มัธยมศึกษาปีที่ 6	รับจ้าง
8	นายภคธร	นุสสะ	ผู้ช่วยเหลือ	65	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ทำนา
9	นางทิวาพร	แสงทอง	ผู้ช่วยเหลือ	40	ปริญญาตรี	แม่บ้าน
10	นายจอมจันทร์	พันธุ์เจริญ	นักปกครองท้องถิ่น	57	มัธยมศึกษาปีที่ 6	กำนัน
11	นายประยูร	ขัตตุภย์	นักปกครองท้องถิ่น	53	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ผู้ใหญ่บ้าน
12	นายสุรดี	โพธิ์ทอง	นักปกครองท้องถิ่น	42	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ผู้ใหญ่บ้าน
13	นางธาริณี	สอนสุข	แกนนำชุมชน	57	ปวช.	แม่บ้าน
14	นางประยูร	ทั้งจันทร์แดง	แกนนำชุมชน	44	ปริญญาตรี	ค้าขาย
15	พด.สมพงษ์	เต็งน้อย	แกนนำชุมชน	75	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ชรก.บ้านฉาง
16	นายสมบูรณ์	ประเสริฐปั้น	แกนนำชุมชน	53	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ทำนา
17	นางนภา	มิ่งขวัญ	แกนนำชุมชน	54	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ทำนา
18	นายเรวัต	สิงห์เกิด	แกนนำชุมชน	56	มัธยมศึกษาปีที่ 6	รับจ้าง
19	นายพงษ์อุดม	ศรีบุญปวน	แกนนำชุมชน	70	ปริญญาตรี	ชรก.บ้านฉาง
20	นายประพันธ์	ภูสุดแสง	กกด.จังหวัด	65	ปริญญาโท	ชรก.บ้านฉาง
21	นางธนารักษ์	จันทร	กกด.ท้องถิ่น	56	ปริญญาโท	ข้าราชการ

ข้อสังเกตเพิ่มเติม สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างวิจัย ที่นำมาเป็นข้อมูลในงานวิจัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สัมผัสหรือเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง รู้เห็นกระบวนการต่างๆ ในการเลือกตั้ง เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อประชากรวิจัยผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ผู้วิจัยจะนำชื่อมาอ้างนามบุคคลเฉพาะบางคน และ แต่จะใช้ชื่อเรียกว่า “ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ ก ข ค ฯลฯ ”

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงวิธีที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ อีกทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ วิธีการหาเสียง

การสร้างเครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่จะศึกษาวิเคราะห์ มีการทดสอบเครื่องมือวิจัยหรือแบบสัมภาษณ์กับประชาชน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรวิจัย และปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และในช่วงที่ทำการลงพื้นที่ สัมภาษณ์ หากพบข้อบกพร่องก็ปรับแก้ไขตามเหตุการณ์เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่นักวิจัยและเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

2. จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และความเที่ยงตรง โดยการจัดทำคำสัมภาษณ์ เบื้องต้น และนำเรียนอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อได้รับความเห็นชอบจึงใช้เป็นเครื่องมือในการลงเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ และใช้วิธีการสังเกตการณ์ในการหาเสียงของผู้สมัครและผู้ช่วยหาเสียงทุกระยะ ทั้งในช่วงก่อน ระหว่างการหาเสียง และหลังการเลือกตั้ง

3. เนื่องจากผู้วิจัยอาศัยอยู่พื้นที่ทำการการศึกษา จึงพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการหาเสียงเลือกตั้งนั้น ส่วนใหญ่จะให้ข้อมูลในลักษณะกว้าง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง จากการสังเกตก่อนข้างจะชัดเจนว่ามีการกระทำผิดกฎหมายก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันทุกกลุ่มการเมือง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

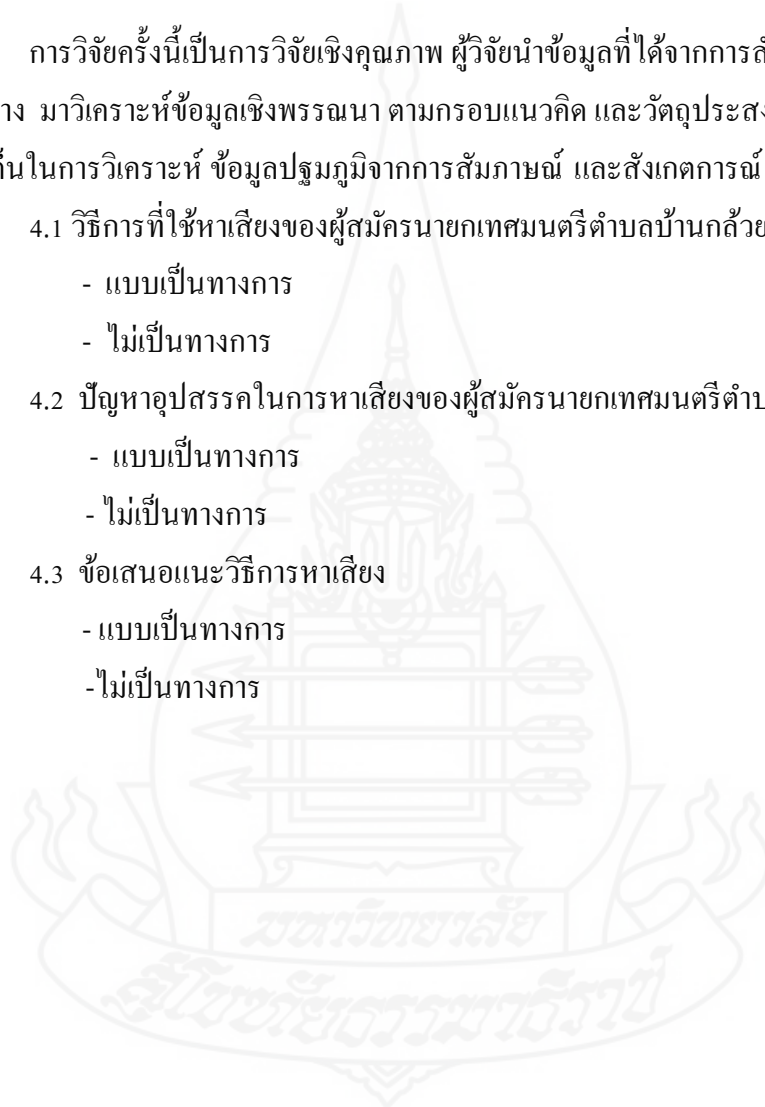
3.1 **ปฐมภูมิ** เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการด้วยตนเองเพื่อสังเกต และซักถามประเด็นที่ศึกษาได้ครอบคลุมมากที่สุด และเพื่อไม่ให้ข้อมูลที่ต่างเวลากัน จึงใช้ช่วงเวลาเดียวกันในการสัมภาษณ์ ประชากรวิจัยที่กำหนดไว้จำนวน 21 คน ในช่วงวันที่ 15 - 24 พฤศจิกายน 2555

3.2 ทฤษฎีภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ผลงานวิจัย สิ่งพิมพ์อื่นๆ และอินเทอร์เน็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ ดังนี้

- 4.1 วิธีการที่ใช้หาเสียงของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย
  - แบบเป็นทางการ
  - ไม่เป็นทางการ
- 4.2 ปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย
  - แบบเป็นทางการ
  - ไม่เป็นทางการ
- 4.3 ข้อเสนอแนะวิธีการหาเสียง
  - แบบเป็นทางการ
  - ไม่เป็นทางการ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน การสังเกตการณ์ และเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครนายกทั้ง 3 คน โดยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ตอนที่ 2 ปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะวิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 ผู้สมัครมีระยะเวลาหาเสียงอย่างเป็นทางการเพียง 34 วัน ก่อนวันเลือกตั้ง (22 ต.ค. - 24 พ.ย.2555) ซึ่งเป็นช่วงที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้กำหนดให้เป็นช่วงรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ โดยมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ในครั้งนี้มี 3 คน ได้แก่

1. นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย	ผู้สมัครหมายเลข 1
2. นายสำเริง จินอ่ำ	ผู้สมัครหมายเลข 2
3. นายนพพล สีตบุตร	ผู้สมัครหมายเลข 3

การหาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้ ผู้สมัครแต่ละคน ใช้เทคนิควิธีการในการหาเสียงที่แตกต่างกัน แต่วิธีการหลักๆ ที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียงทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ดังนี้

1. วิธีการในการหาเสียงแบบเป็นทางการ หรือวิธีการหาเสียงที่เปิดเผย ถูกกฎหมาย และเป็นการหาเสียงในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ได้แก่

1.1. การหาเสียงโดยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่

- การติดป้ายหาเสียง
- แผ่นพับ
- บัตรย้ำ
- การใช้รถกระจายเสียง (รถแห่)
- หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1.2 การเดินเคาะประตูบ้าน

2. วิธีการในการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ หรือ วิธีการหาเสียงที่ไม่เปิดเผย ซึ่งมีทั้งวิธีที่ถูกกฎหมาย ผิดกฎหมาย และก้ำกึ่ง เป็นการหาเสียงเสียงระยะยาว แบ่งเป็นวิธีย่อยๆ ได้ดังนี้

2.1 การสร้าง ขยาย เครือข่ายอุปถัมภ์

2.2 การพาประชาชนในชุมชนไปดูงานต่างจังหวัด

2.3 การแจกเงิน สิ่งของ การจัดเลี้ยง

2.4 อาศัยกลไกอำนาจรัฐให้มีความได้เปรียบในการเลือกตั้งเหนือผู้สมัครคนอื่น

ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 5,192 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 4,010 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3 โดยมีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนและกาบัตรเสีย จำนวน 182 คน ปรากฏว่าผู้สมัครหมายเลข 1 คือ นายชัยณัฐพงศ์ โรจนวิบูลย์ชัย เป็นผู้ชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนน 1,730 คะแนน ทิ้งห่างผู้สมัครหมายเลข 2 แชมป์เก่าอย่างนายสำเร็จ จินอำ เกือบ 3 เท่าตัว ที่ได้คะแนนเพียง 760 คะแนน ส่วนผู้สมัครหมายเลข 3 นายนพดล สิตบุตร ได้คะแนนนำหมายเลข 2 เกือบเท่าตัว ด้วยคะแนน 1,338 คะแนน ย่อมเป็นสิ่งสะท้อนแง่มุมที่งานวิจัยนี้จะต้องเข้าไปศึกษาว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งหาเสียงอย่างไรจึงได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ส่วนอีกแง่มุมหนึ่งที่งานวิจัยนี้จะไม่ละเลย คือในแง่มุมของผู้แพ้ ซึ่งนอกจากจะศึกษาว่าเพราะอะไรเขาถึงแพ้การเลือกตั้ง สิ่งที่สำคัญของความพ่ายแพ้นั้นก็คือ ผู้แพ้ทั้งสองคนมีความได้เปรียบคู่ต่อสู้ เพราะเพิ่งจะพ้นวาระการดำรงตำแหน่งนายก และรองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยไปเพียง 38 วันเท่านั้นเอง การศึกษาทำความเข้าใจประเด็นเหล่านี้

ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องแยกศึกษาวิเคราะห์ผู้สมัครแต่ละคน และต้องเก็บข้อมูลในช่วงเวลาเดียวกันทั้งหมด เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงภาพรวม และทิศทางของการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยอีกครั้ง

การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยนาทเห็นชอบให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านกล้วย ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย ซึ่งครบวาระการดำรงตำแหน่ง เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2555 โดยประกาศกำหนดการรับสมัคร ในช่วงวันที่ 22 – 26 ตุลาคม 2555 และกำหนดวันเลือกตั้งเป็น วันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 ผู้สมัครจึงมีระยะเวลาหาเสียงอย่างเป็นทางการเพียง 34 วัน ซึ่งแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 2 เขต ได้แก่ เขตเลือกตั้งที่ 1 จำนวน 4 หน่วยเลือกตั้ง ประกอบด้วย หมู่ที่ 2, 3 และ 4 (หมู่ที่ 4 มี 2 หน่วย) และเขตเลือกตั้งที่ 2 จำนวน 4 หน่วยเลือกตั้ง ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 5, 6 และ 7

จากการสังเกตการณ์ ในวันรับสมัครเลือกตั้ง วันที่ 22 ตุลาคม 2555 ตั้งแต่เวลา 07.30 น. เทศบาลตำบลบ้านกล้วย มีผู้สมัครนายก และทีมผู้สมัครสมาชิกสภา พร้อมด้วยผู้สนับสนุน รวมทั้งประชาชนที่สนใจยื่นจับกลุ่มกันอยู่บริเวณด้านหน้าอาคารเทศบาลตำบลบ้านกล้วย ซึ่งสามารถทราบได้ว่าใครคือผู้สมัครและสังกัดกลุ่มใดบ้าง เพราะสวมเสื้อทีมที่มีแบบและสีต่างกัน อย่างเป็นเห็นได้ชัดเจน เมื่อเวลาประมาณ 08.00 น. ผู้สมัครทุกคนเข้าไปนั่งรวมกันอยู่ในห้องประชุม ชั้น 3 เทศบาลตำบลบ้านกล้วย โดยผู้สมัครนายก จะนั่งอยู่แถวหน้า ลูกทีมๆ ละ 12 คน นั่งแถวหลังต่อกันมา และมีผู้สมัครสมาชิกสภาไม่สังกัดกลุ่มอีก 1 คน ผู้สมัครนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย จำนวน 3 คน แยกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มรักบ้านกล้วย นำโดย นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย หรือ “โกแซ” สวมเสื้อสีชมพูเข้ม ทับด้วยเสื้อคลุมแจ็กเก็ตสีครีม คอปกสีชมพูเข้ม มีตัวหนังสือสีชมพูปักชื่อกลุ่มด้านหลังเสื้อ “กลุ่มรักบ้านกล้วย” นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย หรือ “โกแซ” เป็นอดีตประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย คนแรกที่ถูกกฎหมายกำหนดให้ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภา (สมาชิกสภาเลือกประธานบริหารฯ)

2. กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา นำโดย นายสำเริง จินอำ หรือ “ผู้ใหญ่น้อย” สวมเสื้อยืดสีเขียว ทับด้วยเสื้อคลุมแจ็กเก็ตสีขาว ปักตัวหนังสือสีแดงบนอกเสื้อด้านซ้าย “กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา” ผู้ใหญ่น้อย เป็นอดีตผู้ใหญ่บ้าน และมาลงสมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย

ชนะการเลือกตั้งมา 2 สมัยติดต่อกัน เริ่มตั้งแต่กฎหมายกำหนดให้ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ช่วงวาระการดำรงตำแหน่ง ปี 2547 - 2551 และ 2551 – 2555 ซึ่งเมื่อปี 2551 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วยได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล จึงถือได้ว่านายสำเริง จินอ่ำ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีคนแรกของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย

3. กลุ่มพลังใหม่ นำโดย นายนพดล สีตบุตร สวมเสื้อยืดสีขาวทับด้วยเสื้อคลุมแจ็กเก็ตสีกรมท่าพับแขนเสื้อ ทำให้เห็นด้านในเสื้อคลุมเป็นลายสก๊อตสีขาวกรมท่า ปักเครื่องหมายจับมือในวงรี ตัวหนังสือชื่อกลุ่ม “พลังใหม่” บนอกเสื้อด้านซ้าย และด้านหลังเสื้อ นายนพดล สีตบุตร เป็นอดีตรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย/เทศบาลตำบลบ้านกล้วย ที่มีนายสำเริง จินอ่ำ เป็นนายกฯ และก่อนครบวาระประมาณ 1 ปี ได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย และจัดตั้งกลุ่มพลังใหม่ เพื่อเตรียมลงแข่งขันการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ในครั้งนี้

ภาพที่ 4.1 ผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภารับฟังคำชี้แจงและยื่นใบสมัคร

ภาพที่ 4.2 สัญลักษณ์ของกลุ่มผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาตำบลบ้านกล้วย

เมื่อผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำท้องถิ่น (นางธนารักษ์ จันทรด) และประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งเทศบาลตำบลบ้านกล้วย (นายอเนก รุ่งเรือง) ได้ชี้แจงรายละเอียดประกาศเลือกตั้งผู้บริหารเทศบาลบ้านกล้วย และข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งเสร็จแล้ว ได้เชิญตัวแทนผู้สมัครทั้ง 3 ทีม แยกออกไปจับสลากเลือกหมายเลขผู้สมัครอีกห้องหนึ่ง และผลการจับสลากหมายเลขผู้สมัครนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย หมายเลข 1 นายชัชฌพงษ์ โรจน์วิบูลย์ชัย หมายเลข 2 นายสำเร็จ จีนอ่ำ และหมายเลข 3 นายนพดล สีตบุตร

หลังจากเสร็จภารกิจการรับสมัครแล้ว ผู้สมัครแต่ละทีมได้ทยอยลงจากเทศบาล และถ่ายภาพร่วมกันที่บันไดทางลงหน้าเทศบาล และกลุ่มที่สร้างสีสันน่าสนใจ ก็คือกลุ่มรักบ้านกล้วย นำโดย นายชัชฌพงษ์ โรจน์วิบูลย์ชัย “โกแซ” ที่ได้นำทีมผู้สมัครขึ้นรถกระบะ 6 ล้อ เปิดเครื่องขยายเสียงแห่ไปรอบตำบล ทั้ง 7 หมู่บ้าน เป็นการเริ่มต้นหาเสียงอย่างเป็นทางการ ในวันแรกประกอบด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่การพิมพ์แผ่นป้ายหาเสียงด้วยระบบ อิงเจ็ท ที่รวดเร็วทันใจ ในช่วงเย็นของวันรับสมัคร ผู้สมัครทุกคนได้ติดหมายเลขที่ป้ายประชาสัมพันธ์ตามทางแยก และข้างถนนในหมู่บ้านเป็นระยะๆ เรียบร้อย พร้อมด้วยรถแห่ที่เปิดเสียงโฆษณาเชิญชวนให้คนไปเลือกผู้สมัครของตนเอง สลับเพลงลูกทุ่ง เพลงแหล่ประจำตัวผู้สมัคร วนไปมาเพื่อสร้างความตื่นตัวให้กับประชาชนทั่วทั้งตำบลบ้านกล้วย

ภาพที่ 4.3 กลุ่มผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภา จำนวน 3 กลุ่ม

ภาพที่ 4.4 กลุ่มรักบ้านกล้วยเริ่มหาเสียงอย่างเป็นทางการครั้งแรกหลังการสมัครเลือกตั้ง

จากผลการเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีบ้านกล้วย หลังจากการยกฐานะเป็นเทศบาล ที่เลือกผู้บริหารโดยตรงจากประชาชน ทั้ง 2 ครั้ง (19 ตุลาคม 2551 และ 25 พฤศจิกายน 2555) มีความแตกต่างกันของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้ใช้สิทธิ ที่ทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการเมืองท้องถิ่นที่มีพัฒนาการดีขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากตัวผู้สมัคร และกระบวนการหาเสียงของผู้สมัครที่มีความน่าสนใจ จึงทำให้ประชาชนให้ความสนใจและออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบจำนวนผู้มีสิทธิ และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ปี 2551 และ 2555

พ.ศ.	จำนวนผู้มีสิทธิ	จำนวนผู้ใช้สิทธิ	คิดเป็นร้อยละ	จำนวนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนและบัตรเสีย	คิดเป็นร้อยละ
2551	4,929	3,345	67.9	208	6.3
2555	5,192	4,010	77.3	182	4.6

จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยพบว่าผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ทั้ง 3 คน ใช้วิธีการในการหาเสียงแบบเป็นทางการ และไม่ใช่วิธีการ ดังนี้

1. วิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ

1.1 ป้ายหาเสียง

ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยได้ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการจัดทำและติดตั้งป้ายหาเสียงเพื่อเป็นสื่อในการหาเสียง ทั้ง 3 คน ลักษณะของป้ายมีทั้งแนวตั้ง และแนวนอน ขนาด 130X245 เซนติเมตร ซึ่ง กกต.ท้องถิ่นกำหนดให้ติดตั้งได้ เขตละ 20 ป้าย รวม 2 เขต จำนวน 40 ป้าย ติดตั้งตามสามแยก ลีแยก และริมถนน ที่ผู้คนผ่านไปมา สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะติดเคียงกับป้ายหาเสียงสมาชิกสภาแต่ละเขตๆละ 6 คน ซึ่งผู้สมัครทั้ง 3 คน ได้ใช้วิธีการหาเสียงด้วยวิธีนี้ทุกคน แต่จะมีความแตกต่างกันของจำนวน และลักษณะของการติดตั้งป้าย รวมทั้งสีสันทันของป้ายที่มีข้อความ และภาพถ่ายของผู้สมัครที่แตกต่างกัน ดังนี้

ป้ายหาเสียงของนายชิษณุพงศ์ โรจนวิบูลย์ชัย (กลุ่มรักบ้านกล้วย) ติดตั้งเขตละ 20 จุด รวม 40 จุด ลักษณะของป้าย มีพื้นสีฟ้า ประกอบด้วยภาพถ่ายนายชิษณุพงศ์ โรจนวิบูลย์ชัย (โกแฆ) ใส่แว่นสายตา สวมเสื้อแจ็กเก็ตสีขาวคอปกสีเขียว เอียงตัวเล็กน้อย ด้านบนสุดเขียนว่า กลุ่มรักบ้านกล้วย ด้านซ้ายของภาพผู้สมัครมีตัวหนังสือเรียงจากบนลงล่างเป็นพยางค์ต่อลงไปว่า “ทุกข์ หรือ สุข เคียงข้าง ท่าน เสมอ” ต่อด้วยคำว่า “โปรดเลือก” ตัวหนังสือสีน้ำเงินบนวงรีสีเหลือง ต่อด้วยชื่อตัวหนังสือสีแดงขนาดใหญ่ “ชิษณุพงศ์” บรรทัดต่อมาเป็นนามสกุลเล็กกว่าชื่อ “โรจนวิบูลย์ชัย” วงเล็บด้วยตัวหนังสือสีน้ำเงินอีกบรรทัดหนึ่ง “(โกแฆ)” มีกรอบสี่เหลี่ยมด้านขวาเขียนว่า “เบอร์ 1” และด้านล่างสุดเป็นชื่อที่อยู่ผู้รับจ้างทำป้าย ซึ่งจะติดตั้งกับป้ายของสมาชิกสภาแต่ละเขตทุกจุด

ภาพที่ 4.5 ป้ายหาเสียงผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาตำบลบ้านกล้วย

ป้ายหาเสียงของนายสำเริง จินอ่ำ (กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา) ติดตั้งป้ายเพียงเขตละ 16 ป้าย รวม 2 เขต จำนวน 32 ป้าย ซึ่งแตกต่างจากผู้สมัครอีก 2 คน ที่ติดตั้งป้ายครบตามจำนวนที่ กกต. ท้องถิ่นกำหนด โดยป้ายผู้สมัครนายกติดตั้งในแนวตั้ง ส่วนป้ายผู้สมัครสมาชิกสภา ติดตั้งในแนวนอน ลักษณะของป้ายมีพื้นสีน้ำเงินเข้ม ประกอบด้วยภาพถ่ายนายสำเริง จินอ่ำ (ผู้ใหญ่น้อย) สวมเสื้อเครื่องแบบข้าราชการปกติขาว ภาพถ่ายหน้าตรง ด้านบนสุดมีข้อความแสดงวันเวลาเลือกตั้ง ต่อด้วยตัวอักษรสีแดง “กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา” กึ่งกลางของป้ายต่อจากภาพ มีอักษรสีดำ “โปรดเลือก” ในพื้นวงรีสีเหลือง ต่อด้วยชื่อนามสกุลคนละบรรทัดตัวอักษรสีแดง สำเริง จินอ่ำ และตัวอักษรสีดำ (ผู้ใหญ่น้อย) และด้านขวาชื่อสกุลมีกล่องสี่เหลี่ยมเบอร์ 2 ต่อด้วยอักษรสีแดง บนพื้นสีเหลือง “เป็นนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย” และสโลแกนอักษรสีขาว “ชีวิตที่เหลือ เพื่อชาวตำบลบ้านกล้วย”

ภาพที่ 4.6 ป้ายหาเสียงผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา

ส่วนป้ายหาเสียงของนายพนพล สีตบุตร (กลุ่มพลังใหม่) มีการความแตกต่างจากผู้สมัครอีก 2 คน อย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งลักษณะของการติดตั้ง รูปแบบ สีพื้น ภาพถ่ายของผู้สมัคร นายกทำขึ้นหลายรูปแบบมีทั้งใส่สูทผูกเน็คไท และใส่เสื้อแจ็กเก็ต ทำทางการยื่นที่ไม่ซ้ำแบบ ทำให้เป็นป้ายที่น่าสนใจ ซึ่งจะติดเคียงคู่กับป้ายหาเสียงสมาชิกสภากลุ่มพลังใหม่ อีก 2 ป้าย รวมติดตั้งป้ายจตุละ 3 ป้าย ลักษณะของป้ายใช้สีเทาเป็นสีพื้น ประกอบด้วยภาพนายพนพล สีตบุตร ยืนกุมมือ เอียงเล็กน้อย แต่งกายด้วยชุดสูทสีดำ ผูกเน็คไทสีแดง บางป้ายก็แต่งกายด้วยเสื้อแจ็กเก็ต ด้านบนสุดมีตราสัญลักษณ์ของกลุ่มพลังใหม่ รูปจับมือ และชื่อกลุ่มพลังใหม่ด้วยอักษรสีน้ำเงิน และ

กึ่งกลางภาพระดับเอว มีอักษรสีน้ำเงินว่า นพดล สิตบุตร บรรทัดต่อมาตัวอักษรสีแดง โปรดเลือกเบอร์ 3 เป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบ้านกล้วย และด้านล่างสุดเป็นชื่อที่อยู่ผู้รับจ้างทำป้าย ส่วนป้ายหาเสียงของทีมผู้สมัครสมาชิกสภา มีทั้งป้ายภาพถ่ายหมู่ และป้ายภาพถ่ายพร้อมหมายเลขผู้สมัคร

ภาพที่ 4.7 ป้ายหาเสียง ผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มพลังใหม่

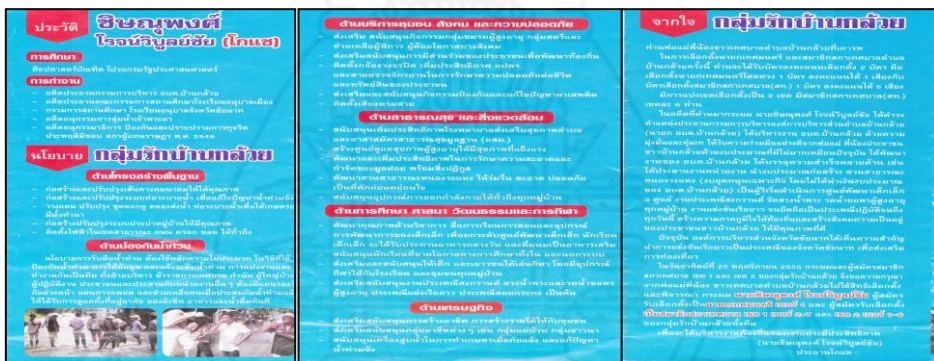
1.2 แผ่นพับ

การหาเสียงด้วยการแจกแผ่นพับ มีผู้สมัครเพียง 2 คน ที่ได้จัดทำแผ่นพับ คือ นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย ผู้สมัครหมายเลข 1 และนาย นพดล สิตบุตร ผู้สมัครหมายเลข 3 ส่วนนายสำเร็จ จินอ่ำ ผู้สมัครหมายเลข 2 ไม่ได้จัดทำแผ่นพับเพื่อใช้เป็นสื่อหาเสียง ส่วนแผ่นพับของผู้สมัครหมายเลข 1 และหมายเลข 3 ก็มีความแตกต่างกันทั้งขนาด สี สัน และชนิดของกระดาษ แผ่นพับของนายชิษณุพงศ์ (กลุ่มรักบ้านกล้วย) เป็นกระดาษเนื้อดีชนิดมันพิมพ์ด้วยสีสันต์สวยงาม ขนาด 23.5X37 เซนติเมตร 3 พับ (6 หน้า) ใช้สีฟ้าเป็นสีพื้นลักษณะเดียวกับป้ายหาเสียง เนื้อหาในแผ่นพับสื่อถึงผลงานที่เคยทำมา และนโยบายพัฒนาตำบลบ้านกล้วยในอนาคต มีทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการป้องกันน้ำท่วม ด้านการบริการชุมชน สังคม และความปลอดภัย ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและการกีฬา และด้านเศรษฐกิจ ด้านหน้าแผ่นพับ แบ่งกระดาษเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย ส่วนซ้าย ด้านบนมีข้อความว่า เขต 1 เลือกเบอร์ 2 ถึง 7 ยกทีม มีภาพถ่าย ชื่อ และหมายเลขผู้สมัครสมาชิกสภาเขต 1 จำนวน 6 คน หมายเลข 2-7 ต่อด้วยข้อความว่า เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย เขต 1 “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำพัฒนาบ้านกล้วย” ส่วนกลาง มีข้อความให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์ ,โปรดเลือก กลุ่มรักบ้านกล้วย,ภาพถ่ายนายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย , ชื่อ สกุล และหมายเลข 1 เป็นนายกเทศมนตรีตำบล

บ้านกล้วย “ทุกข์ หรือสุข เคียงข้างท่านเสมอ” ส่วนขวา เป็นภาพถ่ายผู้สมัครสมาชิกสภาเขต 2 พร้อมหมายเลขผู้สมัคร เบอร์ 1 ถึง 6 ด้านในแบ่งหน้ากระดาษเป็น 3 ส่วน เช่นเดียวกับด้านหน้า ส่วนซ้าย และส่วนกลาง มีข้อความประวัตินายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย ต่อด้วยนโยบายของกลุ่มรักบ้านกล้วย 6 ด้าน ส่วนขวาเป็นข้อความจดหมายจากใจกลุ่มรักบ้านกล้วย แสดงถึงผลงานที่ทำได้ กับตำบลบ้านกล้วยเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธาน อบต. และนายก อบต. บ้านกล้วย

ด้านหน้า

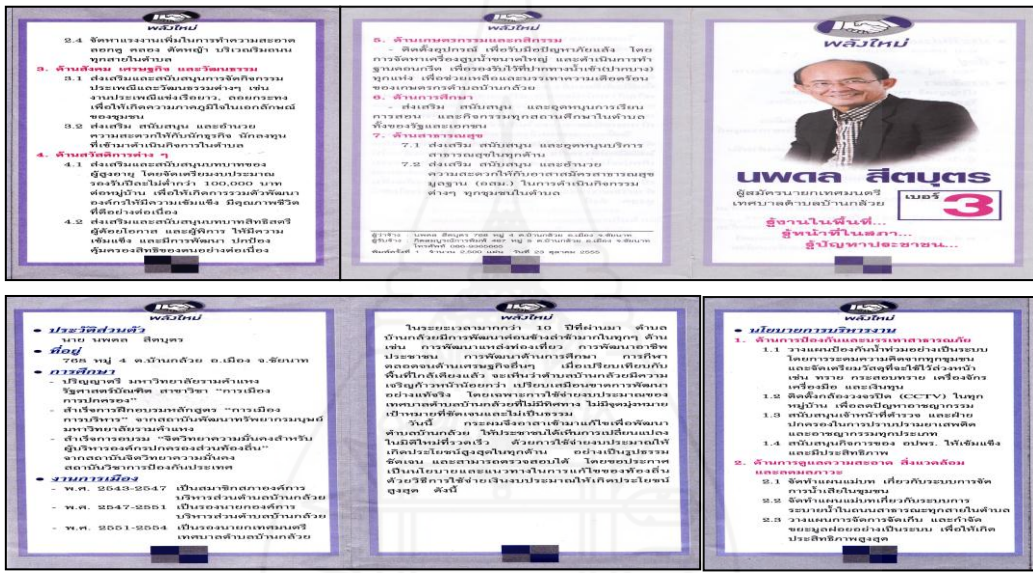

ด้านหลัง

ภาพที่ 4.8 แผ่นพับผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มรักบ้านกล้วย

ส่วนแผ่นพับของนายนพดล สีตบุตร เป็นกระดาษหนา 70 แกรม พิมพ์ 4 สี พับ 3 ที่ ใช้สีเทาเป็นกรอบรอบพื้นที่สีขาว ขนาด 21.5X29.5 เซนติเมตร เนื้อหาองค์ประกอบในแผ่นพับมี เฉพาะของผู้สมัครนายกเทศมนตรีเพียงคนเดียว ซึ่งมีความแตกต่างจากแผ่นพับของนายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย ผู้สมัครเบอร์ 1 ที่นำภาพถ่าย และชื่อของผู้สมัครสมาชิกสภาไปรวมอยู่ในแผ่นพับ เดียวกันทั้ง 2 เขต ด้านหน้ามีภาพถ่ายขนาดครึ่งตัวของนายนพดล สีตบุตร ยืนเอียงข้างยิ้ม สวมสูท สีดำไม่ผูกเน็คไท ด้านบนมีตราสัญลักษณ์กลุ่มพลังใหม่ และอักษรสีน้ำเงิน พลังใหม่ ด้านล่าง ภาพถ่าย ตัวอักษรสีน้ำเงิน นพดล สีตบุตร บรรทัดต่อมาอักษรสีดำ ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบล

บ้านกล้วย ต่อด้วยกล่องสี่เหลี่ยม เบอร์ 3 และตัวหนังสือสีแดง 3 บรรทัด ฐานในพื้นที่...รู้หน้าที่
 ในสภา...รู้ปัญหาประชาชน...ส่วนพื้นที่อีก 5 ส่วน 2 ส่วนแรกเป็นประวัติบุคคล และประวัติ
 การเมือง ส่วนอีก 3 ส่วน เป็นนโยบาย 7 ข้อ 1. ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2. ด้านการ
 ดูแลความสะอาด สิ่งแวดล้อมและลดมลภาวะ 3. ด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม 4. ด้าน
 สวัสดิการต่างๆ 5. ด้านเกษตรกรรมและกสิกรรม 6. ด้านการศึกษา และ 7. ด้านสาธารณสุข
 ด้านล่างแสดงการว่าจ้างจัดทำแผ่นพับ จำนวน 2,500 แผ่น เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2555 ซึ่งปรากฏชื่อที่
 อยู่ของผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง

ภาพที่ 4.9 แผ่นพับ ผู้สมัครนายกฯ หมายเลข 3

1.3 บัตรย้ำ

ผู้สมัครนายกเทศมนตรีทั้ง 3 คน ได้จัดทำบัตรย้ำเป็นสื่อในการหาเสียงเลือกตั้ง
 ครั้งนี้ทุกคน แต่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งรูปแบบ ขนาด และการพิมพ์ ดังนี้
 บัตรย้ำของนายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย (กลุ่มรักบ้านกล้วย) เป็นกระดาษมัน
 พิมพ์สี 2 หน้า แนวตั้ง ขนาด 7.5 X11 เซนติเมตรใช้สีฟ้าเป็นสีพื้น ด้านหน้ามีภาพถ่ายนายชิษณุพงศ์
 โรจน์วิบูลย์ชัย (ภาพเดียวกับที่ใช้ทำป้ายหาเสียงและแผ่นพับ) ชื่อ และ เบอร์ 1 มีข้อความกลุ่มรัก
 บ้านกล้วย สโลแกน “ทุกข์ หรือสุข เคียงข้างท่านเสมอ” ด้านหลัง มีภาพถ่ายผู้สมัครสมาชิกสภา
 เขตละ 6 คน พิมพ์แยกเขต 1 และ 2 คนละฉบับ

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ภาพที่ 4.10 บัตรผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มรักบ้านกล้วย

บัตรของนายสำเร็จ จินอ่ำ เป็นกระดาษหนาธรรมดา พิมพ์หน้าเดียว แนวนอน ขนาด 7X11 เซนติเมตร ใช้สีน้ำเงินเข้มเป็นสีพื้น ชิกซ้ายมีภาพถ่ายนายสำเร็จ จินอ่ำ ขนาดเกือบครึ่ง หน้ากระดาษ สวมเสื้อเครื่องแบบข้าราชการปกติขาวภาพถ่ายหน้าตรง (ภาพเดียวกับที่ใช้ทำป้ายหาเสียง) ชิกขวาบนสุดมีข้อความแสดงวันเวลาเลือกตั้ง ต่อด้วยอักษรสีแดงบนพื้นวงรีสีเหลือง “โปรดเลือก” ต่อด้วยตัวอักษรสีขาว “กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา” ต่อด้วยชื่อนามสกุลบรรทัดเดียวกัน ตัวอักษรสีแดง นายสำเร็จ จินอ่ำ วงเล็บ (ผู้ใหญ่/น้อย) อักษรสีเหลือง ด้านขวามีกรอบสี่เหลี่ยม เบอร์ 2 ต่อด้วยอักษรสีแดงบนพื้นเหลือง เป็นนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย และตัวอักษรสีขาว “ชีวิตที่เหลือเพื่อชาวตำบล บ้านกล้วย” บัตรของนายสำเร็จ จินอ่ำ จะแตกต่างกับของผู้สมัครอีก 2 คน ที่มีลักษณะเป็นแนวตั้ง พิมพ์ 2 หน้า ด้านหน้าเป็นผู้สมัครนายก และด้านหลังเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาแต่ละเขตเลือกตั้ง ส่วนกลุ่มบ้านกล้วยพัฒนาจะแยกพิมพ์คนละฉบับ

ภาพที่ 4.11 บัตรผู้สมัครนายกฯ หมายเลข 2

ส่วนบัตรเข้า ของนาย นพดล สีตบุตร ทำด้วยกระดาษมันพิมพ์สี 2 หน้า แนวตั้ง ขนาด 7X14 เซนติเมตร มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย ใช้สีเทาเป็นสีพื้น ด้านหน้ามีภาพถ่าย ชื่อ นาย นพดล สีตบุตร เบอร์ 3 มีข้อความกำหนดวันเลือกตั้ง มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่มรูปจับมือ และชื่อ กลุ่มพลังใหม่ โปรดเลือกเบอร์ 3 นพดล สีตบุตร เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย ส่วนด้านหลัง มีภาพถ่ายผู้สมัครสมาชิกสภาเขตละ 6 คน พิมพ์แยกเขต 1 และ 2 คนละฉบับ เขต 1 มีข้อความว่า โปรดเลือก เบอร์ 14-19 เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย เขต 1 ยกทีม และเขต 2 โปรดเลือก เบอร์ 13-18 เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย เขต 1 ยกทีม

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ภาพที่ 4.12 บัตรเข้า ผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มพลังใหม่

1.4 รถกระจายเสียง (รถแห่)

ผู้สมัครนายกเทศมนตรีทั้ง 3 คน ได้ใช้รถกระจายเสียง (รถแห่) ในการหาเสียงทุกคน แต่ละคนแตกต่างกันที่จำนวนรถแห่ เทคนิคการตกแต่งป้ายติดรถ เสียงพูด และเสียงเพลง ที่สร้างสีสันความตื่นเต้น ในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง

นายชิษณุพงศ์ โรจนวิบูลย์ชัย ใช้รถปิคอัพติดป้ายผู้สมัคร 2 ข้างรถ โดยป้ายข้างรถทั้ง 2 ข้างทำแบบเดียวกัน มีภาพถ่ายของนายชิษณุพงศ์ โรจนวิบูลย์ชัย เบอร์ 1 ผู้สมัครนายกเทศมนตรี รวมทั้งภาพ และเบอร์ของผู้สมัครสมาชิกสภาแต่ละเขต ๆ ละ 6 คน โดยการเปิดเครื่องขยายเสียงเป็นเสียงพูด สลับเสียงเพลงประจำตัวผู้สมัคร วิ่งวนไปมาทุกหมู่บ้านภายในเขตเลือกตั้ง เขตละ 2 ครั้ง/วัน ส่วนช่วงที่ผู้สมัครนายก และสมาชิกสภา เดินหาเสียง (เคาะประตูบ้าน) รถแห่คันหนึ่งจะเปิดเสียงวิ่งล่วงหน้าทีมผู้หาเสียงและจอดรอเป็นระยะๆ ส่วนอีกคันหนึ่งจะวิ่งตามหลังทีมผู้หาเสียง เปิดเสียงติดตามไปเป็นระยะๆ ในช่วงเย็น และตลอดทั้งวันในช่วงวันหยุด

ภาพที่ 4.13 รถกระจายเสียง (รถแห่) ผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภากลุ่มบ้านกล้วย

สำหรับกลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา ของนายสำเริง จินอ่ำ ไร่รถปักอัดติดป้ายผู้สมัคร 2 ข้างรถ ข้างซ้ายติดป้ายที่มีภาพถ่ายของนายสำเริง จินอ่ำ เบอร์ 2 ซึ่งมีข้อความบนแผ่นป้าย เช่นเดียวกับแผ่นป้ายที่ติดข้างทาง แต่เป็นแนวนอน ส่วนข้างขวาเป็นป้ายภาพถ่าย ชื่อ และเบอร์ ผู้สมัครสมาชิกสภาเขตละ 6 คน เขต 1 เบอร์ 8 - 13 และเขต 2 เบอร์ 7-12 ซึ่งมีความแตกต่างกับ ป้ายข้างรถแห่ของผู้สมัครหมายเลข 1 และคล้ายคลึงกับป้ายข้างรถแห่ของผู้สมัครหมายเลข 3 แต่แตกต่างตรงที่ไม่มีป้ายด้านบนเหมือนรถแห่ของผู้สมัครหมายเลข 3 ส่วนการวิ่งหาเสียงเป็น ลักษณะเช่นเดียวกัน กับรถแห่ของผู้สมัครอีก 2 คน

ภาพที่ 4.14 รถกระจายเสียง (รถแห่) ผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา

นายนพดล สีตบุตร ใช้รถปิ๊กอัพ และรถ 6 ล้อ เป็นรถแห่หาเสียง โดยติดป้ายที่มีภาพถ่ายและเบอร์ของผู้สมัครนายกเทศมนตรีด้านบนหลังคา และติดป้าย 2 ข้างรถ แนวนอน ข้างขวาติดป้ายที่มีภาพถ่ายของนายนพดล เบอร์ 3 ส่วนข้างซ้ายติดแผ่นป้ายผู้สมัครสมาชิกสภา ประกอบด้วยภาพถ่าย ชื่อ สกุล และชื่อเล่น พร้อมเบอร์ของผู้สมัครสมาชิกสภาเขตละ 6 คน เขต 1 เบอร์ 14-19 และเขต 2 เบอร์ 13-18 ส่วนการเปิดหาเสียงก็ทำลักษณะเดียวกันกับรถแห่ของผู้สมัครหมายเลข 1 และ 2

ภาพที่ 4.15 รถกระจายเสียง (รถแห่) ผู้สมัครนายกฯ และสมาชิกสภา กลุ่มพลังใหม่

1.5 เดินเคาะประตูบ้าน

ผู้สมัครนายกเทศมนตรี ทั้ง 3 คนรวมทั้งทีมผู้สมัครสมาชิกสภา ใช้วิธีการหาเสียงด้วยวิธีการเดินเคาะประตูบ้าน เพื่อทักทายประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามครัวเรือนและตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งผู้สมัครทุกคนเห็นว่าเป็นวิธีการหาเสียงที่ดีที่สุด เพราะเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างผู้สมัครและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย มีกลยุทธ์ในการเดินเคาะประตูบ้านหาเสียงคือ “การพบปะประชาชนให้ได้มากที่สุด” และเข้าพบผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกครัวเรือน ใช้วิธีให้รถแห่เปิดเครื่องกระจายเสียงวิ่งนำหน้า แล้วทีมหาเสียงผู้สมัครนายกและสมาชิกสภาเดินเข้าไปพูดคุยกับประชาชน พร้อมกับพูดชักจูงโน้มน้าวให้ไปลงคะแนนเสียงให้ เช่น อย่าลืมเลือกนายกเบอร์ 1 และ สท. ยกทีม เลยนะครับ เป็นต้น การเดินหาเสียงจะเดินช่วงเช้า และเย็น ความถี่ในการเดินพบปะหาเสียงครัวเรือนละ 2-3 ครั้ง เนื่องจากนายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย เป็นคนที่ประชาชนรู้จักมานาน มีความสนิทสนม ผูกพันกับผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ในการเดินเคาะประตูบ้านสามารถเดินขึ้นไปบนบ้านเพื่อพูดคุยกับผู้สูงอายุอย่างเป็นกันเอง จึงสร้างความประทับใจให้กับประชาชนได้มากกว่าผู้สมัครรายอื่น

ภาพที่ 4.16 การเดินเคาะประตูบ้านผู้สมัครนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาผู้สมัครบ้านกล้วย

ผู้สมัครนายกเทศมนตรี หมายเลข 2 และ 3 รวมทั้งทีมงานผู้สมัครสมาชิกสภาที่ใช้วิธีเดินเคาะประตูบ้านเช่นเดียวกับหมายเลข 1 แต่แตกต่างกันที่ผู้สมัครหมายเลข 2 นายสำเร็จ จินอำ เลือกเดินเคาะประตูเป็นบางบ้านเท่านั้น บ้านไหนที่คิดว่าเป็นฐานเสียงของผู้สมัครอื่นก็จะไม่เข้าไปหาเสียง ส่วนผู้สมัครนายกเทศมนตรี หมายเลข 3 นายนพดล สีตบุตร เดินเคาะประตูทุกบ้าน เช่นเดียวกับผู้สมัครหมายเลข 1 นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย แต่แตกต่างกันตรงเทคนิควิธีการเดินเข้าไปพบประชาชน ผู้สมัครหมายเลข 1 จะเดินทางเข้าไปพร้อมกับทีมงานหาเสียงเพราะมีคุ้นเคยเป็นกันเองกับประชาชนมานาน สามารถเดินขึ้นไปหาเสียงบนบ้านได้ ส่วนผู้สมัครหมายเลข 3 จะไม่กล้าเข้าหาประชาชน ส่วนใหญ่จะให้ทีมงานเดินเข้าไปทักทายกับประชาชนก่อน แล้วตนเองเดินตามเข้าไป เนื่องจากนายนพดล สีตบุตร ไม่ค่อยรู้จักชาวบ้าน ไม่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกับชาวบ้านเท่าที่ควร จึงถูกชาวบ้านตำหนิว่าเป็นคนหยิ่ง การหาเสียงจึงไม่ค่อยจะเป็นกันเองอย่างผู้สมัครคนอื่น ซึ่งดูห่างเหินเหมือนคนแปลกหน้า

1.6 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

แม้ว่าผู้สมัครนายกเทศมนตรี ทั้ง 3 คน จะไม่เน้นการหาเสียงผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ แต่ก็มีผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ชัยนาทนิวิสัย ไปเก็บข้อมูลของผู้สมัครในวันแรกของการรับสมัคร เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์ภาพรวมของการเลือกตั้ง และเป็นการแนะนำตัวผู้สมัครนายกเทศมนตรี และทีมผู้สมัครสมาชิกสภา ซึ่งผู้สมัครทุกคนไม่เน้นให้ความสำคัญการหาเสียงผ่านสื่อหนังสือพิมพ์มากเท่ากับการหาเสียงด้วยวิธีอื่น และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่ง ได้เขียนข่าวในเชิงลบกล่าวถึงผลงานในอดีต ของนายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย สมัยดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย แต่ไม่สามารถทำให้คะแนนนิยมน้อยลงได้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าว

2. วิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งแบบไม่เป็นทางการ

ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยทุกคนใช้วิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบไม่เป็นทางการทั้งก่อนและหลังการรับสมัคร การหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง ผู้สมัครแต่ละคนใช้วิธีการในการสร้างกระแสความนิยมให้กับตัวเอง โดยผ่านห้วคะแนน หรือตัวแทน ที่เป็นพ่อ แม่ พี่น้องญาติ เพื่อนและบุคคลที่ประชาชนเคารพนับถือ และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชาชนด้วยตนเองให้เกิดความผูกพัน จนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ ในหมู่บ้าน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจกรรมส่วนตัวของประชาชน เช่น งานบวช แต่งงาน งานศพ อย่างสม่ำเสมอ

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ทั้ง 3 คนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเทคนิควิธีการหาเสียง บุคลิกลักษณะส่วนบุคคล และผลงานที่ผ่านมา ดังนี้

นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย ผู้สมัครหมายเลข 1 ซึ่งเป็นผู้ที่ชนะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยในครั้งนี้ เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นของตำบลบ้านกล้วย โดยเป็นประธานบริหาร และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วยคนแรก มีความคุ้นเคยและมีความผูกพันกับประชาชนทั้งตำบลมาช้านาน มีความสนิทสนมกับนักปกครองท้องถิ่น (กำนันผู้ใหญ่บ้าน) และแกนนำชุมชนอย่างแนบแน่น ซึ่งเป็นฐานเสียงที่ดีให้กับเขาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งนิสัยส่วนตัวของโกแซเป็นคนยิ้มง่ายเป็นกันเอง รู้จักพื้นที่ตำบลบ้านกล้วยทุกซอกทุกมุม จึงทำให้ง่ายต่อการเจาะฐานเสียงในการเลือกตั้งครั้งนี้ได้มากกว่าคู่แข่งคนอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์นาย ก. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งเป็นนักปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยได้รับทราบมุมมอง ข้อคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น และประชาชนที่มีต่อผู้สมัคร อย่างหลากหลาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีความรู้สึกต่อนายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย (โกแซ) ที่มีความเห็นในลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่างอีกหลายคน ที่กล่าวว่า

“ตำบลบ้านกล้วยควรจะมีการเปลี่ยนแปลงได้แล้ว ผู้ที่จะมาเป็นนายกควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ และสนใจที่จะพัฒนาท้องถิ่นจริงๆ แม้ว่าการหาเสียงครั้งนี้จะใช้วิธีที่คล้ายๆ กัน แต่คิดว่าคนที่ประชาชนจะเลือกลงคะแนนให้คงจะเป็นคนที่ประชาชนเห็นหน้าบ่อย ๆ และช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง อย่าง “โกแซ” มีโอกาสที่จะได้รับเลือกสูงมากกว่าคนอื่น เพราะชาวบ้านเมื่อผู้บริหารชุดที่ผ่านมาดีมาก จึงอยากให้อีกโอกาส โกแซ กลับมาบริหารเทศบาลอีกครั้ง “

“ในช่วงที่น้ำท่วมปี 2553 และ 2554 คนที่ชาวบ้านพบเห็น และออกติดตามให้ความช่วยเหลือ ถามสารทุกข์-สุข ก็คือ “โกแซ” กิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน รวมถึงงานศพ งานบวช โกแซไม่เคยขาด ถึงแม้ในช่วงที่โกแซไม่ได้เป็นนายกฯ ก็ยังช่วยเหลือ ทำงานร่วมกับประชาชนมาโดยตลอด ยิ่งชาวบ้านก็คงเห็นใจ ผม จึงคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ โกแซ ได้เป็นนายกแน่ๆ เลย”

จากการสัมภาษณ์ นาง ข. ผู้ช่วยหาเสียง ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้สมัครทั้ง 3 คน ชาวบ้านรู้จักชื่อ รู้จักหน้าตา รู้ผลงานที่พวกเขาทำหมดแล้ว การหาเสียงที่ได้ผลน่าจะเป็นการเดินเคาะประตูบ้าน เพราะได้พูดคุยกับชาวบ้าน ส่วนการจะเลือกใครนั้น ขึ้นอยู่ที่ความผูกพัน การให้ความช่วยเหลือกันในระยะยาวมากกว่า ผู้สมัครบางคนขณะอยู่ในตำแหน่งแท้ๆ ยังช่วยเหลือชาวบ้านไม่ได้เลย

“ฉันช่วยหาเสียงให้ “โกแซ” ทำด้วยใจจริงๆ เมื่อตอนน้ำท่วมเมื่อปีที่แล้ว ชาวในนาฉัน น้ำท่วมเกือบจะตายหมด ถ้าไม่ได้โกแซช่วยเหลือพวกฉันคงแย่ วิ่งไปขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มิหน้าที่ทั้งหลาย ทุกคนสายหน้าหมด..บอกว่าช่วยไม่ได้ ไม่มีเครื่องสูบน้ำ..หลังจากนั้นได้พบโกแซ และขอความช่วยเหลือ ทั้งๆ ที่รู้ว่าโกแซไม่ได้มีตำแหน่งอะไรเลย..แต่เชื่อมั๊ย..ไม่ถึง 2 ชั่วโมง มีคนนำเครื่องสูบน้ำมาช่วยสูบน้ำออกจากนาบริเวณนั้นได้สำเร็จ จากความมีน้ำใจของโกแซที่ประสานงานนำเครื่องสูบน้ำจาก อบจ. และเทศบาลเมืองชัยนาท มาช่วยเหลือ แล้วครั้งนี้พวกฉันควรจะต้องเลือกใครล่ะ”

นายชิษณุพงศ์ โรจนวิบูลย์ชัย กลุ่มรักบ้านกล้วย ไม่มีสำนักงานในการประสานงานด้านการเลือกตั้งโดยตรง แต่มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบไว้ในแต่ละหมู่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน วิธีการหาเสียงทั้งก่อนและหลังเลือกตั้ง โดยการสร้างฐานคะแนนจัดตั้งและสร้างความนิยมกับคนระดับล่าง โดยผ่านความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ เครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ นายชิษณุพงศ์ โรจนวิบูลย์ชัย ได้สร้างความผูกพัน ช่วยเหลือประชาชนมาเป็นเวลานานกว่า 10 ปี

เนื่องจากนายสำเร็จ จินอ่ำ เป็นผู้สมัครที่เพิ่งพ้นจากตำแหน่ง และผ่านการดำรงนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย มา 2 สมัยติดต่อกัน ทำให้ได้เปรียบคู่ต่อสู้ จึงเกิดความมั่นใจที่จะได้รับความไว้วางใจเข้ามาดำรงตำแหน่งในวาระที่ 3 พอสมควร อีกทั้งยังเป็นคนที่มิพื้นเพอยู่ในตำบลบ้านกล้วยมาตั้งแต่เกิด ทำให้มีคนรู้จักมากกว่าผู้สมัครอีก 2 คน มีการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ในการวางฐานเสียงจากญาติ พี่น้อง เพื่อน และทีมผู้สมัคร สท. มาตั้งแต่ยังดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย

จากการสัมภาษณ์ นาย ค. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งเป็นนักปกครองท้องถิ่น ได้กล่าวถึง และมีความรู้สึกต่อนายสำเร็จ จินอ่ำ (ผู้ใหญ่ผู้น้อย) ในหลายความรู้สึก ทั้งด้านบวก และด้านลบ ว่า

“ตำบลบ้านกล้วยเป็นตำบลที่มีพื้นที่ติดเขตเทศบาลเมืองชัยนาท มากกว่าตำบลอื่น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านกล้วยมีหลายระดับ ทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่มาแต่ดั้งเดิม ผู้คนที่มีการศึกษาสูง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จำนวนมากเข้ามาอาศัยอยู่ แต่ผู้บริหารท้องถิ่นของเราจบชั้นประถมศึกษา ผลงานการบริหารที่ผ่านมาไม่เห็นเป็นรูปธรรมอะไรเลย ในการเลือกตั้งครั้งนี้คิดว่าน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น”

จากการสัมภาษณ์นาย ง. กลุ่มตัวอย่างวิจัยซึ่งเป็นผู้ช่วยหาเสียงคนหนึ่ง กล่าวว่า “แม้ว่าผู้ใหญ่ผู้น้อยจะจบ ป.4 แต่ก็มีความจริงใจในการทำงาน คดโกงไม่เป็น”

นาย จ. ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นแกนนำชุมชนกล่าวว่า “ผู้ใหญ่ผู้น้อย ควรหยุดได้แล้ว ทำงานตั้งหลายปีไม่มีอะไรดีขึ้นเลย แก้ปัญหาไม่ได้ซักอย่าง ถามอะไรก็ตอบไม่ได้ ต้องให้ปลัดตอบและตัดสินใจให้ทุกเรื่อง “

นาย ฉ. ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งในกลุ่มของผู้ช่วยหาเสียง ได้กล่าวว่า “เมื่อน้ำท่วมปีก่อน นาย ก. น้อย ไม่สนใจอะไรเลย ชาวบ้านเดือดร้อนนายก็ไม่ต้องออกไปเยี่ยม หรือให้ความช่วยเหลือเลย การเลือกตั้งครั้งนี้ จะขยันหาเสียงมากแค่ไหนก็ไม่ได้แน่นอน”

จากการสังเกตการณ์ แม้ว่า นาย สำเร็จ จินอ่ำ จะได้เปรียบคู่ต่อสู้เพราะเพิ่งผ่านการเป็นนายกเทศมนตรีติดต่อมา 2 สมัย แต่ระยะหลังกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน และเรื่องส่วนตัวทำให้ความศรัทธาในตัวบุคคลลดน้อยลงไปอย่างน่าเสียดาย จากการสังเกตการณ์ในการหาเสียงของทิม นาย สำเร็จ เป็นไปอย่างเรียบๆ ทิม ผู้สมัคร สท. ไม่มีความโดดเด่นอย่างทิมอื่น การหาเสียงไม่มีนโยบายนำเสนอแก่ประชาชน บอกเพียงว่าหากได้รับเลือกตั้งจะสานงานต่อ ซึ่งชาวบ้านหลายคนสงสัยว่าสานต่องานอะไร เพราะที่ผ่านมาไม่ได้ทำอะไรเลย

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นาย นพดล สีตบุตร และกลุ่มตัวอย่างวิจัย ทำให้ทราบว่า และสังเกตการณ์ นาย นพดล สีตบุตร มีวิธีการและ กลยุทธ์แตกต่างจากผู้สมัครอีก 2 คน ทั้งก่อนและหลังสมัครรับเลือกตั้ง นาย นพดล สีตบุตร ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามกลุ่มพลังใหม่ ได้จัดทีมงานเพื่อวางแผนในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นทีมงานเดิมที่เคยบริหารเทศบาลตำบลบ้านกล้วยร่วมกัน เช่น นาย ปานสันติ บัวเงิน นาย ภคธร นุสสะ และนาง ทิวาพร แสงทอง ซึ่งคอยทำหน้าที่ในการดูแลจัดการการเลือกตั้ง และในแต่ละเขตจะมีแกนนำคอยรับผิดชอบแยกไปในแต่ละหมู่บ้าน

ภาพที่ 4.17 สำนักงานกลุ่มพลังใหม่

ยุทธศาสตร์การหาเสียงของนายพล สิตบุตร ในช่วงก่อนการรณรงค์เลือกตั้ง นายพล สิตบุตร ได้กำหนดยุทธวิธีในการหาเสียงคือ

1. การแบ่งประชากรเลือกตั้ง

ในการแบ่งประชากรเลือกตั้ง นายพล สิตบุตร ได้แบ่งประชากรเลือกตั้ง ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามความต้องการ คือ ประชากรระดับสูง ประชากรระดับกลาง และประชากรระดับล่าง

2. ยุทธศาสตร์ในการหาเสียงเลือกตั้ง

สำหรับยุทธศาสตร์ในการหาเสียงที่ใช้กับคนแต่ละกลุ่มในช่วงก่อนกาเลือกตั้ง นั้น นายพล สิตบุตร ได้แบ่งออกเป็น 3 ยุทธศาสตร์ใหญ่ๆ คือ

2.1 สร้างกระแสความนิยมให้เกิดขึ้นกับชนชั้นกลาง และสูง โดยการออกพบปะพูดคุยด้วยตนเอง และใช้เครือข่ายจากพี่น้อง ญาติ และเพื่อน สร้างกระแสให้คนรู้จักตัวตน ความรู้ ความสามารถ การศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารท้องถิ่น

2.2 สร้างฐานคะแนนจัดตั้ง และสร้างความนิยมกับคนระดับล่าง โดยผ่านความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ เครือข่ายความสัมพันธ์ที่ได้สร้างมาบ้างสมัยดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ซึ่งมีนายสำเร็จ จินอ่ำ เป็นนายกฯ ซึ่งประชาชนสามารถมองเห็นความสามารถของรองนายก ที่เหนือกว่านายกฯ ในทุกด้านได้อย่างชัดเจน

คะแนนจัดตั้งในที่นี้ไม่ใช่มาจากการซื้อเสียง แต่เป็นคะแนนเสียงที่สามารถหยั่งรู้ล่วงหน้าว่าจะมีคะแนนเสียงจากประชาชนที่เชื่อว่าจะเลือกตนแน่นอน

3. วิธีการหาเสียงในช่วงก่อนการรับสมัครเลือกตั้ง

นายพล สิตบุตร ได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกฯ ก่อนครบวาระประมาณ 1 ปี และเริ่มวางแผนเพื่อจะลงรับสมัครเลือกตั้ง รวมทั้งจัดวางตัวผู้สมัครสมาชิกสภาแต่ละเขต

นอกจากจะใช้เครือข่ายในการสร้างกระแสความนิยมแล้ว นายนพดล สีตบุตร ได้ติดตั้งป้ายหาเสียง ประชาสัมพันธ์ ไว้ตามสี่แยก สามแยก ข้างทาง ตามจุดต่าง ๆ ทั่วทั้งตำบลบ้านกล้วย เพื่อแนะนำตัวเองให้ประชาชนรู้จัก และให้ทราบล่วงหน้าว่านี่คือหนึ่งผู้สมัครที่จะลงชิงเก้าอี้นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านกล้วย รวมทั้งออกปรากฏตัวร่วมงานกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน ตำบล บ่อยขึ้นกว่าที่เคยเป็น ตามคำให้สัมภาษณ์ว่า “ความจริงผมวางแผนลงสมัครไว้นานแล้ว เปิดตัวผ่านเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง และคนรู้จัก ส่วนใหญ่จะหาเสียงไว้กับคนชั้นกลาง และคนชั้นสูง ซึ่งเป็นข้าราชการ และนักธุรกิจ ส่วนกับชาวบ้านผมก็ไปร่วมงานด้วยบ่อยๆ เพื่อให้เขาได้เห็นหน้าเห็นตา ชาวบ้านก็รู้จักผม เพราะผมเป็นรองนายกมาหลายสมัย”

ภาพที่ 4.18 การติดตั้งป้ายแนะนำตัวก่อนลงรับสมัคร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (ผู้ช่วยหาเสียง นักปกครองท้องถิ่น แกนนำชุมชน) และจากการสังเกตการณ์ รวมทั้งคำบอกเล่าจากประชาชนตำบลบ้านกล้วย ผู้วิจัยได้รับทราบมุมมอง ข้อคิดเห็นอย่างหลากหลาย และกลุ่มตัวอย่างที่ได้กล่าวถึงและมีความรู้สึกต่อนายนพดล สีตบุตร มีหลายประเด็นที่น่าสนใจ และนำคิดสำหรับผู้ที่คิดจะอาสาเข้ามาเป็นผู้รับใช้ประชาชน

นาย ช. ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักปกครองท้องถิ่นคนหนึ่งกล่าวว่า “การเลือกตั้งครั้งนี้ คุณนพดล มาแรงมากเป็นคนมีการศึกษา และความสามารถสูง แต่เสียค่าที่เข้าไม่ถึงประชาชน คุณเป็นคนหยิ่งในสายตาประชาชน สมัยที่เป็นรองนายกฯ ไม่ค่อยมีบทบาทมากเท่าไร”

นาง ฉ. ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นแกนนำหมู่บ้านคนหนึ่ง กล่าวว่า “ตำบลบ้านกล้วยอยู่ติดเขตเทศบาลเมืองชัยนาทแท้ๆ แต่ชาวบ้านให้ความสนใจเรื่องของท้องถิ่นน้อยมาก ครั้งก่อนๆ มี

ผู้สมัครเพียง 2 คน ซึ่งเป็นหน้าเก่า แต่ครั้งนี้มีตัวเลือกเพิ่มขึ้น ซึ่งคุณนพดล สีตบุตร ก็เป็นผู้สมัครที่น่าสนใจมากที่สุด เป็นหนุ่มไฟแรง เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์”

นาง ท. ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ช่วยหาเสียงคนหนึ่ง กล่าวว่า “ คุณนพดล เป็นคนมีความตั้งใจสูงมาก ต้องการเข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อยากให้ประชาชนให้โอกาส เขาเป็นคนที่รู้จัก รู้จริง กล้าตัดสินใจ เขาเป็นนักการเมือง และผู้บริหารท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ อยากให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม จึงไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้บริหารที่ไม่มีหลักการไม่มีวิสัยทัศน์ได้ จึงตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีฯ “

สรุป ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ทำให้ทราบว่านายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย และนายนพดล สีตบุตร ใช้วิธีหาเสียงแบบเป็นทางการ จำนวน 5 วิธี ได้แก่ การติดป้ายหาเสียงครบตามที่กฎหมายกำหนด แผ่นพับ แผ่นปก อย่างละ 1,500 – 2,000 แผ่น กระจายเสียง (รถแห่) วันละ 2 คัน/เขต และเดินเคาะประตูบ้าน บ้านละ 2-3 รอบ ส่วนนายสำเร็จ จินอ่ำ ใช้วิธีหาเสียง เพียง 4 วิธีเช่นเดียวกับอีก 2 คน (ยกเว้นแผ่นพับ)

นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย (โกแซ) ให้ความเห็นว่า การหาเสียงทุกวิธีดีทุกรูปแบบ ดังคำกล่าวที่ได้จากการสัมภาษณ์ “มันก็ดีทุกอย่างแหละครับ อย่างเช่น การติดป้าย คนที่ผ่านไปมาก็จะรู้ว่าใครลงสมัครบ้าง รถแห่ก็เป็นสีสันทำให้ประชาชนตื่นตัวในการออกไปใช้สิทธิ แผ่นพับและแผ่นปก อย่างน้อยชาวบ้านก็จะได้รับประวัติ ความเป็นมา หน้าตา และนโยบายของผู้สมัครแต่ละคน ส่วนการเดินหาเสียงเราได้พูดคุยกับชาวบ้าน ได้รู้ปัญหาและความต้องการที่ชาวบ้านอยากให้เราเข้าไปแก้ไข “

ส่วนการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับชาวบ้าน ที่มีต่อกันมายาวนาน และบางส่วนเชื่อมโยงผ่านหัวหน้าคณะ และนักปกครองท้องถิ่นที่มาร่วมงานกันมาสมัยดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย เป็นแรงผลักดันให้การหาเสียง เป็นไปอย่างราบรื่น และได้รับเสียงสนับสนุนมากกว่าผู้สมัครอีก 2 คน โดยเฉพาะผู้สมัครหมายเลข 2 ไม่มีผลงานให้เห็นเป็นประจักษ์ ส่วนผู้สมัครหมายเลข 3 มีการเตรียมพร้อมในการเลือกตั้งสูง เป็นผู้สมัครที่น่าจับตามอง แต่ประชาชนยังติดภาพลักษณ์เดิมสมัยดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี มา 2 สมัย ซึ่งไม่เห็นผลงานเด่นชัดเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงทำให้นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น

นายสำเร็จ จินอ้า (ผู้ใหญ่น้อย) ใช้วิธีหาเสียงแบบเป็นทางการ จำนวน 4 วิธี ได้แก่ การติดป้ายหาเสียง เขตละ 16 จุด รวม 32 จุด ไม่ได้ทำแผ่นพับแสดงประวัติและนโยบายแต่อย่างใด ส่วนคาร์ดย้าเบอร์ ก็พิมพ์หน้าเดียวเฉพาะผู้สมัครนายกฯ เป็นกระดาษแข็งธรรมดา จำนวน 1,000 แผ่น ซึ่งแตกต่างจากผู้สมัครอีก 2 คน ที่พิมพ์กระดาษมันสีสันต์สวยงามพิมพ์ 2 ด้าน ด้านหลังมีผู้สมัครสมาชิกสภาแต่ละเขตปรากฏอยู่ด้วย รถกระจายเสียง (รถแห่) เขตละ 2 คัน/วัน รวมวันละ 4 คัน ซึ่งเป็นรถยนต์ส่วนตัวของผู้สมัครนายก และสมาชิกสภา ก่อนออกหาเสียงทุกวันทีมผู้หาเสียงจะไปรวมตัวหน้าบ้านผู้สมัครนายกฯ หลังจากหาเสียงก็จะกลับมารับประทานอาหารเพื่อปรึกษาหารือการหาเสียงในวันต่อไป โดยมีคนในครอบครัวของผู้สมัครช่วยกันจัดเตรียมอาหารเลี้ยงดูกัน และการเดินเคาะประตูบ้านเพื่อพบปะประชาชนรายครัวเรือน ก็เช่นเดียวกับผู้สมัครอื่น ออกปฏิบัติการในช่วงเช้า และเย็น เนื่องจากช่วงกลางวันไม่มีคนอยู่บ้าน ส่วนวันหยุดจะเดินตลอดทั้งวัน โดยใช้รถแห่วิ่งนำหน้า และตามหลัง เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเป็นระยะ ๆ โดยทีมผู้สมัครจะสวมเสื้อยืดสีเขียวสะท้อนแสง สกรีนชื่อเล่น และหมายเลขของผู้สมัครไว้ด้านหน้าและด้านหลังเสื้อ ในการเดินเคาะประตูบ้านก็ไม่ทั่วถึง หากทราบว่าเป็นฐานเสียงของผู้สมัครอื่นก็จะไม่เข้าไปหาเสียง ซึ่งนายสำเร็จ มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะกลับมาผู้บริหารท้องถิ่นได้อีกครั้ง และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนพื้นที่มาตั้งแต่เกิด ดังคำให้ทราบสัมภาษณ์ว่า

“ผมมีงบประมาณน้อยครับ ติดป้ายหาเสียง ก็ไม่เกิน 20 ป้ายหรือเขตละ 10 กว่าป้ายเองครับ แผ่นพับก็ไม่มีแจก แต่ผมทำแผ่นพกแจก พิมพ์หน้าเดียวใช้กระดาษแข็งธรรมดา มันถูกดี รถแห่ก็ช่วยๆ กันกับผู้สมัคร สท. รถแห่วันละ 2 คัน เขตละ 1 คัน ผมเป็นคนจ่ายค่าน้ำมัน ส่วนการเดินหาเสียงก็ไม่ได้เข้าทุกบ้านหรือครับ ที่เรารู้ว่าเป็นฐานเสียงของใครเราก็ไม่เข้าไป”

“ต้องพยายามพบปะชาวบ้านให้ได้มากที่สุด บ้านละ 2 – 3 ครั้ง ผมจะขอคะแนนเสียงเป็นทีม ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็รู้จักกันคืออยู่แล้ว ผมเป็นคนบ้านกล้วยมาตั้งแต่เกิด ผมมีความรู้หน่อยไม่รู้จักวิธี โกงหรือครับ ”

ภาพที่ 4.19 การเดินหาเสียงของกลุ่มบ้านกล้วยพัฒนา

ส่วนการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ นายสำเร็จ ซึ่งเป็นคนบ้านกล้วยมาแต่เกิด ก็มีความสัมพันธ์กับประชาชนพอสมควร แต่ไม่ได้คลุกคลีร่วมกิจกรรมส่วนรวมมากเท่าที่ควรจะเป็น แต่ก็ได้วางหัวใจคะแนนที่เป็นฐานเสียงของตนเองไว้ทุกหมู่บ้านเช่นเดียวกับผู้สมัครอีก 2 คน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่า

“ ก็อาศัยพี่น้อง ญาติ และเพื่อนฝูงช่วยกัน รวมทั้งพ่อแม่พี่น้องของผู้สมัคร สท. เป็นผู้สนับสนุน อีกอย่างผมเป็นคนท้องที่ จะรู้จักคนเยอะพอสมควร ผลงานที่ผ่านมาผมก็ทำไว้เยอะหลายเรื่อง ชาวบ้านก็น่าจะรู้นะครับ ”

จากการสังเกตการณ์ผู้วิจัยมีความเห็นว่านายสำเร็จ มีจุดอ่อนมากกว่าผู้สมัครอีก 2 คน ในด้านวุฒิการศึกษา การกล้าตัดสินใจ ไม่มีนโยบายในการหาเสียง และทีมงานผู้สมัครสมาชิกสภาเป็นผู้ไม่มีชื่อเสียง ไม่มีจุดเด่นเฉพาะตัว เหมือนผู้สมัครอีก 2 ทีม ที่มาจากอดีตนักปกครองท้องที่ แกนนำชุมชน และอดีตสมาชิกสภาหลายสมัย อีกประการหนึ่งคงถึงเวลาที่จะเกิดจุดเปลี่ยนแปลงในใจของประชาชน ที่ต้องการผู้บริหารคนใหม่เพื่อมาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญมากยิ่งขึ้น

ส่วนนายนพดล สีตบุตร เป็นผู้สมัครที่มีการเตรียมการ และมีความพร้อมในการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในครั้งนี้มากกว่าผู้สมัครอื่น เนื่องจากนายนพดล สีตบุตร เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ ที่จะเข้าชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย มีการจัดตั้งสำนักงานที่ทำการกลุ่มพลังใหม่ อย่างเป็นทางการในพื้นที่ตำบล เพื่อเป็นสถานที่ประชุมวางแผน ประสานงาน การเลือกตั้งได้อย่างสะดวก และสร้างความน่าเชื่อถือในคามมีหลักการ และความเป็นมืออาชีพได้อย่างชัดเจน โดยมอบหมายให้ทีมงานที่มีความชำนาญ มีความคล่องตัวทำหน้าที่จัดเตรียมเอกสาร ประสานงาน และอำนวยความสะดวกแก่ทีมหาเสียง

ตรงตามคำให้สัมภาษณ์ที่นายนพดล สีตบุตร ได้กล่าวว่า “มีหลายคนว่าผมหยิ่ง ซึ่งความจริงผมไม่ได้หยิ่ง จะให้ไปไหว้คนพรา่เพรื่อ ผมไม่ค่อยทำหรอก บางคนเราก็ไม่รู้จัก ผมก็พยายามเข้าหาชาวบ้านทุกคนอยู่แล้ว ชาวบ้านเขาก็ต้อนรับดีนะ ก็เดินเข้าไปหาเสียงบ้านละ 2-3 รอบ ส่วนใหญ่พบแต่ผู้สูงอายุคนวัยทำงานไม่ค่อยได้เจอ”

จากการให้สัมภาษณ์นายนพดล สีตบุตร มีความตั้งใจจริงที่จะเข้ามารับใช้ประชาชน เพราะมีความพร้อมทุกด้านแล้ว ในการหาเสียงครั้งนี้ก็ใช้วิธีหาเสียงทุกรูปแบบที่กฎหมายกำหนด และคิดว่าเป็นวิธีที่ดี แต่ก็เสียค่ายที่ไม่มีโอกาสได้ขึ้นเวทีปราศรัยให้ประชาชนฟัง และมีความเห็นว่าวิธีการหาเสียงที่ใช้ดีทุกรูปแบบ ตามคำให้สัมภาษณ์

“ ก็ดีทุกแบบครับ แต่ผมอยากให้จัดเวทีปราศรัย เพื่อพูดนโยบายของเราให้ประชาชนได้รู้ แต่มีผู้สมัครคนหนึ่งไม่แจ้งความประสงค์ เขาก็เลยไม่จัด น่าเสียดายมาก เพราะชาวบ้านน่าจะได้รู้จักตัวตน และนโยบายของผู้สมัครได้ดีกว่านี้ ”

ตอนที่ 2 ปัญหาอุปสรรคในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 แบบเป็น ทางการ และไม่เป็นทางการ

จากการการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และการสังเกตการณ์ และ ผู้วิจัยพบว่า ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ทั้ง 3 คน พบปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ดังนี้

1. ปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงแบบเป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์ นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย กล่าวว่าผู้สมัครทุกคนต้องระมัดระวังตัวในการหาเสียงมากเพราะกลัวทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่ก็พยายามหาเสียงอย่างเต็มที่และใช้เวลาหาเสียงอย่างคุ้มค่าที่สุด ช่วงเวลาที่ดีในการหาเสียงคือตอนเช้า ตอนเย็น และวันหยุด ปัญหาที่พบก็คือในการเดินเคาะประตูบ้านมักจะ ไม่พบชาวบ้าน และการถูกโจมตีจากคู่ต่อสู้หลายเรื่อง ตามคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“การเดินหาเสียงไม่ค่อยเจอคนอยู่บ้าน ต้องไปหลายๆ รอบ บางบ้านไม่เคยเจอเลยก็มี ส่วนปัญหาแบบไม่เป็นทางการ ก็คือ มีการโจมตีกัน ผมก็โดนหนักเหมือนกัน ส่วนใหญ่ก็เรื่องเก่าๆ สมัยผมเป็นผู้บริหารครั้งที่แล้วนั่นแหละ และก็เรื่องที่ผมไปหาลูกชายที่นครสวรรค์ บางครั้งผมก็ต้องไปค้ำกับลูก ลูกผมไม่มีใครดูแลผมจึงต้องไปหาบ่อยๆ บางคนพูดว่าผมไม่ใช่คนในพื้นที่ ทั้งๆ ที่บ้านผมก็ยังอยู่ในตำบลบ้านกล้วย”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวิจัย นายประพันธ์ ภู่อุดแสง กกต.จังหวัด และ นายเรวัต สิงห์เกตุ เกษนาชุมชน พบว่าอุปสรรคในการหาเสียง คือ รถแห่เปิดเสียงพร้อมกันทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่ได้สาระ การเดินเคาะประตูบ้านไม่พบประชาชน ส่วนใหญ่ใช้เวลาช่วงเย็นทำให้มีเวลาพูดคุยกับประชาชนสั้นเกินไป ซึ่งนายเรวัต สิงห์เกตุ ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “โกแซ่ได้เปรียบกว่าคนอื่นเพราะใกล้ชิดกับชาวบ้านมาโดยตลอด ฐานเสียงส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถพบได้ง่ายกว่าวัยทำงาน”

จากการสัมภาษณ์ นายสำเริง จินอำ กล่าวว่ามีผู้สมัครทุกคนต้องรีบเร่งหาเสียง เพราะมีเวลาน้อย ช่วงเวลาที่ดีในการหาเสียงคือตอนเช้า ตอนเย็น และวันหยุด ปัญหาที่พบก็คือในการเดินเคาะประตูบ้านมักจะไม่มีพบชาวบ้าน และการถูกโจมตีจากคู่ต่อสู้ ตามคำให้สัมภาษณ์ ว่า

“ถึงแม้ผมจะจบ ป.4 แต่ผมก็ทำงานได้ และอาจจะทำได้ดีกว่าคนจบปริญญาเสียอีก ผมมีความรู้บ้าง จึงไม่รู้จักวิธีการโกง ”

“ในการเดินหาเสียงไม่ค่อยเจอคนอยู่บ้าน บางบ้านก็ไม่ต้อนรับ อีกอย่างผมถูกโจมตีว่าย้ายคนเข้ามาเพื่อหวังผลเลือกตั้ง และมีคนทำไสยศาสตร์ใส่ผม โดยการนำรูปหาเสียงของผมไปเผาพริกเผาเกลือที่ทางสามแพร่ง”

จากการสัมภาษณ์ นายพนพล สีตบุตร กล่าวว่าปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงคือ ทีมงานหาเสียงไม่อยู่ในกรอบที่วางไว้ โดยเฉพาะสมาชิกสภาไม่เข้าใจกฎหมายและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครทุกคนต้องระมัดระวังตัวในการหาเสียงมากเพราะกลัวทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่ก็พยายามหาเสียงอย่างเต็มที่ และใช้เวลาหาเสียงอย่างคุ้มค่าที่สุด ช่วงเวลาที่ดีในการหาเสียงคือตอนเช้า ตอนเย็น และวันหยุด ปัญหาที่พบก็คือในการเดินเคาะประตูบ้านมักจะไม่มีพบชาวบ้าน บางคนไม่ยอมให้พบ ตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ว่า

“ การเดินหาเสียงไม่ค่อยเจอคนอยู่บ้าน ต้องไปหลายๆ รอบ บางบ้านไม่เคยเจอเลยก็มี บางบ้านปิดบ้านหนี เพราะเราไม่ได้นัดไว้ก่อน เขาก็คงไม่พร้อมที่จะให้เราพบ ส่วนปัญหาแบบไม่เป็นทางการ ก็คือ มีการโจมตีกัน เพราะผมเคยเป็นรองนายกฯ ของผู้สมัครคนหนึ่งมาแล้ว ซึ่งผมได้ลาออกก่อนหมดวาระมาปีกว่าแล้ว ผมอยากทำงานเพื่อพัฒนาตำบลบ้านกล้วยให้ทัดเทียมกับที่อื่น ผมจบทางด้านรัฐศาสตร์มาก็อยากทำงานทางการเมืองให้เต็มที่ ถึงผมจะไม่ได้รับเลือกตั้งครั้งนี้ ผมก็ยังจะทำงานต่อไป บางคนไม่รู้บอกว่าจะไม่ใช้คนบ้านกล้วย จริงแล้วครอบครัวผมย้ายเข้ามาอยู่ในตำบลบ้านกล้วยตั้งแต่ปี 2537 แล้วนะ”

จากการสัมภาษณ์ นางทิวพร แสงทอง กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ช่วยหาเสียง พบว่าอุปสรรคในการหาเสียงคือ ความไม่คุ้นเคยกับชาวบ้าน และเวลาในการหาเสียงสร้างความเข้าใจมีน้อย แม้ว่าผู้สมัครจะมีความรู้ความสามารถ มีความชัดเจนในการบริหารงานแต่ขาดโอกาสได้ทำความเข้าใจในเวทีสาธารณะ อีกประการหนึ่งกฎหมายไม่มีความชัดเจนในการปฏิบัติ เช่น การนับจำนวนป้ายหาเสียงไม่ได้กำหนดว่าป้ายอะไรบ้าง เพราะป้ายที่ทำมีทั้งป้ายที่ติดข้างรถแห่ ป้ายติดตามข้างถนน ไม่รู้ว่าจะนับรวมกันหรือไม่ ที่กำหนดไว้แต่ละ 20 ป้าย เป็นต้น

2. ปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ทุกคนมีปัญหาอุปสรรคในการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ ดังนี้

นายชัชฌพงษ์ โรจน์วิบูลย์ชัย ให้สัมภาษณ์ว่าถูกผู้ไม่หวังดีกลั่นแกล้ง สร้างกระแสว่าตนมีปัญหาจากผลงานในอดีต ซึ่งทำให้ประชาชนสับสน ส่วนฐานเสียงที่เคยช่วยเหลือกัน มากี่คงจะสนับสนุนตนอยู่ แต่คงมีบ้างที่ไปช่วยเหลือผู้สมัครอื่น ในฐานะผู้สมัครก็พยายามจะสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนเท่าที่จะทำได้

นายสำเริง จินอำ ให้สัมภาษณ์ว่าถูกกลั่นแกล้ง โดยการใส่ไสยศาสตร์ข่มขู่ ทางด้านจิตใจโดยการเผาพริก เผาเกลือ และภาพถ่ายผู้สมัคร ที่ทางสามแพ่ง เพื่อให้ผู้สมัครนายก และสมาชิกเสียขวัญและกำลังใจ แต่นายสำเริง จินอำกล่าวว่าไม่สนใจของพวกนี้หรอก เนื่องจากนาย สำเริง จินอำเป็นคนพื้นเพตำบลบ้านกล้วยมาตั้งแต่เกิด จึงมั่นใจว่าจะชนะเลือกตั้งครั้งนี้อีก เพราะมีคนรู้จักมาก และได้สร้างความผูกพันเชิงอุปถัมภ์ ช่วยเหลือประชาชนในขณะดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารท้องถิ่นมา 2 สมัย ซึ่งทำให้สัมภาษณ์ของนายสำเริง จินอำที่บอกว่า

“ในการเดินหาเสียงไม่ค่อยเจอคนอยู่บ้าน บางบ้านก็ไม่ต้อนรับ อีกอย่างผมถูก โจมตีว่าย้ายคนเข้ามาเพื่อหวังผลเลือกตั้ง และมีคนทำไสยศาสตร์ใส่ผม โดยการนำรูปหาเสียงของผมไปเผาพริกเผาเกลือที่ทางสามแพ่ง”

ส่วนนายนพดล สีตบุตร มีปัญหาอุปสรรคแบบไม่เป็นทางการก็คือ มีการโจมตีกัน เนื่องจากนายนพดล สีตบุตร เคยเป็นดำรงตำแหน่งรองนายกฯ ของผู้สมัครเบอร์ 2 มาหลายสมัย และได้ลาออกก่อนครบวาระมาปีกว่าแล้ว ทำให้ประชาชนติดภาพลักษณ์ของทีมบริหารชุดดังกล่าว อีกประการหนึ่งโดนโจมตีว่าไม่ใช่คนตำบลบ้านกล้วย ทำให้ชาวบ้านบางคนไม่ไว้วางใจ ส่วน ปัญหาอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องภายในกลุ่มพลังใหม่ ซึ่งนายนพดล สีตบุตร มองว่าทีมงานหาเสียงไม่อยู่ในกรอบกติกา ผู้สมัครสมาชิกสภา. ไม่เข้าใจกฎหมาย ไม่มีความเป็นนักการเมือง และ ใช้บทบาทไม่เป็น

จากการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยพบว่าผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยทุกคน ถูกผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนหนึ่งหักหลังไม่ลงคะแนนเสียงให้ ตามที่ได้ให้คำมั่นสัญญาต่อกันไว้ก่อน การเลือกตั้ง เพราะมีกระแสว่าผู้สมัครทุกคนจ่ายเงินซื้อเสียง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่จะ ได้รับผลประโยชน์จากผู้สมัครทั้ง 3 คน แต่การตัดสินใจเลือกลงคะแนนให้ใครนั้นอยู่ที่ ความสัมพันธ์ หรือผูกพันต่อกันมายาวนาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะวิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน สามารถนำมาประมวลผลภาพรวม ตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่มีความเห็นสมควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีการหาเสียง ดังนี้

1. ไม่ควรกำหนดจำนวนและขนาดป้ายหาเสียง ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้สมัครนายก 2 คน และผู้ช่วยหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 3 ให้ข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรจำกัดจำนวน และขนาดป้ายหาเสียง แต่ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการหาเสียงต้องอยู่ในกรอบวงเงินที่ กกต.กำหนด เช่น บางรายอาจนำเงินไปทำป้ายหาเสียงอย่างเดียวโดยไม่ทำสื่ออื่น (แผ่นพับ รถแห่ ฯลฯ) ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ช่วยหาเสียงกล่าวเพิ่มเติมว่า กฎหมายไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับข้อกำหนดจำนวนป้ายหาเสียง ไม่แน่ใจว่าจำนวน 20 ป้ายต่อ 1 เขตเลือกตั้ง นับเฉพาะป้ายที่ติดตามถนน หรือนับรวมป้ายรถแห่ และที่ติดในอาคารสำนักงานด้วยหรือไม่ ส่วนขนาดของป้ายก็ไม่ควรกำหนดเพราะหากผู้สมัครรายใดทำป้ายขนาดใหญ่ก็จะเสียค่าใช้จ่ายมากและได้จำนวนน้อย และหาที่ติดตั้งยาก ดังนั้นจึงอยู่ที่ความเหมาะสมและดุลพินิจของผู้สมัครที่จะกำหนดขนาด จำนวน และลักษณะของสื่อในการหาเสียง

2. ไม่ควรห้ามแจกเงิน ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้สมัครนายกคนหนึ่ง และแกนนำชุมชน 2 คน ให้ข้อเสนอแนะควรแก้กฎหมายให้แจกเงินได้ เพราะถ้าทุกคนที่สมัครแจกเงิน สุดท้ายชาวบ้านก็ต้องตัดสินใจเลือกคนที่ตนชอบที่สุด แจกหรือไม่แจกเงิน จึงไม่ใช่ประเด็นในการตัดสินใจเลือกของประชาชน ดังนั้นกฎหมายไม่ควรกำหนดห้ามแจกเงิน

3. การให้ความรู้แก่ประชาชน นายประพันธ์ ภูสุดแสง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยนาท ให้ข้อแนะนำว่าก่อนการเลือกตั้ง ควรให้ความรู้กับคนในชุมชนเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น นโยบายที่ผู้สมัครใช้หาเสียงเป็นความต้องการของคนในชุมชนหรือไม่

4. การจัดเวทีปราศรัยให้แก่ผู้สมัครนายกเทศมนตรี นายประพันธ์ ภูสุดแสง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยนาท ,นายเรวัต สิงห์เกิด แกนนำชุมชน และนายสมบูรณ์ ประเสริฐปั้น แกนนำชุมชนให้ข้อเสนอแนะว่าเมื่อกำหนดให้มีการเลือกตั้งควรจัดเวทีปราศรัยให้แก่ผู้สมัครนายกฯ ได้ปราศรัยหาเสียงต่อหน้าประชาชน จะให้คำมั่นสัญญาอะไรกับประชาชนก็ควรจะถูกในเวทีปราศรัย ทั้งนี้ นายประพันธ์ ภูสุดแสง ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าการหาเสียงควรเป็นแบบ two way โดยให้ผู้สมัครและประชาชนได้โต้ตอบซักถามกันในเวทีปราศรัย ดังนั้นกฎหมายควรกำหนดให้ท้องถิ่นจัดเวทีให้ผู้สมัครนายกฯทุกคน ขึ้นเวทีปราศรัยเสนอนโยบายของ

ตนเองให้แก่ประชาชนทราบอย่างชัดเจน สิ่งที่ทำได้อาจจริงหรือเกินอำนาจของเทศบาลหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนซักถามผู้สมัครได้ เช่นเข้าใจอำนาจหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นอย่างไรบ้าง , ถ้าได้รับเลือกตั้งแล้วจะทำอะไรให้แก่ชุมชนบ้าง , ท่านจะรับเหมางานโครงการของเทศบาลหรือไม่ และท่านจะใช้เงินซื้อเสียงหรือไม่ กล่าวสาบานได้หรือไม่ เป็นต้น

5. การให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องสิทธิหน้าที่พลเมือง และความรู้ในการลงคะแนนเลือกตั้ง เพื่อแก้ปัญหาบัตรเสีย นายประพันธ์ ภูสุตแสง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยนาท กล่าวว่าที่ผ่านมาในการเลือกตั้งทุกระดับประชาชนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิน้อยกว่าที่ควรจะเป็น และมีปัญหาบัตรเสียเป็นจำนวนมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน โดยให้ประชาชนฝึกปฏิบัติในการกาบัตรลงคะแนน

6. การใช้รถแห่หาเสียง นายเรวัต สิงห์เกต แกนนำชุมชนให้ข้อเสนอแนะว่าการใช้รถกระจายเสียง (รถแห่) ควรใช้เสียงพูดสดของผู้สมัคร เพื่อดึงดูดใจประชาชนและมีความน่าเชื่อถือดีกว่าการอัดเสียงที่พูดโดยผู้อื่นถึงแม้จะเสียงจะไพเราะน่าฟัง แต่ก็เป็น การปรุงแต่งคำพูดจากผู้อื่นที่พูดขยอผู้สมัครซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริง และเชื่อถือได้น้อยกว่าเสียงพูดของผู้สมัครเอง ซึ่งตามหลักความเป็นจริงคงไม่มีใครกล้าพูดขยอตัวเองได้เกิดจริงมากนัก

สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ทั้ง 3 คน ให้ข้อเสนอจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

- นายชัยณพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย ผู้สมัครหมายเลข 1 ให้ข้อเสนอว่า “วิธีการหาเสียงที่กฎหมายกำหนดไว้ในปัจจุบันดีแล้ว สิ่งที่กำหนดไว้ไม่ชัดเจน ก็พยายามหลีกเลี่ยง และระมัดระวังในการหาเสียง “

- นายสำเริง จินอำ ผู้สมัครหมายเลข 2 ให้ข้อเสนอว่า “อยากให้แก้กฎหมายให้สามารถแจกเงิน สิ่งของในการหาเสียงได้อย่างเปิดเผย เพราะเห็นว่าถึงกฎหมายจะห้ามอย่างไร ก็มีการจ่ายเงินซื้อเสียงอยู่แล้ว”

- นายนพดล สิตบุตร ผู้สมัครหมายเลข 2 ให้ข้อเสนอว่า “ผมว่ากฎหมายไม่มีความชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจยาก โดยเฉพาะเรื่องป้ายหาเสียง ซึ่งเราถาม กกต. ก็ตอบคำถามเราไม่ได้ จึงทำให้เรากังวล และระมัดระวังมาก กลัวว่าจะผิดกฎหมายเลือกตั้ง อีกอย่างอยากให้กฎหมายกำหนดให้ผู้สมัครนายกเทศมนตรีทุกคนต้องขึ้นเวทีปราศรัย เพื่อชี้แจงนโยบายต่อประชาชน และให้หน่วยงานที่รับผิดชอบอบรมให้ความรู้บทบาทหน้าที่ภารกิจของท้องถิ่น รวมทั้งกฎหมายเลือกตั้ง เพราะที่ผ่านมาประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และมีบัตรเสียจำนวนมากทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง”

การศึกษาวิธีการในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย การวิจัยเรื่องนี้มีความน่าสนใจว่าผู้สมัครใช้วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งลักษณะเดียวกับการหาเสียงของนักการเมืองระดับชาติ จะแตกต่างกันที่การเมืองท้องถิ่นมีพื้นที่ในการหาเสียงแคบกว่า และ ผู้สมัครเป็นคนในพื้นที่ตำบล มีความใกล้ชิดสนิทสนม คู่้นเคยกับประชาชนมากกว่านักการเมืองระดับชาติ จึงเป็นเรื่องยากลำบากในการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงของประชาชน

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์การหาเสียงเลือกตั้ง และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวิจัย ให้ความเห็นว่า การหาเสียงครั้งนี้ ไม่มีการจัดเวทีให้ผู้สมัครปราศรัยหาเสียงเพื่อชี้แจงนโยบายต่อประชาชนแต่อย่างใด เนื่องจากผู้สมัคร 2 รายไม่แจ้งความประสงค์ขึ้นเวทีปราศรัย และผู้วิจัยได้รับทราบมุมมอง ข้อคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น และประชาชนที่มีต่อผู้สมัครนายกเทศมนตรีแต่ละคน อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่างความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“ในช่วงที่น้ำท่วมปี 2553 และ 2554 คนที่ชาวบ้านพบเห็น และออกติดตามให้ความช่วยเหลือ ถามสารทุกข์-สุข ก็คือ โกแซ งานศพ งานบวช กิจกรรมต่างๆ โกแซไม่เคยขาด เพราะยังเฝ้าชาวบ้านก็คงเห็นใจ ผมจึงคิดว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ โกแซ ได้เป็นนายกแน่ๆ เลย”

“ฉันช่วยหาเสียงให้โกแซ ทำด้วยใจจริงๆ เมื่อตอนน้ำท่วมเมื่อปีที่แล้ว ข้าไว้ในนาฉัน น้ำท่วมเกือบจะเสียหายหมด ถ้าไม่ได้โกแซช่วยเหลือพวกฉันคงแย่ วิ่งไปขอความช่วยเหลือจากผู้ที่ มีหน้าที่ทั้งหลาย ทุกคนส่ายหน้าหมด...บอกว่าช่วยไม่ได้ ไม่มีเครื่องสูบน้ำ....หลังจากนั้นได้พบโกแซ และขอความช่วยเหลือไปต่างๆ ที่รู้ว่าโกแซไม่ได้มีตำแหน่งอะไรเลย..แต่เชื่อมั๊ย....ไม่ถึง 2 ชั่วโมง มีคนนำเครื่องสูบน้ำมาช่วยสูบน้ำออกจากนาได้สำเร็จ จากความมีน้ำใจของโกแซที่ประสานงานนำเครื่องสูบน้ำจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท และเทศบาลเมืองชัยนาท มาช่วยเหลือ แล้วครั้งนี้ชาวบ้านควรจะเลือกใครเป็นนายก ละ”

“คุณนพดล เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีหลักการชัดเจน จริงจังที่จะแก้ปัญหาอยากให้ชาวบ้านให้โอกาสเขา ตำบลบ้านกล้วยมีพื้นที่ติดกับเทศบาลเมืองชัยนาท ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษา มีบุคคลสำคัญหลายคนอาศัยอยู่ในตำบลบ้านกล้วย แต่ทำไมถึงเลือกผู้บริหารอย่างที่ผ่านมา คุณนพดล ตั้งใจจะเข้ามาเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตำบลบ้านกล้วยให้ก้าวไกลกว่านี้”

“จะหาเสียงได้อย่างไร แต่ถ้าชาวบ้านไม่ชอบ หรือไม่เคยทำความดีไว้แก่หมู่บ้าน จะหาเสียงด้วยวิธีไหน ชาวบ้านก็ไม่เลือก”

“ผู้ใหญ่น้อยเป็นคนมีน้ำใจนะ ช่วยเหลือผมมาตลอด เขาเป็นคนอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่เกิด คนรู้จักเขาเยอะ เสียหายที่เขาเรียนน้อย แต่ยังไงก็ยังคงจะเลือกเขา”

สรุปวิเคราะห์วิธีการหาเสียงแบบเป็นทางการของผู้สมัครนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย

จากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ พบว่า ประชาชนจะเลือกคนที่ฟังพาอาศัยได้ เป็นคนที่ปรากฏตัวให้เขาเห็นในกิจกรรมต่างๆ บ่อยๆ อาจจะเป็นคนที่มีอำนาจ หรือบารมีบ้าง หรือมีความพร้อมทางด้านสังคม ไม่จำเป็นต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจร่ำรวยมาก เพราะเท่าที่ทราบผู้สมัครนายก ทั้ง 3 คน ไม่ได้โดดเด่นในด้านฐานะทางเศรษฐกิจมากนัก อาจมีนักการเมืองระดับสูง หรือระดับชาติดูแลให้การสนับสนุนบ้าง เพราะฉะนั้นคนที่ผู้นำท้องถิ่น ควรจะมีภาวะด้านการเป็นผู้นำ ถ้าไม่มีคุณความดีทำไว้กับประชาชน หรือประชาชนไม่เลื่อมใส ศรัทธา ต่อให้เอาเงินมาซื้อเสียงมากมายก็ไม่มีทางชนะเลือกตั้งได้ ดังนั้นวิธีที่ใช้ในการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นอาจมีผลทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังนี้

1. การคิดแผนป้ายหาเสียง และรถแห่โฆษณา เป็นการสร้างความตื่นตัวให้แก่ประชาชน และเป็นสีสันของการเลือกตั้งทุกระดับเท่านั้น

2. การเดินเคาะประตูบ้าน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้หาเสียงกับประชาชน ได้สัมผัสตัวตน ได้พูดคุยซักถาม และแสดงถึงความมานะ อุตุน และความถี่ของการเดินพบปะประชาชนของผู้สมัครซึ่งอาจทำให้ประชาชนเห็นใจได้บ้าง จริงๆ แล้วมันอยู่ที่ความผูกพัน ความประทับใจส่วนบุคคลที่มีต่อกันมานาน หรือการที่เคยได้รับประโยชน์ ความเห็นอกเห็นใจกันหรือได้รับการช่วยเหลือกันมาก่อนมากกว่า เพราะยังงินนิสัยของคนไทยหนีไม่พ้นการอุปถัมภ์ค้ำชูกัน

3. แผ่นพับ และบัตรยื่น เป็นสิ่งที่ย้ำเตือนความทรงจำชั่วขณะได้ และมีประโยชน์แก่ประชาชนก่อนไปลงคะแนนเลือกตั้ง อีกทั้งยังสร้างเสริมการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารท้องถิ่นจากแผ่นพับ เพราะน่าอ่านมากกว่าจะไปค้นคว้าหาความรู้จากสื่ออื่น ๆ และประชาชนได้เห็นความสำคัญของแนวนโยบายของผู้สมัครแต่ละคน ว่าสิ่งที่เขาจะเข้ามาบริหารงานนั้นมีอะไรที่เอื้อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนบ้าง กรณีผู้อ่านที่ยังไม่ได้ตัดสินใจจะลงคะแนนให้ใคร แผ่นพับก็อาจเป็นสื่อหนึ่งที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกคนที่เขาประทับใจก็ได้

ส่วนการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการที่ผู้สมัครทั้ง 3 คนใช้ ก็มีลักษณะเดียวกัน คือการสร้างความสัมพันธ์ การช่วยเหลือเกื้อกูล การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และงานส่วนตัวของประชาชนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีความจริงใจให้ความร่วมมือ ปรากฏตัวให้ประชาชนเห็นบ่อย ๆ จากการสังเกตการณ์ระยะเวลาย้อนหลังไปประมาณ 10 ปี จนถึงปัจจุบันผู้วิจัยเห็นว่าผู้สมัครทั้ง 3 คน มีความแตกต่างในกาปฏิบัติตัวอย่างชัดเจน สิ่งที่ให้เห็นและได้รับรู้ก็คือ ผู้สมัครหมายเลข 1 เป็นบุคคลที่ประชาชนรู้จักสนิทสนมมีความเคารพนับถือ เพราะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและงานส่วนตัวของประชาชนอย่างต่อเนื่องยาวนาน ให้ความ

ช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนได้ทันใจ ร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับประชาชนขณะเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ แม้จะไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือตำแหน่งทางสังคมใดๆ อีกประการหนึ่งที่เป็นจุดแข็งในการหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 1 ครั้งนี้ ก็คือผลงานในอดีตสมัยดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย ที่มีความเป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ 2 กิจกรรม ได้แก่ การริเริ่มแข่งขันเรือยาวหน้าวัดพระยาตาก ปัจจุบันกลายเป็นงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัดชัยนาท และการพัฒนาบึงสาธารณะหนองระแหงให้เป็นสถานที่พักผ่อน ออกกำลังกาย ปัจจุบันมีผู้ที่ไปใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นประชาชนทั้งในเขตตำบลบ้านกล้วย และเขตเทศบาลเมือง จึงทำให้ประชาชนเห็นใจในความทุ่มเท เสียสละ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สมัครอีก 2 คน โดยเฉพาะผู้สมัครหมายเลข 2 แม้ว่าจะดำรงตำแหน่งมานาน 2 สมัยติดต่อกัน แต่ก็ได้ยื่นเสียงบ่น คำนิทจากประชาชนอย่างสม่ำเสมอว่าเป็นคนไม่มีความรู้ บริหารงานไม่เป็น ถ้ามอะไรไม่รู้เรื่อง ต้องให้ไปถามปลัด และการบริหารงานที่ผ่านมาไม่เห็นผลงานเป็นรูปธรรม ส่วนผู้สมัครหมายเลข 3 เคยดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีติดต่อมา 2 สมัย เช่นกัน เป็นผู้สมัครที่มีวิสัยทัศน์ดี ประชาชนระดับกลาง และระดับสูงให้ความสนใจ อยากจะให้ตำบลบ้านกล้วยมีความเปลี่ยนแปลง ได้ ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาบริหาร แต่ก็มีจุดอ่อนที่ไม่ค่อยรู้จัก หรือสนิทสนมกับประชาชนอย่างผู้สมัครหมายเลข 1 แต่การลงสมัครครั้งแรกก็สามารถสร้างความนิยมจากประชาชนได้มากกว่าแชมป์เก่าอย่างผู้สมัครหมายเลข 2 และอีกมุมมองหนึ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่พูดถึงก็คือการไม่สม่ำเสมอในการร่วมกิจกรรมของชุมชน และไม่เป็นกันเองกับประชาชนถ้าเปรียบเทียบกับผู้สมัครหมายเลข 1 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองหรือผู้บริหารท้องถิ่น ปัจจัยสำคัญต้องสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น ความเชื่อใจให้เกิดขึ้นกับประชาชนเสียก่อน โดยปฏิบัติตัวให้เป็นพวกเดียวกับประชาชน ทำประโยชน์ให้กับชุมชน และช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนกับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น ดังผลคะแนนเลือกตั้ง ตารางที่ 4.2 – 4.4

ตารางที่ 4.2 ผลคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย 25 พฤศจิกายน 2555

เขตเลือกตั้งที่ 1

หมายเลข ผู้สมัคร	ชื่อ-สกุล	หน่วยเลือกตั้ง				รวม คะแนน	ลำดับ ที่
		1	2	3	4		
		(หมู่ 2)	(หมู่ 3)	(หมู่ 4)	(หมู่ 4)		
1	นายชิษณุพงศ์ วัฒนวิบูลย์ชัย	181	295	264	159	899	1
2	นายสำเร็จ จินอ่ำ	121	149	56	73	399	3
3	นายนพดล สีตบุตร	155	143	180	170	648	2

ตารางที่ 4.3 ผลคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย 25 พฤศจิกายน 2555
เขตเลือกตั้งที่ 2

หมายเลข ผู้สมัคร	ชื่อ-สกุล	หน่วยเลือกตั้ง				รวม คะแนน	ลำดับ ที่
		1	2	3	4		
		(หมู่ 1)	(หมู่ 5)	(หมู่ 6)	(หมู่ 7)		
1	นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย	125	297	297	112	831	1
2	นายสำเร็จ จินอ่ำ	61	170	87	43	361	3
3	นายนพดล สีตบุตร	143	192	216	139	689	2

ตารางที่ 4.4 ผลคะแนนรวมเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย 25 พฤศจิกายน 2555

หมายเลขผู้สมัคร	ชื่อ-สกุล	คะแนน	ลำดับที่
1	นายชิษณุพงศ์ โรจน์วิบูลย์ชัย	1730	1
2	นายสำเร็จ จินอ่ำ	760	3
3	นายนพดล สีตบุตร	1337	2

จากการวิจัยพบว่า วิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการทุกรูปแบบมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองทุกระดับ แต่ผู้ที่จะชนะการเลือกตั้งได้นั้น ขึ้นอยู่ที่ฐานคะแนนเสียงที่ผู้สมัครแต่ละคนสร้างไว้ในระยะยาว จากการให้ความช่วยเหลือส่วนรวมของชุมชน และส่วนตัวของเครือข่ายฐานคะแนนเสียง เพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547 ของเพ็ญกมล มานะรัตน์ ว่า

“นักการเมืองที่จะชนะการเลือกตั้งได้ต้องเป็นนักการเมืองที่ประชาชนรู้จัก มีผลงานผู้สมัครประเภทช่วยแบบนักเลือกตั้งที่มุ่งหวังจะชนะด้วยการซื้อเสียงไม่สามารถทำได้”

แต่การวิจัยครั้งนี้มีความแตกต่างขัดแย้งกับข้อคิดเห็นในงานวิจัยของเพ็ญกมล มานะรัตน์ (2547) ที่ว่า

“นักการเมืองไม่สามารถซื้อเสียงในช่วงของการรณรงค์หาเสียงอย่างเป็นทางการได้ เพราะจากข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกตการณ์ในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาตำบลบ้านกล้วย ในครั้งนี้ ได้มีการซื้อเสียงในช่วงของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ” ดังนั้นจึงถือได้ว่าการหาเสียงเลือกตั้งทุกระดับ ทุกพื้นที่ในประเทศไทย ล้วนมีการซื้อเสียงด้วยกันทั้งสิ้น เพียงแต่จะแตกต่างกันที่วิธีการ ระยะเวลา และรูปแบบการซื้อเสียงเท่านั้น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาว่าวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ส่งผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้งได้อย่างไร

ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎี แนวคิด ที่สำคัญที่เป็นส่วนประกอบเด่นชัดในสังคมไทย เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการหาเสียง แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน แนวคิดว่าด้วยวัฒนธรรมการเมือง รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยในประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

1.1.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

1.1.3 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ทำการวิจัย ในครั้งนี้ เป็นประชากรในเขตพื้นที่ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท จำนวน 21 คน ประกอบด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย จำนวน 3 คน ผู้ช่วยหาเสียง จำนวน 6 คน นักปกครองท้องถิ่น (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 3 คน แกนนำชุมชน จำนวน 7 คน ผู้อำนวยการเลือกตั้งท้องถิ่น จำนวน 1 คน และคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดชัยนาท จำนวน 1 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง

ข้อจำกัด ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจงบางคนไม่กล้าที่จะให้ข้อมูลที่พาดพิงกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ผลการจากสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอื่นก็เป็นเหตุผลที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียง และถูกต้องมากที่สุด อีกทั้งเมื่อขอสัมภาษณ์บางคนติดภารกิจรีบเร่งเนื่องจากเป็นช่วงเวลาในการหาเสียง ซึ่งไม่สามารถจะใช้เวลาในการให้สัมภาษณ์นานได้ จึงให้ข้อมูลเชิงกว้าง กลุ่มตัวอย่างวิจัยบางคนจะให้ข้อมูลในเชิงบวกของผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุน และให้

ข้อมูลเชิงลบของผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามตน แต่จากการศึกษาวิจัยทำให้เชื่อมั่นว่ากลุ่มตัวอย่างวิจัยส่วนใหญ่ให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และใช้วิธีการสังเกตการณ์ ในระหว่างการสัมภาษณ์ และสถานการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง

ผู้วิจัยได้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลงานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนระเบียบกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หนังสือวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

โดยมีข้อจำกัดภาคสนาม ที่เป็นอุปสรรคในการสัมภาษณ์และลงพื้นที่หาข้อมูล ได้แก่ การนัดสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นช่วงเวลาจัดการเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการรณรงค์หาเสียง และระมัดระวังการให้ข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลในเชิงลบที่มีผลต่อกลุ่มการเมือง มีเวลาจำกัดในการให้สัมภาษณ์ และสถานที่ที่ให้สัมภาษณ์ไม่เอื้ออำนวยต่อการพูดคุย พบว่าหลายท่านไม่ให้โอกาสได้สัมภาษณ์ในเชิงลึกและเป็นคุณสมบัติต่อการเมือง ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายไม่มีข้อมูลพื้นฐาน ไม่ใส่ใจในการหาเสียงเลือกตั้ง และบางคนมีอคติกับฝ่ายตรงข้ามของตนเองอย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1.3.1 วิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สมัครเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ได้ทำการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการตั้งแต่ก่อนและหลังการประกาศรับสมัครเลือกตั้ง ในรูปแบบของการติดป้ายหาเสียงเพื่อเป็นการแนะนำตัวต่อประชาชน การใช้ความสัมพันธ์ภายใต้การอุปถัมภ์ การช่วยเหลือตอบแทนซึ่งกันและกัน กระทำกันในลักษณะจัดตั้งและติดต่อ ตกลงกับทีมงาน จัดวางหัวคะแนน ผู้ช่วยหาเสียงเพื่อพบปะกับประชาชน สร้างกระแสแนะนำตัวผู้สมัครเอง และสร้างกระแสทางด้านลบของกลุ่มคู่แข่ง ในระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีการติดต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ทั้งโดยตรงและผ่านคนกลาง (หัวคะแนน) ซึ่งผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย มีวิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ดังนี้

1. วิธีการในการหาเสียงแบบเป็นทางการ

วิธีการในการหาเสียงแบบเป็นทางการที่ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยในในการหาเสียงครั้งนี้ มี 5 วิธี ได้แก่ ป้ายหาเสียง แผ่นพับ บัตรย้ำ รถกระจายเสียง (รถแห่) และเดินเคาะประตูบ้าน ดังนี้

1) ป้ายหาเสียง ผู้สมัครทุกคนใช้วิธีนี้ในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยผู้สมัครหมายเลข 1 และ 3 ติดตั้งป้ายครบตามที่กฎหมายกำหนด เขตเลือกตั้งละ 20 จุด ส่วนผู้สมัครหมายเลข 2 ติดตั้งเพียงเขตละ 16 จุดเท่านั้น ซึ่ง มีความแตกต่างกันในด้านรูปแบบของป้าย ภาพถ่ายของผู้สมัคร และจำนวนการติดตั้ง

2) แผ่นพับ ผู้สมัครหมายเลข 1 และ 3 ใช้วิธีนี้ในการหาเสียง เขตเลือกตั้งละ 2,500 แผ่น มีความแตกต่างกันในด้านรูปแบบ และองค์ประกอบในแผ่นพับ ซึ่งส่วนผู้สมัครหมายเลข 2 ไม่ได้จัดทำสื่อแผ่นพับ ซึ่งแผ่นพับของผู้สมัครนายกเทศมนตรีทั้ง 2 มีความแตกต่าง โดย แผ่นพับผู้สมัครหมายเลข 1 จัดพิมพ์ภาพถ่าย หมายเลขผู้สมัครสมาชิกสภาทั้ง 2 เขต รวมอยู่ในแผ่นเดียวกัน ส่วนแผ่นพับของผู้สมัครหมายเลข 3 มีเฉพาะข้อมูลของผู้สมัครนายกฯ เท่านั้น

3) บัตรย้ำ ผู้สมัครทุกคนใช้วิธีนี้ในการหาเสียง โดยผู้สมัครหมายเลข 1 และ 3 จัดพิมพ์ จำนวนเขตละ 2,500 แผ่น จัดพิมพ์ 2 หน้า ด้านหน้าเป็นรายละเอียดของผู้สมัครนายกเทศมนตรี ส่วนด้านหลังเป็นข้อมูลผู้สมัครสมาชิกสภาแต่ละเขต ส่วนผู้สมัครหมายเลข 2 พิมพ์บัตรย้ำหน้าเดียว จำนวน 1,500 แผ่น มีข้อมูลเฉพาะผู้สมัครนายกเทศมนตรี

4) รถกระจายเสียง (รถแห่) ผู้สมัครทุกคนใช้รถแห่วิ่งประชาสัมพันธ์ เขตละ 2 คัน/วัน ค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ยวันละ 800 บาท

5) การเดินเคาะประตูบ้าน ผู้สมัครทุกคนใช้วิธีนี้ในการหาเสียง โดยผู้สมัครหมายเลข 1 และ 3 เดินเคาะประตูบ้านทุกครัวเรือน ๆ ละ 2 – 3 รอบ ส่วนผู้สมัครหมายเลข 2 เดินเคาะประตูบ้านเป็นบางบ้าน หากรู้ว่าบ้านไหนเป็นฐานเสียงของผู้สมัครอื่น ก็จะไม่เข้าไปหาเสียง

2. วิธีการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้สมัครนายกเทศมนตรี ใช้ในการหาเสียงตั้งแต่ก่อนการรับสมัคร ระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง และหลังการเลือกตั้ง

1) การจัดตั้งห้วคณะแนเพื่อลงพื้นที่แทน หรือนำผู้สมัครรับเลือกตั้งไปพบประชาชนรวมทั้งการฝากฝังผู้สมัครรับเลือกตั้งมาให้พิจารณาโดยอาจจะมีการต่อรองเรื่องผลประโยชน์ในตัว หมายความว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้บอกเงื่อนไขของผลประโยชน์

2) การระดมหรือนำทีมงานซึ่งก็คือหัวหน้าคณะแนวร่วมดำเนินการตรวจสอบครัวเรือน จำนวนบ้านที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาศัยอยู่ พร้อมกับจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อ ให้หัวหน้าคณะแน้นำเงินไปแจกแทนตน

3) การให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้เงิน ข้าวของจากผู้สมัคร โดยผ่านทางผู้มีอิทธิพล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน ทีมงานผู้สมัคร สท. หรือลูกน้องของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความเคารพนับถือ ซึ่งลักษณะนี้ค่อนข้างที่จะพบในรายของผู้สมัครที่ไม่คุ้นกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และบางกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าคณะแน้นำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สามารถให้ข้อมูลที่ เป็นจริงเกี่ยวกับขั้นตอนในการรับการช่วยเหลือจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นการช่วยเหลือที่เกื้อกูลกันตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และต่อไปในอนาคต

4) การใช้พิธีกรรมไสยศาสตร์ข่มขู่ทางด้านจิตใจของกลุ่มต่อสู้ โดยการสาปแช่ง เผาพริก เผาเกลือ พร้อมภาพถ่ายที่ใช้หาเสียงของผู้สมัครคู่แข่ง ที่ “ทางสามแพ่ง” ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง

5) การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน และงานบุญของประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อปรากฏตัวให้ประชาชนได้เห็นอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมทางศาสนาของวัด งานประจำปีของโรงเรียน กิจกรรมผู้สูงอายุ กลุ่มองค์กรต่าง ๆ งานบวช และ งานศพ เป็นต้น

6) การสร้างกระแสในทางเลื่อมเสียดังของผู้สมัครคู่แข่ง ทั้งเรื่องส่วนตัว ผลการปฏิบัติหน้าที่ที่ผ่านมา เพื่อลดความนิยมในตัวคู่แข่ง ด้วยวิธีการพูดปากต่อปาก และเขียนข่าวซุบซิบทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

7) การใช้ทีมงานของตน ประคบคู่ต่อสู้สอดส่องติดตามความเคลื่อนไหวของทีมงานของผู้สมัครคู่แข่ง เพื่อจับผิดการทุจริต และการทำผิดเงื่อนไขการเลือกตั้ง

สรุป วิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งแบบไม่เป็นทางการ เป็นกระบวนการที่เกิดผลทั้งทางด้านบวกและลบแก่ผู้สมัคร คือ ด้านบวกทำให้ประชาชนได้รู้จักตัวตนของผู้สมัครที่มีความผูกพันกับคนในชุมชน ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือกับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านลบทำให้ประชาชนเห็นธาตุแท้ของผู้สมัครที่ทำดีเฉพาะหน้าในช่วงการสมัครเลือกตั้งเท่านั้น และสิ่งที่เป็นคำมั่นสัญญาระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งข้อมูลที่ได้ ได้แก่เงิน สิ่งของ สัญญา ข้อตกลง และการชนะการเลือกตั้ง รวมทั้งกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่จัดให้ ก็ให้เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน การแลกเปลี่ยนตอบแทนซึ่งกันและกันเป็นหัวใจของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ซึ่งปรากฏในท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1.3.2 ปัญหาและอุปสรรค ในการรณรงค์หาเสียงเลือกนายกเทศมนตรีตำบล

บ้านกล้วย แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

(1) ปัญหาและอุปสรรคในการหาเสียงแบบเป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้สมัครทุกคนต้องระมัดระวังตัวในการหาเสียง มากเพราะกลัวทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่ก็พยายามหาเสียงอย่างเต็มที่ และใช้เวลาหาเสียงอย่าง คุ่มค่าที่สุด ช่วงเวลาที่ดีในการหาเสียงคือตอนเช้า ตอนเย็น และวันหยุด ปัญหาที่พบ ได้แก่

1) การเดินเคาะประตูบ้านมักจะไม่พบประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ ประชาชนบางกลุ่มแบ่งพรรคแบ่งพวก ทำให้ผู้สมัครหาเสียงลำบาก ผู้สมัครบางคนจึงเลือกหาเสียง เป็นบางบ้าน หากรู้เป็นฐานเสียงของคู่แข่งก็จะไม่เข้าไปหาเสียง บางบ้านปิดประตูบ้านไม่ให้ ผู้สมัครเข้าพบ

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่จัดเวทีสาธารณะให้แก่ ผู้สมัครได้มีโอกาส ขึ้นเวทีปราศรัย เพื่อเสนอ นโยบายการบริหารงานต่อหน้าประชาชนจำนวนมาก ทำให้ประชาชนไม่ รู้วิสัยทัศน์ของผู้สมัครแต่ละคน ไม่ใส่ใจนโยบายของผู้สมัคร แต่กลับให้ความสำคัญกับตัวบุคคล มากกว่านโยบาย จึงทำให้การตัดสินใจลงคะแนนเลือกผู้สมัครที่ตนเองรู้จัก ใกล้ชิด มากกว่าจะ คำนึงถึงนโยบายในการบริหารงานของผู้สมัคร เนื่องจากผู้สมัครบางคนไม่ประสงค์จะขึ้นปราศรัย หาเสียงบนเวทีสาธารณะ จึงงดการจัดกิจกรรมดังกล่าว

3) การใช้รถกระจายเสียง (รถแห่) เปิดเสียงดังสร้างความรำคาญให้แก่ ประชาชน โดยไม่คำนึงว่ารถแห่ที่วิ่งไปมาหลายคันแล้วเปิดเสียงพร้อมกัน ทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง ฟัง ไม่ได้เนื้อหาใจความ

4) ทีมงานหาเสียง และผู้สมัครสมาชิกสภา ไม่มีความเป็นนักการเมือง ไม่ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น การหาเสียงไม่ได้อยู่ในกรอบที่วางไว้ บางคนมุ่งจะหา เสียงเดี่ยว ไม่นำนโยบายของกลุ่มไปพูดให้ประชาชนเข้าใจ

5) กฎหมายกำหนดข้อปฏิบัติไม่ชัดเจนเรื่องจำนวนแผ่นป้ายหาเสียง ทำ ให้ผู้สมัครเกิดความสับสน กังวล ว่าแผ่นป้ายที่ติดตั้งข้างทาง กับที่ติดรถแห่ ติดในอาคารสำนักงาน นับรวมกันหรือไม่ เป็นต้น

6) ถูกฝ่ายตรงข้ามจ้องจับผิดให้ร้ายโจมตีใช้ไสยศาสตร์ข่มขวัญคู่แข่ง

สรุป วิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง ชัยนาท จังหวัดชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555 ผู้สมัครทุกคนจะเน้นที่ปริมาณ มากกว่าคุณภาพ เช่น ไม่คำนึงว่ารถแห่ที่วิ่งไปมาหลายคันแล้วเปิดเสียงพร้อมกัน ทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง การเดินเคาะประตู

บ้านหาเสียงก็เพียงแค่อำนาจไปพักท่ายเพียง 1-2 นาที ไม่ได้สร้างความเข้าใจนโยบายและเป้าหมายของการเข้ามาบริหารงานท้องถิ่นแต่อย่างใด การหาเสียงจึงไม่มีอะไรแปลกใหม่ ประชาชนไม่เกิดการเรียนรู้ในการปกครองส่วนท้องถิ่น และระบอบประชาธิปไตยอย่างที่ควรจะเป็น

(2) ปัญหาและอุปสรรคในการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์พบว่าเครือข่ายอุปถัมภ์หรือทีมงานของผู้สมัครบางรายไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ และไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่ตกลงกันไว้ หัวคะแนนมีการบิดพลิ้วหรือไม่ทำตามสัญญา จับปลาหลายมือโดยการรับปากและรับเงินจากผู้สมัครหลายรายที่เป็นคู่แข่งกัน บางรายก็ยกยอกเงินไม่จ่ายให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามที่ผู้สมัครตั้งการหรือ หัวคะแนนหักหัวคิวจ่ายไม่ครบตามจำนวนที่ผู้สมัครกำหนด หัวคะแนนบางรายถือโอกาสช่วงจังหวะสุดท้ายก่อนการเลือกตั้งโดยการรับเงินจากผู้สมัครหลาย เบอร์ แต่นำเงินไปจ่ายให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพียงเบอร์เดียว เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทราบก็เกิดการท้วงติง ทวงเงินซื้อเสียงกัน ซึ่งก็ไม่ได้มีการลงโทษหรือดำเนินการขึ้นรุนแรงแต่อย่างใด นอกจากนั้นความขัดแย้งระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนเมื่อรับเงินไปแล้ว ก็ไม่ได้ไปลงคะแนนเสียงให้กับฝ่ายตน เพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนรับเงินจากผู้สมัครทั้ง 3 คน แต่การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คัดสินใจจากความสัมพันธ์กับตัวผู้สมัครที่มีต่อกันมายาวนาน

1.3.3 ข้อเสนอวิธีการในการหาเสียงเลือกนายกเทศมนตรีแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ทำให้ทราบว่าทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ มีแนวคิดที่อยากให้แก้ไขกฎหมาย เกี่ยวกับข้อห้ามและข้อปฏิบัติในการหาเสียงเลือกตั้ง ดังนี้

1) การติดป้ายหาเสียง ไม่ควรกำหนดจำนวน และขนาดป้ายหาเสียง ผู้สมัครแต่ละรายจะทำมากหรือน้อย ขนาดเล็ก หรือใหญ่อยู่ที่ความเหมาะสม แต่ค่าใช้จ่ายในภาพรวมในการเลือกตั้งต้องอยู่ในกรอบวงเงินที่กำหนด ใครจะทำสื่อแบบไหนมาก หรือน้อยแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละคน เช่น ผู้สมัครบางคนอาจจะหาเสียงด้วยการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์อย่างเดียว หรือรถแห่อย่างเดียว หรือทำแผ่นพับอย่างเดียว เป็นต้น

2) ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น นโยบายที่ผู้สมัครใช้หาเสียงเป็นความต้องการของคนในชุมชนหรือไม่ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนได้อย่างไร

3) กำหนดเป็นกฎหมายให้ผู้สมัครนายก ฯ ต้องขึ้นเวทีปราศรัยเสนอนโยบายของตนเองให้แก่ประชาชนทราบอย่างชัดเจน ทำได้จริงหรือ เกินอำนาจของท้องถิ่นหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนซักถามได้ และเป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำของผู้สมัครด้วย ดังที่หลวงวิจิตรวาทการ ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าท่านไม่สามารถพูดต่อหน้าชุมชนได้ ก็อย่าได้ริเป็นผู้นำ”

4) จัดประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องสิทธิหน้าที่พลเมือง และความรู้ในการลงคะแนนเลือกตั้ง เพื่อแก้ปัญหาบัตรเสีย เนื่องจากที่ผ่านมาในการเลือกตั้งทุกครั้ง จะมีบัตรเสียเป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีประชาชนจำนวนหนึ่งยังไม่เข้าใจวิธีการลงคะแนน

5) ไม่ควรห้ามแจกเงิน หรือสิ่งของ เพราะการที่ผู้สมัครทุกคนแจกเงิน สุดท้ายชาวบ้านก็ต้องเลือกคนที่ตนชอบที่สุด จะแจก หรือไม่แจกเงิน จึงไม่ใช่ประเด็นในการตัดสินใจเลือกของประชาชน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2555 ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

จากการศึกษาพบว่า ผู้สมัครมีวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งลักษณะเดียวกันทั้ง 3 คน และเป็นแบบเดียวกับที่นักการเมืองระดับชาติใช้กันคือการติดป้ายหาเสียง รถแห่กระจายเสียง เดินเคาะประตูบ้านแจกแผ่นพับ และการ์ดย่ำเบอร์ แต่ที่แตกต่างกันก็คือวิธีการและระยะเวลาในการ การสร้างความนิยมและสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับประชาชนในพื้นที่มากกว่าพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และการเข้ามาควบคุมดูแลการเลือกตั้งของ กกต. ส่งผลให้การซื้อเสียงก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปได้ยาก และลุ่มเสี่ยงต่อการได้รับใบเหลือง-ใบแดง จาก กกต. ฉะนั้นผู้ที่ต้องการจะชนะการเลือกตั้งจึงต้องใช้วิธีการสร้างความนิยมและรณรงค์หาเสียงในระยะยาว เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำ และชื่นชอบตนเองมากกว่าคู่แข่งคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านผลงาน นโยบาย และความชื่นชอบส่วนตัวควบคู่ไปกับการแจกเงิน และคำมั่นสัญญา

ตามปกติลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จะเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีลักษณะไม่แน่นอนตายตัว หรือเฉพาะเจาะจงอยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้น ยังเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะแปราะบาง ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล และความต่อเนื่องในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน จากการศึกษพบว่า

แลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั้น มีขั้นตอนการแลกเปลี่ยนทั้งการจ่ายโดยตรงโดยผู้สมัคร และจ่ายผ่านคนกลาง/หัวคะแนน โดยวิธีตกลงไว้ ซึ่งไม่มีความสลับซับซ้อน มีพื้นฐานของการไว้วางใจ การวางพื้นฐานเพื่อหาเสียง การตั้งทีมงาน การเจาะหาผู้ที่สามารถชักนำชาวบ้านมาเลือกตั้งให้เป็นหัวคะแนน การเตรียมบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การวางแผนงานอย่างมีขั้นตอนของกลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นปัจจัยที่ทำให้ชนะการเลือกตั้งได้

จากประสบการณ์ในการเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ครอบครัวของผู้วิจัยก็เคยได้รับการแจกเงินจากผู้สมัครเลือกตั้งทั้งการเลือกตั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ซึ่งจะจ่ายผ่านหัวคะแนนที่ครอบครัวสนิทสนมคุ้นเคยกันมายังผู้สูงอายุ (แม่) ทั้งๆ ที่เคยบอกห้ามไม่ให้รับ แต่สุดท้ายก็รับเขา มาทุกที โดยมีเหตุผลว่าหากเราไม่รับหัวคะแนนก็จะเก็บไว้เอง ซึ่งผู้สมัครจะไม่รับรู้ว่าครอบครัวไหนได้รับเงินหรือยัง และในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์มือถือมีความสะดวกรวดเร็ว ผู้สมัครก็จะให้ทีมงานของผู้สมัครทำการตรวจสอบการจ่ายเงินลงลึกถึงระดับครัวเรือนว่าได้รับเงินหรือยัง เพราะกลัวว่าหัวคะแนนจะบิดพลิ้วหรือหักหัวคิวอย่างที่ผ่านมา

ทัศนคติต่อการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่น ประชาชนมองว่าเป็นเรื่องปกติที่จะมีการแจกเงินหรือสิ่งของ โดยไม่คิดว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย หรือเป็นการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี โกมลเปลิน พ.ศ.2541 ที่ผลการศึกษาว่า “เงิน” มีความจำเป็น และมีการใช้เงินในการเลือกตั้ง และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

การแลกเปลี่ยนตอบแทนซึ่งกันและกันจึงเป็นหัวใจของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ มีความแตกต่างกันในสิ่งที่นำมาแลกเปลี่ยน จากการศึกษาจะเห็นว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องการชนะการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่จึงใช้เงิน คำมั่นสัญญา โครงการ นโยบาย และการช่วยเหลือส่วนตัว เข้ามาแลกเปลี่ยนกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในทางการเมืองการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นมีส่วนทำให้เกิดค่านิยมการแลกเปลี่ยนในการเลือกตั้ง การพึ่งพาอุปถัมภ์เพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ผันผวนต่างๆ จะถูกเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียง

ข้อเท็จจริงที่สำคัญ พบว่ากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ก็กระทำการเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และในแต่ละบุคคลต่างก็ตกเป็นหนี้บุญคุณและอยู่ในอำนาจของกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นที่เรียกกันว่า “บ้านใหญ่” ซึ่งแต่ละจังหวัดอาจจะมีบ้านใหญ่หลายบ้าน ขึ้นอยู่ที่ว่าบ้านใหญ่ของตนเองเป็นใคร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักการเมืองระดับชาติ หรือนายทุน ที่ตนเองและเครือข่ายให้ความเคารพนับถือช่วยเหลืออุปถัมภ์ค้ำจุนกันมา ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ได้รับการอุดหนุนเงินงบประมาณลงใน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การจัดสรรแบ่งปัน โครงการก่อสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นของตนเอง และการช่วยเหลือเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง

ตามทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ส่วนตัวในสังคม มีรูปแบบการแลกเปลี่ยนตอบแทนหลากหลาย อีกทั้งที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนก็มีความแตกต่างกัน ดังที่ ลูเซียน เอ็ม แสงส์ สรุปว่าสังคมไทยแทบจะไม่มีใครเท่าเทียมกัน และแบบแผนความประพฤติที่สำคัญคือแบบแผนความประพฤติระหว่างผู้ใหญกับผู้เยาว์ เป็นสังคมเน้นความแตกต่างอายุ และค่านิยม

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นการนำเอาแนวคิดไปใช้กับความสัมพันธ์ทางสังคมขนาดเล็กระดับบุคคล ถ้าหากจะนำมาเป็นข้อมูลในการเลือกตั้งท้องถิ่นของสังคมไทย ก็สามารถนำมาอธิบายได้อย่างถูกต้องว่า มนุษย์พยายามที่จะหาประโยชน์บางส่วนจากการติดต่อสัมพันธ์เสมอ กระบวนการแลกเปลี่ยนเป็นผลของมูลเหตุจูงใจระหว่างมนุษย์ในการสนองความต้องการของเขา และขณะที่ความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนทุกอย่างย่อมจะต้องมีค่าใช้จ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับ จะต้องมิใช่ผูกพันในการให้ตอบแทน ดังที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของท้องถิ่นตำบลบ้านกล้วย แม้แต่คำพูดหรือปณิธานที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้หาเสียง ก็ยังแอบแฝงไว้กับระบบอุปถัมภ์

ส่วนผู้นำ หรือ หัวหน้ากลุ่มการเมืองท้องถิ่น ก็มีความสำคัญไม่แพ้เรื่องนโยบาย หรือผลประโยชน์ในการแลกเปลี่ยน ในส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่า ข้อมูลในส่วนของขั้นตอนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ว่ามีการดำเนินการทั้งรูปแบบทางตรงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งดำเนินการเอง และรูปแบบทางอ้อมที่มอบผ่านหัวหน้าคะแนนหรือคนใกล้ชิด ซึ่งการดำเนินการจะมีขั้นตอนที่แน่นอน มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า รวมทั้งได้จัดตั้งทีมงาน เน้นการอุปการะผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เป็นการวางพื้นฐานทางการเมืองมายาวนาน และต่อเนื่อง เพราะต้องการที่จะชนะการเลือกตั้ง ไม่ปฏิเสธเรื่องการจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียง และชนะการเลือกตั้ง การอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งต่อตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง หรือช่วยเหลือผ่านญาติ ๆ ล้วนมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ที่เอื้อให้ชนะการเลือกตั้งได้อย่างไม่ยาก จากการสังเกต การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันในพื้นที่ จะเป็นไปในลักษณะเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่ต่างยอมรับว่ามีการแจกเงิน และคำมั่นสัญญาที่จะช่วยเหลือกัน

ผลจากการศึกษาพบว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ พบว่าผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย มีการแข่งขันสูงมาก ซึ่งมีการใช้เงินซื้อเสียงจริง และพบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับเงินจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเกือบทุกเบอร์จริง ส่วนการตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียง จะลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่คุ้นเคย มีบุญคุณต่อกัน และเป็นคนที่ช่วยเหลือส่วนรวมมาอย่างสม่ำเสมอ จากการสังเกตพบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีการศึกษาสูงจะเลือกลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่มั่นนโยบายที่ตนชอบ

และไม่ปฏิเสธที่จะรับเงินเนื่องจากผู้สมัครเต็มใจให้ และเกรงว่าหากตนไม่รับ หัวคะแนนก็จะเก็บเข้ากระเป๋าเสียเอง

แม้ว่าผู้สมัครจะใช้วิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการที่มีลักษณะเดียวกัน และแทบจะไม่แตกต่างกันในทางปฏิบัติ แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังมีความแตกต่างอยู่ในความไม่แตกต่าง ก็คือ การปฏิบัติตนของผู้สมัครที่มีความต่อเนื่อง มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในร่วมกิจกรรมของคนในชุมชน ทั้งงานส่วนตัว และส่วนรวม มีความสม่ำเสมอในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนกับประชาชน รวมทั้งความสัมพันธ์กันในเชิงอุปถัมภ์ที่มีต่อกันอย่างยาวนาน จึงมีผลให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครนายกเทศมนตรี ตำบลบ้านกล้วยแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์พบว่าผู้สมัครมีปัญหาและอุปสรรคในการหาเสียงเลือกตั้งทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการหลายกรณี เช่น การเดินเคาะประตูบ้านแม้จะเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้ผู้สมัครได้เข้าถึงประชาชนอย่างใกล้ชิด แต่ก็เกิดปัญหาที่ต้องใช้ระยะเวลาเพียงสั้น 2-3 นาที และไม่สามารถจะได้พบกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นวัยทำงาน หรือหนุ่มสาว ส่วนใหญ่มักจะเจอแต่ผู้สูงอายุที่อยู่เฝ้าบ้านเท่านั้น ส่วนรถแห่โฆษณา ก็คงแค่เพียงกระตุ้นให้ประชาชนได้ทราบว่าจะมีการเลือกตั้ง รู้ว่ามีใครสมัครบ้าง ไม่สามารถฟันธงนโยบายได้อย่างชัดเจน

จากข้อมูลในพื้นที่ตำบลบ้านกล้วย ผู้วิจัยพบว่าผู้สมัครเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ทั้ง 3 คน ผ่านการเป็นผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้ว ตั้งแต่มีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ผลัดกันแพ้ชนะ และในการเลือกตั้งครั้งนี้ผู้แพ้ 2 สมัย สามารถเอาชนะผู้ครองแชมป์ 2 สมัย ด้วยคะแนนมากกว่าถึง 3 เท่าตัว

หลายแนวคิด เห็นว่า การเลือกตั้งต้องใช้เงินมหาศาล เมื่อมีการใช้เงินเป็นต้นทุนที่สูง ดังนั้น ก็ต้องมีการถอนทุนจากการเข้าไปบริหารงาน ผลประโยชน์ทับซ้อน การทุจริตเชิงนโยบาย หรือโครงการต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดของผลประโยชน์จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การแข่งขันสูงและเข้มข้น ไม่เฉพาะแต่ในพื้นที่ศึกษาเท่านั้น

หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย ที่ยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผลและยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเสรีภาพ มีความเท่าเทียมกันทางความคิด แต่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งภายในประเทศก็เป็นที่ชัดเจนว่า เกิดจากความไม่เสมอภาคทางการดำรงชีพของประชาชน ยิ่งในชนบทแล้ว ภาวะความแตกต่างกันเช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะทางสังคม ฐานะทางการ

ศึกษา มีส่วนทำให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียง หรือ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันชัดเจน และในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในหลายครั้งทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่แล้ว จะมีความแตกต่างกันทางฐานะอย่างชัดเจนและเห็นชัดว่าความต้องการขั้นพื้นฐานยังไม่เท่าเทียมกัน จึงเกิดช่องว่างและนักการเมืองก็อาศัยช่องว่างนี้ในการประเมินผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ การจัดสรรสิ่งที่ดีให้กับประชาชนในแง่หลักการเท่านั้น

ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมองว่าเป็นปัญหาได้แก่ เมื่อมีการร้องเรียนว่ามีการทุจริตเลือกตั้ง ในหน่วยงานองค์กรที่มีหน้าที่ดูแล จะดำเนินการล่าช้าในการตรวจสอบ และการทำงานค่อนข้างหย่อนประสิทธิภาพ ไม่มีเอกเทศในการปฏิบัติหน้าที่

2.3 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต้องการให้มีการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่เกี่ยวกับข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ได้แก่ การติดป้ายหาเสียงไม่ควรกำหนดจำนวน และขนาดป้ายหาเสียง ผู้สมัครแต่ละรายจะทำมากหรือน้อย ขนาดเล็กหรือใหญ่อยู่ที่ความเหมาะสม แต่ค่าใช้จ่ายในภาพรวมในการเลือกตั้งต้องอยู่ในกรอบวงเงินที่กำหนด ใครจะทำสื่อแบบไหนมาก หรือน้อยแล้วแต่ความต้องการของผู้สมัครแต่ละคน เช่น ผู้สมัครบางคนอาจจะหาเสียงด้วยการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์อย่างเดียว หรือรถแห่อย่างเดียว หรือทำแผ่นพับอย่างเดียว เป็นต้น กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น นโยบายที่ผู้สมัครใช้หาเสียงเป็นความต้องการของคนในชุมชนหรือไม่ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนได้อย่างไร

กำหนดข้อบังคับให้ผู้สมัครนายก ฯ ต้องขึ้นเวทีปราศรัยเพื่อเสนอนโยบายให้ประชาชนทราบอย่างชัดเจน ทำได้จริงหรือ เกินอำนาจของท้องถิ่นหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนซักถามได้ และเป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำของผู้สมัครด้วย ดังที่หลวงวิจิตรวาทการ ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าท่านไม่สามารถพูดต่อหน้าชุมชนได้ ก็อย่าได้ริเป็นผู้นำ” และจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องสิทธิหน้าที่พลเมือง และความรู้ในการลงคะแนนเลือกตั้ง เพื่อแก้ปัญหาบัตรเสีย เนื่องจากการเลือกตั้งทุกครั้งทุกระดับการเลือกตั้ง จะมีบัตรเสียเป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีประชาชนจำนวนหนึ่งยังไม่เข้าใจวิธีการลงคะแนน และไม่ควรถูกกำหนดข้อห้ามแจกเงินหรือสิ่งของ เพราะการที่ผู้สมัครทุกคนแจกเงิน สุดท้ายชาวบ้านก็ต้องเลือกคนที่ตนชอบที่สุด จะแจกหรือไม่แจกเงิน จึงไม่ใช่ประเด็นในการตัดสินใจเลือกของประชาชน

2.4 วิธีการหาเสียงเลือกตั้งที่มีผลสำเร็จมากที่สุด

จากการศึกษาเห็นว่าวิธีการในการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการ ด้วยวิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ก่อนการเลือกตั้ง ที่ผู้สมัครนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย ทั้ง 3 คน ใช้เช่นเดียวกัน แต่มีแนวทางปฏิบัติที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ก็คือความสม่ำเสมอจริงจัง มีความต่อเนื่องยาวนานที่ทำให้ประชาชนสามารถสัมผัสและจับต้องได้จากการปฏิบัติตัวของผู้สมัครที่มีต่อประชาชน และชุมชน ด้วยวิธีการสร้างความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ในเชิงอุปถัมภ์แบบสังคมไทยเป็นวิธีหาเสียงที่ดีที่สุด เพราะถึงแม้ผู้สมัครทุกคนจะใช้เงินในการซื้อเสียงเช่นเดียวกัน แต่การตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดนั้นขึ้นอยู่กับความผูกพัน การมีส่วนร่วม การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างสม่ำเสมอต่อกันมายาวนาน โดยใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างผู้สมัครกับครอบครัวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง ที่ว่าการณรงค์หาเสียงก็คือ ความพยายามที่จะแจ้ง/บอกให้ทราบ, ชักจูง และระดมอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่กับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกันไม่ออก

ตามที่ David Truman (1987) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “เราจะไม่อาจเข้าใจการเลือกตั้งได้ ถ้าหากเราไม่ศึกษากระบวนการที่ต่อเนื่องของมัน อันมีการณรงค์หาเสียงและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด” ถึงแม้ว่าการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจะไม่ใช่ว่าปัจจัยเดียวที่จะเป็นตัวตัดสินผลการเลือกตั้ง แต่ก็พอที่จะช่วยให้เราทำนายผลของการเลือกตั้งได้ (London : Macmillan Education, 1987: 228) อ้างใน เพียงกมล มานะรัตน์, 2547 และ

กระมล ทองธรรมชาติ สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา หงษ์ไกรเลิศ (2531) ให้ข้อสังเกตไว้ว่า การณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยอาจมีความแตกต่างไปจากพฤติกรรมหาเสียงเลือกตั้งในประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความเจริญในขั้นสูง เช่น สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, สวิตเซอร์แลนด์, ออสเตรเลีย ฯลฯ ดังจะเห็นได้ว่าคนไทยมีการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึงค่านิยมทางสังคมของไทย เช่น การหาเสียงที่สอดคล้องกับค่านิยมอันเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของ “เจ้านาย – ลูกน้อง” (Patron – Client), ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู ฯลฯ การณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยจึงมีวิธีการต่างๆ มากมาย สุดแต่ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้วิธีการหาเสียงในรูปแบบใด แต่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงก็มักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และสามารถใช่วิธีการในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่ง ตรงกับแนวคิดของ Carl Lande ใน ซ็อนันต์ สมุทรวนิช กล่าวถึงลักษณะของ ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ไว้ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล เกิดจากผู้อุปถัมภ์มักจะมีทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพ มากกว่าผู้รับอุปถัมภ์ เหตุเพราะผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นผู้ควบคุมหรือผูกขาดทรัพยากร (Resource) ที่สำคัญๆ เช่น เงิน, อำนาจ, อิทธิพล, สถานะทางเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคง ทำให้คนอื่นๆ ที่ไม่มีทรัพยากรเหล่านี้จำใจหรือเต็มใจเข้าไปพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ เพื่อขอใช้ทรัพยากรเหล่านั้น กระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลจึงเริ่มต้นขึ้น ในที่สุดผู้ที่เข้าไปพึ่งพิงผู้ที่มีทรัพยากรก็ตกเป็นผู้รับการอุปถัมภ์

2. ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นั้นต้องเป็นความสัมพันธ์ ส่วนตัวระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ ผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกันจึงเป็นผลประโยชน์ที่ เฉพาะเจาะจงเป็นการส่วนตัว ผลจากการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความจงรักภักดี เช่น เมื่อผู้รับการอุปถัมภ์ต้องการเงิน หรือต้องการให้มีคนช่วยติดต่อ, โกล่เกลี่ย พุดจากับผู้มีอำนาจอื่นๆ เขาก็จะรู้สึกว่าเขาจะต้องพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ของเขา ส่วนผู้อุปถัมภ์ก็จะรู้ว่า “คนของเขา” ก็จะช่วยเหลือเขาในยามที่เขาต้องการ หรือการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ยุกับพ่อค้า เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะให้ผลประโยชน์แก่พ่อค้า พ่อค้าก็ให้เงินหรือสิ่งของ เป็นการแลกเปลี่ยน เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์แบบรอบค้ำหรือซับซ้อน ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะไม่ แน่นอนตายตัวเหมือนความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ ผู้อุปถัมภ์ก็อาจจะมีความสัมพันธ์กับผู้รับการ อุปถัมภ์ของตนได้ในหลายลักษณะและซับซ้อน เช่น จากการให้เช่าทรัพย์สิน, อาศัยความผูกพัน ระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง, อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพ่อของผู้รับการอุปถัมภ์ ฯลฯ ความสัมพันธ์ที่มีที่มาจากหลากหลายและซับซ้อนนี้ทำให้เกิดการตอบแทนหรือการแลกเปลี่ยนกันอย่างหลากหลาย และรอบค้ำ เช่น ผู้อุปถัมภ์อาจขอให้ผู้รับการอุปถัมภ์ช่วยเหลือกิจการตน ผู้รับการอุปถัมภ์ก็อาจ ขอให้ผู้อุปถัมภ์ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้ตน เป็นต้น

4. เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ดังนั้น การที่จะรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้ให้ได้ก็จะต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ระหว่างกันอยู่อย่างต่อเนื่อง ทราบใดที่แต่ละฝ่ายต่างก็มีสิ่งที่ยกฝ่ายหนึ่งต้องการจะได้ แต่ถ้าเมื่อใด ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง 2 ฝ่ายไม่พอใจ ผู้รับการอุปถัมภ์อาจเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์ใหม่ได้หากเขาเห็นว่าผู้ อุปถัมภ์เดิมไม่สามารถให้ผลประโยชน์กับผู้รับการอุปถัมภ์ได้อีกต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและระดับชาติ

คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งทุกระดับ หน่วยงานภาครัฐ ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ที่จะต้องมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตย ร่วมรักษากฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การเมืองของประเทศไทยอยู่แถวหน้าระดับอาเซียน เพื่อให้เหมาะกับรูปแบบของกลุ่มประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย ประชาคมการเมือง และความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ดังนี้

1. องค์กรที่จัดการเลือกตั้งควรแยกออกโดยชัดเจน ไม่ใช่มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งจากหน่วยงานภาครัฐ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เนื่องจาก การจัดการเลือกตั้งในแต่ละครั้งก็มาจากส่วนนี้ และใช้งบประมาณแผ่นดินในการดำเนินการสูง ควร กำหนดวันเลือกตั้งเป็นวันหยุดราชการเพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้สะดวกในการเดินทางไปเลือกตั้ง โดยไม่ต้องขอลาหยุดงาน ส่วนคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และคณะกรรมการนับคะแนนก็ ควรจะเป็นชุดเดียวกัน เพราะการแต่งตั้งคณะกรรมการ 2 ชุด ทำให้ยุ่งยากเพิ่มขึ้นตอนในการ ปฏิบัติงาน เสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการสูง การนับคะแนนควรนับที่หน่วยเลือกตั้ง แล้วส่งผลไปที่ศูนย์กลางการเลือกตั้ง ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาเรื่องการทุจริตในช่วงการขนย้ายหีบ บัตร ลดขั้นตอนการรับและส่งมอบหีบบัตรระหว่างคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กับ คณะกรรมการนับคะแนน และทำให้เกิดความรวดเร็วในการนับคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะ ลดปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้สมัคร กับหัวคะแนนลงได้ อีกทั้งยังทำให้ผู้สมัครได้รู้คะแนนเสียงที่แท้จริงในแต่ละหน่วยเลือกตั้งได้อย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็น ยุทธศาสตร์ในการหาเสียงในอนาคตในครั้งต่อไปได้

ปลัดเทศบาลที่กฎหมายกำหนดให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งท้องถิ่น ปลัดเทศบาล จึงมี 2 ฐานะ คือ เป็นข้าราชการที่ต้องสนองนโยบายของฝ่ายการเมืองในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ส่วนอีกฐานะหนึ่งก็เป็นผู้จัดการการเลือกตั้ง มีอำนาจในการใช้วินิจฉัยอนุญาตให้คุณให้โทษ แก่ผู้สมัคร เป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้ว การนำข้าราชการประจำมาข้องเกี่ยวกับเรื่องการเมืองนั้น ปัญหาที่จะต้องพบคือ “ความไม่เป็นกลางทางการเมือง” เพราะก่อนและหลังการเลือกตั้ง ข้าราชการ ต้องอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชาของฝ่ายการเมือง ยิ่งเป็นการเลือกตั้งที่สามารถคาดเดาได้ว่าฝ่าย บริหารเดิมจะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้ง การวางตัวเป็นกลางจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เราจึง พบว่าหลายๆ ครั้ง การกระทำของ กกต.ถูกตั้งคำถามว่า เอื้อประโยชน์ให้กับผู้สมัครรายใดหรือไม่

2. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเลือกตั้ง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมให้ความรู้ให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทุกประเภท ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตย เคารพกติกา ปฏิบัติตามกฎหมาย ติดตามและร่วมเป็นหูเป็นตาให้กับภาครัฐ หรือหน่วยงานที่จัดการเลือกตั้ง (กกต.) ติดตามข่าวสารการเมืองและช่วยแจ้งเบาะแสการทำคามผิดของผู้ที่ไม่ประสงค์ดีต่อระบอบการปกครอง มีสำนึกและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ที่เป็นประโยชน์และช่วยพัฒนาประเทศชาติ ช่วยตรวจสอบการคอร์รัปชัน และแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบตรวจสอบการทุจริตเสมอ ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของนักการเมืองแต่ละระดับให้กับประชาชนได้ทราบด้วย

ข้อเสนอแนะ คือ กกต.จะต้องมีมาตรการกำหนดแนวทางการปฏิบัติของ กกต. ระดับต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และ กกต.ควรมีบทบาทส่งเสริมให้เกิดการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยมีให้การดำเนินงานของ กกต.เองที่เป็นตัวปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เสียเอง

3. ควรณรงค์เรื่องการคอร์รัปชันให้เป็นวาระที่สำคัญสำหรับการแก้ไข มีการเปิดไปให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นชัดเจนแม้จะยังไม่ตัดสินใจถึงที่สุดก็ตาม เพราะที่ผ่านมากฎหมายของประเทศไทยค่อนข้างจะให้สิทธิกับตัวตนคนที่ก่อเหตุ โดยเฉพาะหน่วยงานเพื่อรักษาสิทธิมนุษยชนธรรม เกรงว่าจะเป็นการคุกคามคนบริสุทธิ์มากไป

4. กกต. ต้องเร่งสร้างความโปร่งใสในการทำงาน และการให้ข่าววาร์ข้อมูลที่น่าเชื่อถือแก่สื่อมวลชนและสาธารณชน การอาศัยสื่อมวลชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรที่มีใช้ของรัฐ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร และอาสาสมัครที่เป็นกลางและเป็นอิสระทางการเมือง ตลอดจนให้พลังที่เป็นอิสระเหล่านี้สามารถมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างทันการณ์ จะช่วยสร้างรากฐานของระบอบธรรมาภิบาลทางการเมืองของไทยมีความมั่นคงในระยะยาวได้

3.2 กลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนควรมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตย เคารพกติกา กฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตย และพัฒนาการศึกษาทุกด้านและการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนทั่วไปรู้จักการใช้อำนาจตามระบอบประชาธิปไตย ส่วนเรื่องความขัดแย้ง แดกสามัคคีในชาติก็ไม่ควรจะเกิดขึ้นบ่อย นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมากกว่า 80 ปี พบว่าเกิดความขัดแย้งตลอดเวลา และถ้าหากบุคคลที่ขึ้นมาบริหารไม่สามารถควบคุม

ทิศทาง สถานการณ์ทางการเมืองได้ ก็จะทำให้เกิดการผลักดันกลุ่มที่ไม่ใช่ของตนออกไป จึงเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงถึงขั้นอาจนำไปสู่สงครามกลางเมือง (civil war) ดังที่พบเจอการจัดสรรตำแหน่งในการบริหารกว่าจะสมดุลได้ต้องต่อรองกันหลายรอบ แม้ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะไม่ใช่วางออกเสียทีเดียว แต่ที่มาของรัฐธรรมนูญก็มีส่วนสำคัญในการปกครองประเทศ ประชาชนทุกหมู่เหล่าควรมีส่วนร่วมในการร่าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง ไม่เขียนขึ้นมาจากคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเอื้อประโยชน์ต่อกันกลุ่มคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับกลุ่มผู้เขียน รัฐธรรมนูญที่เกิดโดยคณะรัฐประหารไม่ควรเรียกรัฐธรรมนูญ เพราะไม่ถูกทำนองคลองธรรมตามระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติสำหรับคนทั้งประเทศ ดังนั้นกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นมาคนส่วนใหญ่ของประเทศจะต้องรับรู้ และเห็นชอบ องค์กฤษฎีการที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามกระบวนการประชาธิปไตย ดังนั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นหลัก โดยควรกระทำดังนี้

1. ปฏิรูปการศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ทุกคนได้มีโอกาสเรียนฟรีอย่างถ้วนหน้า ไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในทุกระดับชั้นการศึกษา จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของวิถีชีวิต เชื่อมโยงกับหลักศาสนาวัฒนธรรม ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมในองค์กรของภาครัฐมากขึ้น

2. สร้างบรรยากาศการปรองดอง และเน้นให้ประชาชนมีบทบาทและพื้นที่ทางความคิด แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบกติกาทางสังคมและกฎหมาย การมีความเท่าเทียมกันในระดับสากล หรือข้อปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสวัสดิการประชาชน

3. ปลูกฝังความเชื่อและยอมรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สร้างจิตสำนึกให้นักการเมืองและประชาชนเข้าใจและยอมรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่จะเข้าสู่เส้นทางการเมืองทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ รวมถึง สว.จะต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งถึงจะเข้าสู่ตำแหน่งได้ ทุกคนจะปฏิเสธหรือไม่ยอมรับเสียงข้างมากไม่ได้ เพราะวิถีประชาธิปไตย ผู้ชนะการเลือกตั้ง คือผู้ที่ได้เสียงข้างมากเท่านั้น อำนาจนอกระบบที่หลายฝ่ายเคยกล่าวถึงควรหมดไปจากประเทศ การปกครองระบอบประชาธิปไตยควรมีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง การบริหารประเทศควรคำนึงถึงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และคนทุกคนในประเทศได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

ผู้วิจัยเห็นว่า ทิศทางสังคม ของสังคมก็มีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังและส่งเสริม ดังที่ วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ กล่าวว่า ประชาธิปไตยทางการเมืองจะบรรลุได้ จำต้องมีทิศทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตย เช่น ทิศนะว่าด้วยศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรม เพราะประชาธิปไตยทางการเมืองต้องการ “ธรรมภิบาล” และ “ธรรมภิบาล” ก็ขึ้นอยู่กับศีลธรรม จริยธรรมและ

คุณธรรม ซึ่งมีชื่อเสียงของนักการเมืองเท่านั้น แต่เป็นศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมอันเป็นจิตสำนึกของคนทั้งประเทศ (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ 2552 : 32) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเมืองไทยได้กลายเป็น การธุรกิจ เป็นการแข่งขันและต่อสู้กันเพื่อชิงอำนาจ โดยไม่คำนึงถึงธรรมะและความถูกต้อง ซึ่งสังคมไทยตกอยู่ในความสับสนจนไม่สามารถแยกแยะว่าอะไรควรและอะไรไม่ควร โดยมุ่งเอาแต่ได้ ซึ่งเป็นทัศนคติทางสังคมอันนำไปสู่ความเสื่อมสลายของประชาธิปไตยทางการเมือง

4. การส่งเสริมหรือการสร้างสรรคระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participative Democracy) มากกว่าการเน้นที่คัดเลือกผู้แทน ซึ่งยึดหลักการพื้นฐานทางอำนาจว่า ประชาชนในฐานะราษฎรคือเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งการมีอำนาจได้แก่ การเรียกอำนาจคืนโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง การริเริ่มเสนอแนะนโยบาย กฎหมายและมาตรการต่างๆ การทำประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ ตลอดถึงการนำเสนอเรื่องความเดือดร้อน การเสนอกฎหมายที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ ดำเนินการภายใต้ขั้นตอนที่ไม่ต้องยุ่งยากและใช้งบประมาณแผ่นดินสูง

5. ส่งเสริมการจัดการ เกี่ยวกับการเปิดโปง การคัดค้าน และการต่อต้านคอร์รัปชันของนักการเมือง กับการกระทำอันไม่สุจริตและขาดคุณธรรมของผู้ปกครอง จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และกลยุทธ์ทางสังคมเน้นในเรื่องปทัสถานทางด้านจริยธรรม (Ethical norms) การศึกษา (Education) และการจัดตั้งกลุ่มภาคประชาชนในการเฝ้าระวังการคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการ (Public vigilance) และควรจะมีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจได้ (Autonomous organization) มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม

สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2548) นักวิชาการได้ให้ข้อสังเกตว่า “ทำไมคนไทยไม่สงสัยเลยว่าคุณนำประเทศ เข้ามามีอำนาจ ควบคุมองค์กรอิสระ ทั้งระบบการตรวจสอบภายใต้รัฐธรรมนูญ”

ถ้ามองจากภาพรวม ประชาชนล้วนเบื่อหน่ายการเมือง ซึ่งเป็นประชาชนที่ไม่มีผลประโยชน์โดยตรงจาการบริหารงานรัฐ หรือมีส่วนได้เสียน้อย เลยไม่ข้องเกี่ยวกับการเมือง มีหลายคนที่เป็นคนดีของตัวเองออกมาจากความแตกสามัคคี เพราะเหตุผลคือความรำคาญ

การคอร์รัปชันแบบเบ็ดเสร็จ (Integrative corruption) ที่ปรากฏภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 เช่น ในเรื่องของเศรษฐกิจ (การสัมปทานผูกขาด การฟอกเงินในตลาดหลักทรัพย์ การหลีกเลี่ยงภาษี ฯลฯ) การคอร์รัปชันในทางการเมือง เช่น การพิมพ์บัตรเลือกตั้งปลอม การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ กกต. ส่วน

หนึ่งทุจริตในการเลือกตั้ง ฯลฯ รวมทั้งการคอร์รัปชันในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การโยกย้ายตำแหน่งในกองทัพโดยไม่คำนึงถึงหลักการเรื่องคุณธรรมและความเหมาะสม เป็นต้น

ไม่มีใครปฏิเสธว่า ไม่ได้รับรู้เรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อนการลฉวยจังหวะแสวงหาผลประโยชน์ การมีผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมือง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้คนไทยทุกคนทราบและยอมรับในระดับหนึ่งตามความเชื่อที่ถูกปลูกฝังมารุ่นต่อรุ่น การดำรงชีพเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ผันผวนต่างๆ ที่ดำเนินการผ่านความจงรักภักดีส่วนตัวกับผู้อุปถัมภ์และความรู้สึกผูกพันถูกปลูกฝังมารุ่นต่อรุ่นในสังคมไทย

ระบบอุปถัมภ์ในสังคม คงเป็นอีกช่องทางที่นักการเมืองสามารถนำมาส่งเสริมการเลือกตั้ง เพื่อทำการทุจริตคอร์รัปชันเชิงนโยบายให้มีประสิทธิภาพภายใต้ระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยและค่านิยมในสังคมแบบไทย

สรุป ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องล้วนมีผลประโยชน์จากการเมืองทั้งสิ้น ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ในหลายคนเกรงจะสูญเสียอำนาจ ผลประโยชน์ หรือกลุ่มพรรคพวกหลุดอำนาจ เสียผลประโยชน์ ในบางครั้งก็พบนักการเมืองที่แพ้การเลือกตั้ง แต่ไม่เชื่อว่าตัวเองจะแพ้การเลือกตั้ง คงต้องยอมรับว่าประชาชนมีความเด็ดขาดกับการตัดสินใจของตัวเอง เสมอ นั่นคืออยากให้ทุกคนเคารพการตัดสินใจของคนที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และจะได้ไม่เกิดความแตกแยก แยกสามัคคีในหมู่เหล่า การพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาการศึกษา และด้านอื่น ๆ จะได้ก้าวหน้า

ความมั่นคงทางการเมืองของท้องถิ่น ก่อนข้างจะมีเสถียรภาพมากกว่าการเมืองระดับประเทศ คงไม่ปฏิเสธว่าตั้งแต่มีรัฐประหารกันยายน 2549 การเมืองระดับประเทศของเราก็ขาดเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง เกิดความขัดแย้งกันในหมู่ชน เกิดกลุ่มหลากหลายต่อสู้ทางเวทีสาธารณะ จนถึงขั้นนำไปสู่ความแตกแยกสามัคคี แบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน มีนักวิชาการหลายท่านที่ออกมาตำหนิ ถึงผลของชัยชนะด้วยการออกเสียงของประชาชน แต่ไม่สามารถสถาปนาชัยชนะได้อย่างแท้จริง และยังพบว่ากลุ่มที่แพ้การเลือกตั้ง (ไม่สามารถเป็นผู้นำรัฐบาล) ได้ แต่พวกเขาก็ประสบความสำเร็จในการล้มรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง ได้ด้วยกระบวนการที่ทำลายระบอบประชาธิปไตยอย่างเห็นได้ชัด เหล่านี้คือความไร้เสถียรของการเมืองระดับประเทศ หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นปัญหาความมั่นคงของระบอบการปกครอง (Regime Security) ความแตกต่างทางความคิดในท้องถิ่น ก็ปรากฏชัดเจนแต่ก็อาจจะอนุมานได้ว่าการเมืองระดับท้องถิ่นไม่ขึ้นต่อการเมืองระดับประเทศ หรือ การเมืองท้องถิ่นคือการเมืองของท้องถิ่นนั้นไม่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์ระดับชาติ

จากการที่ผู้วิจัย ได้สัมผัสการเมืองในระดับท้องถิ่นแล้ว ส่วนใหญ่จะปรากฏว่ากลุ่มอิทธิพล ที่มีอำนาจเงิน การเมืองระดับชาติให้การสนับสนุน และมีกำลังพลในมือ จะสามารถฝ่าฟัน

อุปสรรคเข้ามาบริหารได้ การกระทำที่เป็นการทุจริตการเลือกตั้งมีปรากฏให้พบเห็นชัดเจน แต่ท้ายที่สุดการทุจริตนี้ก็แฝงอยู่ด้วยระบบการอุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และวัฒนธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในสังคม

ด้วยเหตุที่นักการเมืองไม่สามารถซื้อเสียงในช่วงของการรณรงค์หาเสียงอย่างเป็นทางการได้ ดังนั้น นักการเมืองที่จะชนะการเลือกตั้งได้ต้องเป็นนักการเมืองที่ประชาชนรู้จัก มีผลงาน ผู้สมัครประเภทฉาบฉวยแบบนักเลือกตั้งที่มุ่งหวังจะชนะด้วยการซื้อเสียงไม่สามารถทำได้ สรุปคือกฎหมายบีบให้ผู้สมัครจะต้องหาเสียงในระยะยาว หาเสียงโดยนำเสนอนโยบายจึงจะมีสิทธิเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกำหนดให้ประชาชนต้องเลือกตัวแทนเข้าไปทำบริหารงานแทนตนเอง ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ โดยยึดหลักเสียงข้างมาก ที่ประชาชนให้การสนับสนุนมากที่สุด โดยไม่กำหนดว่าประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นใคร มีการศึกษาสูง ต่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจจะร่ำรวย หรือจน และใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันของการเลือกตั้งทุกระดับ ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชน หรือเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่ จึงหนีไม่พ้นระบบการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นระบบสากลที่ใช้กันทั่วโลกในประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีหน่วยงานกลางที่ใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการเลือกตั้ง ได้กำหนดกฎหมาย แนวทาง หรือข้อปฏิบัติ และข้อห้าม ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามในการเลือกตั้ง แต่จากการสังเกตเห็นว่า แนวทางที่กำหนดเป็นด้วยบทกฎหมายไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และระเบียบต่าง ๆ ในการเลือกตั้งยังมีข้อบกพร่อง ไม่เป็นที่ยอมรับของคนทั้งหมดของประเทศ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความมีมาตรฐานของระบบการเลือกตั้งทำให้คนในประเทศทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในประเทศเกิดการยอมรับไม่ทำให้เกิดข้อกังขาใด ๆ ได้ต่อไป จึงขอเสนอแนะให้มีการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. วิจัยพื้นที่ที่ไม่มีมีการซื้อเสียงเลือกตั้ง เพื่อนำมาหักล้างผลการวิจัยที่ผ่านมา
2. วิจัยข้อปฏิบัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้งในปัจจุบันว่ามีที่มาอย่างไร มีความชัดเจนครบถ้วนสมบูรณ์เหมาะแก่การนำมาใช้ในการเลือกตั้งได้ดี หรือไม่อย่างไร
3. วิจัยเพื่อค้นหารูปแบบและวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งในรูปแบบใหม่ ที่เหมาะสมกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ในปัจจุบัน

4. วิจัยถึงความถูกต้องเหมาะสมของบทลงโทษนักการเมือง และพรรคการเมืองที่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ว่ามีความเป็นสากลหรือไม่

เนื่องจากในปัจจุบันมีกฎหมายกำหนดบทลงโทษไว้อย่างชัดเจน และได้มีการลงโทษให้ใบเหลือง ใบแดง ตัดสิทธิทางการเมือง และ มีการยุบพรรคการเมือง ให้เห็นเป็นตัวอย่างมากมาย แต่แท้ที่จริงแล้วก็ยังมีผู้กระทำผิดอีกจำนวนมากที่ทำผิด โดยไม่ถูกจับได้ หรือไม่ถูกลงโทษ และยังทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่ซ้ำซาก ในการเลือกตั้งทุกระดับ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นเราควรจะทำอย่างไรถึงจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ไปจากสังคมไทยได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551) *คู่มือวิทยาการการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* กรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาระบบ รูปแบบ และโครงสร้าง
- กระมล ทองธรรมชาติ สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา หงษ์ไกรเลิศ (2531) *การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และ เสถียรภาพทางการเมือง* กรุงเทพมหานคร ฝ่ายวิจัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กองแพ่ง พันธัง (2554) “กระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอป่าพะยอม จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จตุพร สังข์ทอง (2552) “การค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าตลาดสด” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารรัฐกิจและกฎหมาย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- จุมพล หนิมพานิช (2551) *ผู้นำ อำนาจ การเมืองในองค์กร พิมพ์ครั้งที่ 3* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539) *การปกครองท้องถิ่นไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
- ชูศักดิ์ เทียงตรง (2520) *การบริหารการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ณรงค์ พ่วงพิศ (2548) “การเมืองการปกครองไทย” หน้าที่ 2 หน้า 46-154 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เดชะ สิทธิสุทธิ. (2541) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา กลุ่มสันติธรรมในเทศบาลเมืองนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทรงยุทธ วิชิธรรมศักดิ์ (2552) “พฤติกรรมในการเลือกผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธงชัย พิมพ์สกุล (2539) *ปัญหาทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : แนวทางแก้ปัญหา (เฉพาะการทุจริตการเลือกตั้งที่จังหวัดชลบุรี)* สถาบันพระปกเกล้า กรุงเทพมหานคร

- ชนพล บุญโยปัยภูมิ (2554) “การเมืองหลังการเลือกตั้ง ประชาธิปไตยไทยต้องพัฒนา
นิตยสารเส้นทางไทย” 16, 55 (กรกฎาคม – กันยายน) 11 – 13. กรุงเทพมหานคร
บี เอ็นเตอร์พรีน
- ชเนศวร์ เจริญเมือง (2541) *เทศบาลในศตวรรษที่ 21 โครงการศึกษาการปกครองท้องถิ่น คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่* มกราคม หน้า 122-123
- ชเนศวร์ เจริญเมือง (2540) “รายงานการศึกษาเรื่อง การขยายตัวของเมืองในภาคเหนือ กรณีศึกษา
การบริหารของเมืองเชียงใหม่” ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปธาน สุวรรณมงคล (2553) เอกสารวิชาการ 18/2553 บทความชรรมาภิบาลท้องถิ่น
ศูนย์ชรรมาภิบาลท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยชรรมาชิราช
- ปธาน สุวรรณมงคล (2546) “การเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาทางการเมืองไทย” ใน
เอกสารการสอน ชุดวิชาปัญหาพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ 8 นนทบุรี
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยชรรมาชิราช
- ประหยัด หงส์ทองคำ (2547) “การเมืองการปกครองไทย” หน่วยที่ 4 หน้า 237-295 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยชรรมาชิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ประทีรติ สัตตสุข (2549) “ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองแบบใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีทัวร์นก
ขมิน” *ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง สาขาวิชาการปกครอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- พฤทธิสาดม ชุมพล ม.ร.ว. (2538) *ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เพียงกมล มานะรัตน์ (2547) “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
นายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547” *ปริญญารัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว (2513) *ลักษณะสังคมไทย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพโรจน์ เข้มกลัด (2548) “ศักยภาพในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของตระกูลอังกินันท์ ใน
จังหวัดเพชรบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยชรรมาชิราช*

- มรุต วันทนากร (2549) *การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงกับเทศบาลไทย บทสรุปผู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในภาพรวม* กรุงเทพมหานคร มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด
- มยุรี อนุমানราชชน (2551) *นโยบายการบริหารและการวางแผน* ธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ยุทธพร อิศรชัย (2548) “แนวคิดทางการเมืองและสังคม” หน้าที่ 6 หน้า 328 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขารัฐศาสตร์
- รัชณี คล้ายนาค (2546) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550) กรุงเทพมหานคร สตรีไพศาล รดาพร หงษ์ทอง (2548) *เปิดโปงวงจรการฟอกเงิน* กรุงเทพมหานคร เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป
- เริงวิทย์ โพธิ์ทอง (2549) “พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อ.วังทอง จังหวัดพิษณุโลก” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ลิขิต ชีรเวดิน (2537) *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วันชาติ วรรณพราหม (2549) “ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2548 กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์ (2551) “การกระจายอำนาจกับแบบแผนใหม่ของเครือข่ายอิทธิพล ใน ก้าว (ไม่) พันประชานิยม : กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” กรุงเทพมหานคร เอดิชั่นเพรสโปรดักส์
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2552) *ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ฐานรากของถนนสู่ประชาธิปไตยอันสมบูรณ์* กรุงเทพมหานคร วิศิระ
- วิภาดา กิตติโกวิท (2550) *สัญญาประชาคม หลักแห่งสิทธิทางการเมือง มอง อนาคต รัฐไทย* กรุงเทพมหานคร ออฟเซ็ท เพรส
- วิวัฒน์ เข็มไพบรวัน และธโรสร ผู้ทองคำ (2547) “การเมืองการปกครองไทย” หน้าที่ 11 หน้า 237-295 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์

- สมบัติ จันทรวงศ์ (2530) การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป
พ.ศ.2529 กรุงเทพมหานคร มุลินธิเพื่อการศึกษาระชาธิปไตยและการพัฒนา
สถาบันพระปกเกล้า (2545) รายงานการวิจัยพฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543 กรุงเทพฯ
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2551) *ทฤษฎีสังคมวิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 13 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สุกิจ เจริญรัตนกุล (2530) *วิเคราะห์สรุปแนวคิดของนักวิชาการอเมริกัน* กรุงเทพมหานคร
โอเดียนสโตร์
- สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ (2551) *หลักรัฐศาสนศาสตร์* ขอนแก่น ขอนแก่นการพิมพ์
- สุรเดช ครองแก้ว (2550) “รูปแบบและวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณีเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เสนีย์ คำสุข (2547) “การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ” หน่วยที่ 14 หน้า 204 -205 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เสรี โกมลเปลิน (2541) “การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- อคิน รพีพัฒน์ (2546) ระบบอุปถัมภ์กับสังคมไทย ในการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 5 วันที่ 5-17
พฤศจิกายน 2546 ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า
หน้า 1-22
- อานนท์ อากาภิรม (2545) *รัฐศาสตร์เบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เพื่อประกอบการวิเคราะห์ในการวิจัยเรื่องวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในการจัดการเลือกตั้ง (กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้งในอนาคต)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูล)

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ 25 – 35 36 – 45 45 – 55 56 ขึ้นไป
- 1.3 การศึกษา ประถม/มัธยมศึกษา ปวช./ปวส. ปริญญาตรี /โท /เอก

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ ปัญหา/อุปสรรค ในการหาเสียง เลือกตั้งนายกเทศมนตรี แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อ 1. ท่านมีวิธีการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในครั้งนี้ แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ
 กี่วิธี อะไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 2. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคในการหาเสียงเลือกตั้งนายก ฯ ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีอะไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 3. ท่านมีข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการอย่างไรบ้าง

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
สำหรับผู้ช่วยเหลือเสียง

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เพื่อประกอบการวิเคราะห์ในการวิจัยเรื่องวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในการจัดการเลือกตั้ง (กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้งในอนาคต)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูล)

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ 25 – 35 36 – 45 45 – 55 56 ขึ้นไป
- 1.3 การศึกษา ประถม/มัธยมศึกษา ปวช./ปวส. ปริญญาตรี /โท /เอก

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ ปัญหา/อุปสรรค ในการหาเสียง เลือกตั้งนายกเทศมนตรี แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อ 1. การหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยครั้งนี้ มีการหาเสียงแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการอย่างไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 2. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ช่วยเหลือเสียงเลือกตั้งนายก ฯ ครั้งนี้ ท่านมีวิธีการช่วยเหลือผู้สมัครอย่างไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 3. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคในการหาเสียงเลือกตั้งนายก ฯ ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีอะไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 4. ท่านมีข้อเสนอแนะวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างไรบ้าง

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
สำหรับแกนนำชุมชน และนักปกครองท้องถิ่น

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เพื่อประกอบการวิเคราะห์ในการวิจัยเรื่องวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในการจัดการเลือกตั้ง (กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้งในอนาคต)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูล)

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ 25 – 35 36 – 45 45 – 55 56 ขึ้นไป
- 1.3 การศึกษา ประถม/มัธยมศึกษา ปวช./ปวส. ปริญญาตรี /โท /เอก

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ ปัญหา/อุปสรรค ในการหาเสียง เลือกตั้งนายกเทศมนตรี แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อ 1. ท่านคิดว่าการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยครั้งนี้ ผู้สมัครนายกฯ มีวิธีการหาเสียงแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ อย่างไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 2. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคในการหาเสียงเลือกตั้งนายกฯ ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีอะไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 3. ท่านมีข้อเสนอแนะวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างไรบ้าง

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
สำหรับผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เพื่อประกอบการวิเคราะห์ในการวิจัยเรื่องวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในการจัดการเลือกตั้ง (กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้งในอนาคต)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูล)

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ 25 – 35 36 – 45 45 – 55 56 ขึ้นไป
- 1.3 การศึกษา ประถม/มัธยมศึกษา ปวช./ปวส. ปริญญาตรี /โท /เอก

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ ปัญหา/อุปสรรค ในการหาเสียง เลือกตั้งนายกเทศมนตรี แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อ 1. ท่านคิดว่าการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยครั้งนี้ มีการหาเสียงแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการอย่างไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 2 ในฐานะที่ท่านเป็น กกต.ท้องถิ่น ท่านมีวิธีการรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยวิธีการใดบ้าง

.....

.....

ข้อ 3. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคในการหาเสียงเลือกตั้งนายก ฯ ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีอะไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 4. ท่านมีข้อเสนอแนะวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างไรบ้าง

.....

แบบสัมภาษณ์
สำหรับกรรมการเลือกตั้งจังหวัดชัยนาท (กกต.)

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เพื่อประกอบการวิเคราะห์ในการวิจัยเรื่องวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท 25 พฤศจิกายน 2555 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในการจัดการเลือกตั้ง (กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้งในอนาคต)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูล)

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ 25 – 35 36 – 45 45 – 55 56 ขึ้นไป
- 1.3 การศึกษา ประถม/มัธยมศึกษา ปวช./ปวส. ปริญญาตรี /โท /เอก

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ ปัญหา/อุปสรรคในการหาเสียง เลือกตั้งนายกเทศมนตรี แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อ 1. ท่านคิดว่าการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านกล้วยครั้งนี้ มีวิธีการหาเสียงแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการอย่างไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 2 ในส่วนของ กกต.จังหวัด มีส่วนช่วยเหลือ ดูแล ควบคุมการเลือกตั้งครั้งนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

ข้อ 3. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคในการหาเสียงเลือกตั้งนายก ฯ ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีอะไรบ้าง

.....

.....

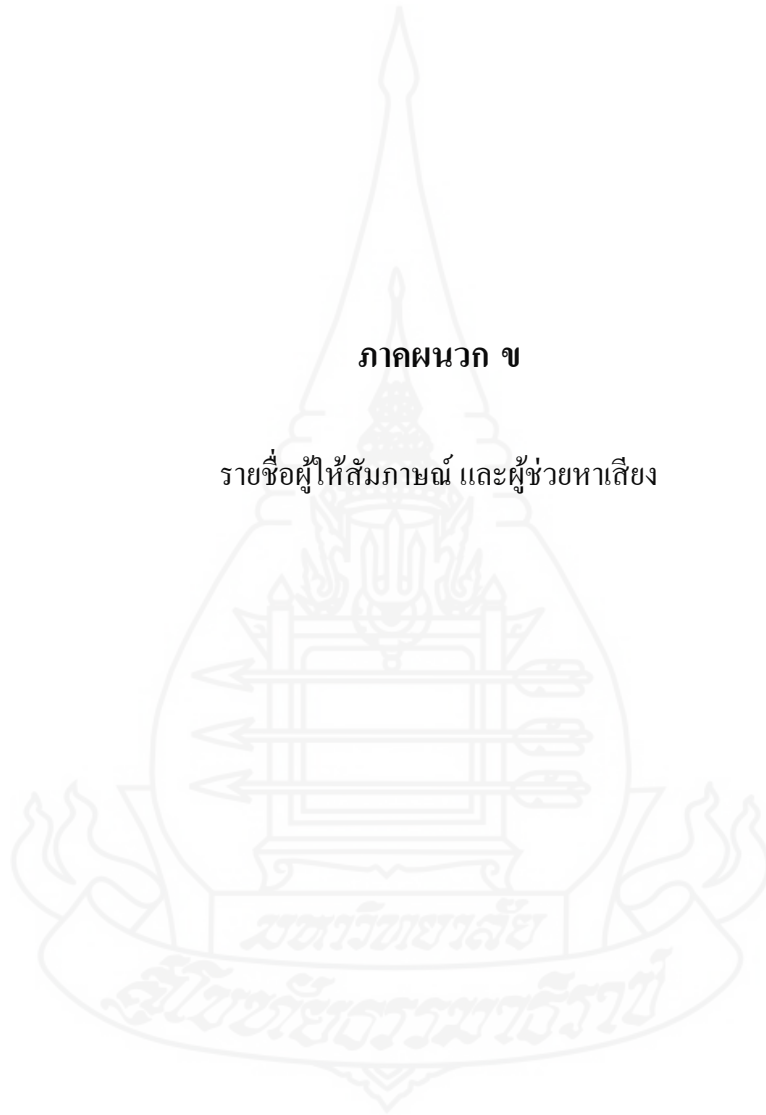
ข้อ 4. ท่านมีข้อเสนอแนะวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างไรบ้าง

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้ช่วยเหลือ

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1	นายชิษณุพงศ์	โรจน์วิบูลย์ชัย	ผู้สมัครนายก
2	นายสำเร็จ	จินอ่า	ผู้สมัครนายก
3	นายนพดล	สีตะบุตร	ผู้สมัครนายก
4	นายชุน	ซ้างโต	ผู้ช่วยเหลือเสียง
5	นางอำไพ	บุญธรรม	ผู้ช่วยเหลือเสียง
6	นายนิพนธ์	จันทร์ดวง	ผู้ช่วยเหลือเสียง
7	นายอภิชาติ	เดชะเทศ	ผู้ช่วยเหลือเสียง
8	นายภคธร	นุสสะ	ผู้ช่วยเหลือเสียง
9	นางทิวพร	แสงทอง	ผู้ช่วยเหลือเสียง
10	นายจอมจันทร์	พันธุ์เจริญ	นักปกครองท้องถิ่น
11	นายประยูร	ขัตฤกษ์	นักปกครองท้องถิ่น
12	นายสุรติ	โพธิ์ทอง	นักปกครองท้องถิ่น
13	นางธาริณี	สอนสุข	แกนนำชุมชน
14	นางประยูร	ท่งจันทร์แดง	แกนนำชุมชน
15	พต.สมพงษ์	เต็งน้อย	แกนนำชุมชน
16	นายสมบูรณ์	ประเสริฐปิ่น	แกนนำชุมชน
17	นางนภา	มิ่งขวัญ	แกนนำชุมชน
18	นายเรวัต	สิงห์เกิด	แกนนำชุมชน
19	นายพงษ์อุดม	ศรีบุญปวน	แกนนำชุมชน
20	นายประพันธ์	ภูสุดแสง	กกด.จังหวัด
21	นางธนารักษ์	จันกรด	กกด.ท้องถิ่น

รายชื่อผู้ช่วยเหลือ

1	นายชุน	ช่าง โต	ผู้ช่วยเหลือหาเสียงผู้สมัครหมายเลข 1
2	นางอำไพ	บุญธรรม	ผู้ช่วยเหลือหาเสียงผู้สมัครหมายเลข 1
3	นายนิพนธ์	จันทร์ควง	ผู้ช่วยเหลือหาเสียงผู้สมัครหมายเลข 2
4	นายอภิชาติ	เดชะเทศ	ผู้ช่วยเหลือหาเสียงผู้สมัครหมายเลข 2
5	นายภคธร	นุสสะ	ผู้ช่วยเหลือหาเสียงผู้สมัครหมายเลข 3
6	นางทิวาพร	แสงทอง	ผู้ช่วยเหลือหาเสียงผู้สมัครหมายเลข 3

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางพรรณณี พุ่มสุข
วัน เดือน ปีเกิด	22 มกราคม 2506
สถานที่เกิด	อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท
ตำแหน่ง	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ

